

6/2026

RAPPORT

2026

**ESG som grunnlag for
kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig
utdanning – handlingsrom og
konsekvenser**

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er et statlig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet.

NOKUT har et eget styre og er faglig uavhengig i oppgaver som gjelder akkreditering, tilsyn og evalueringer for å vurdere kvaliteten i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. I tillegg har NOKUT forvaltningsoppgaver på vegne av departementet.

Formålet med NOKUTs virksomhet er å sikre og fremme kvalitet i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning, og å stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer et høyt internasjonalt nivå i utdanningstilbudene ved institusjonene. NOKUTs formål og oppgaver er forankret i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

NOKUT skal bidra til at samfunnet har tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. Gjennom arbeidet skal NOKUT søke å bistå institusjonene i kvalitetsarbeidet deres.

NOKUT bruker sakkyndige i akkrediteringer, tilsyn, evalueringer og prosjekter.

Du kan lese mer om arbeidet vårt på nokut.no.

Tittel	ESG som grunnlag for kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning – handlingsrom og konsekvenser
Forfatter(e)	NOKUT
Dato	19.06.2026
Rapportnummer	6-2026
ISSN-nr	1892-1604

© NOKUT Oppgi NOKUT som opphav ved bruk av materiale.

Miljøfyrtårn®
SERTIFISERT
VIRKSOMHET

Oppdrag

I tildelingsbrevet fra Kunnskapsdepartementet for 2026 ble NOKUT bedt om å vurdere bruken av standarder og retningslinjer for kvalitetssikring i Det europeiske området for høyere utdanning (ESG) ved kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning.

Oppdraget er del av Kunnskapsdepartementets kunnskapsinnhenting i forbindelse med oppfølgingen av Stortingets vedtak 683 i innstilling 266 S (2024–2025), om å koble høyere yrkesfaglig utdanning i Norge til det europeiske studiepoengsystemet (ECTS).

I oppdraget ble NOKUT bedt om å

- gå gjennom formål og prinsipper, standarder og retningslinjer i ESG og vurdere i hvilken grad kvalitetssikring av norsk høyere yrkesfaglig utdanning er i samsvar med ESG i dag
- vurdere om det er handlingsrom for å legge ESG til grunn for kvalitetssikring av norsk høyere yrkesfaglig utdanning, samtidig som fagskolesektorens egenart ivaretas
- vurdere hvilke konsekvenser implementering av ESG vil få for intern og ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning

NOKUT ble bedt om å vurdere kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning på selvstendig grunnlag, uavhengig av hvordan ESG-standardene er implementert i kvalitetssikring av høyere utdanning.

Det ble avholdt et møte mellom departementet og NOKUT 27. januar, før oppstarten av oppdraget, og deretter oppfølgingsmøter 11. mars, 6. mai og 16. juni 2026. NOKUT ferdigstilte arbeidet innen fristen 19. juni 2026.

Innhold

Ordlister, sentrale begreper og definisjoner	7
Sammendrag.....	8
1 Innledning.....	9
2 Kvalitetssikring i Bologna-prosessen (ESG).....	11
3 Hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar ESG	17
4 Handlingsrom og konsekvenser	31
5 Referanser.....	41
6 Vedlegg: Utfyllende vurderinger av kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning i lys av ESG	45

Tabeller i rapporten

Tabell 1 Oversikt over standardene i ESG del 1 med NOKUTs vurderinger av om standardene er ivaretatt, delvis ivaretatt eller ikke ivaretatt 17

Tabell 2 Oversikt over standardene i ESG del 2 med NOKUTs vurderinger av om standardene er ivaretatt, delvis ivaretatt eller ikke ivaretatt 23

Tabell 3 Oversikt over standardene i ESG del 3 med NOKUTs vurderinger av om standardene er ivaretatt, delvis ivaretatt eller ikke ivaretatt 26

Ordliste, sentrale begreper og definisjoner

<i>Bolognaprosessen</i>	Europeisk samarbeid som har etablert Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA), og som skal legge til rette for mobilitet og kvalitet i høyere utdanning.
<i>DEQAR</i>	Database for resultater fra ekstern kvalitetssikring, <i>Database of External QA Results</i> .
<i>ECTS</i>	Det europeiske studiepoengsystemet, <i>European Credit Transfer and Accumulation System</i> .
<i>EHEA</i>	Det europeiske området for høyere utdanning, <i>European Higher Education Area</i> .
<i>ENQA</i>	Europeisk organisasjon for kvalitetssikringsorganer i høyere utdanning, <i>European Association for Quality Assurance in Higher Education</i> .
<i>EQAR</i>	Register over europeiske kvalitetssikringsorganer, <i>European Quality Assurance Register</i> .
<i>EQF</i>	Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring, <i>European Qualifications Framework</i> . Det er et felles europeisk referansesystem som beskriver nivåer av læringsutbytte ved hjelp av et åttedelt rammeverk.
<i>ESG</i>	Standarder og retningslinjer for kvalitetssikring i Det europeiske området for høyere utdanning, <i>Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area</i> .
<i>Lisboakonvensjonen</i>	Konvensjon om godkjenning av kvalifikasjoner innen høyere utdanning i Europaregionen.
<i>NKR</i>	Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring.
<i>QF-EHEA</i>	Kvalifikasjonsrammeverket for Det europeiske området for høyere utdanning, <i>Framework of Qualifications for the European Higher Education Area</i> .

Sammendrag

I denne rapporten vurderer NOKUT i hvilken grad kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning i Norge er i tråd med standarder og retningslinjer for kvalitetssikring i Det europeiske området for høyere utdanning (ESG), og hvilke konsekvenser det vil ha å ta ESG i bruk. Rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, og er del av departementets kunnskapsinnhenting i oppfølgingen av Stortingets vedtak om å koble høyere yrkesfaglig utdanning til det europeiske studiepoengsystemet (ECTS).

Både ECTS og ESG er verktøy som inngår som en del av Bolognaprosessen. Rapporten viser hvordan Bolognaprosessen utgjør en helhet der man ikke kan løsrive de ulike verktøyene fra hverandre, og at ved innføring av ECTS uten tilknytning til de øvrige Bolognaverktøyene kan effekten på internasjonalt samarbeid og mobilitet bli begrenset.

NOKUTs gjennomgang viser at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning delvis er i tråd med standardene i ESG. Noen standarder er godt ivaretatt, slik som læringsressurser, informasjonshåndtering og tydelige kriterier for vurdering. Samtidig er det flere standarder som ikke er ivaretatt. Blant annet mangler kobling til forskning, krav til fagmiljøets kompetanse, krav til systematisk og periodisk evaluering av utdanningene og en helhetlig ekstern kvalitetssikring i tråd med ESG. NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning samlet sett ikke ivaretar formålene med ESG.

NOKUT vurderer at det er mulig å ta i bruk ESG i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning, men at det vil få betydelige konsekvenser for fagskolesektoren. Kvalitetssikring i tråd med ESG vil innebære et mer omfattende, mindre fleksibelt og mer ressurskrevende system enn dagens kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning. Dette gjelder både intern og ekstern kvalitetssikring. En slik endring kan påvirke fagskolenes evne til å ivareta nærhet til yrkesfeltet, til å dekke lokale kompetansebehov og til å omstille seg raskt.

NOKUT anbefaler departementet å avvente revisjonene av både ECTS *User's Guide* og ESG før det tas endelige beslutninger om den videre utviklingen av kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

1 Innledning

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har NOKUT våren 2026 vurdert kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning i lys av standardene og retningslinjene for kvalitetssikring i Det europeiske området for høyere utdanning (ESG). Oppdraget er del av Kunnskapsdepartementets kunnskapsinnhenting i oppfølgingen av Stortingets vedtak 683 i sammenheng med Meld. St. 11 (2024–2025) *Fagfolk for en ny tid - med høyere yrkesfaglig utdanning*. Stortinget ber i vedtaket regjeringen sørge for at høyere yrkesfaglig utdanning i Norge kobles til det europeiske studiepoengsystemet (ECTS) i løpet av stortingssesjonen 2025–2026. Formålet er blant annet å sikre fagskoleutdanningen internasjonal anerkjennelse og likeverd med høyere utdanning.

Både ECTS og ESG er viktige verktøy i Bolognaprosessen, som siden 1999 har bygd opp Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA). Deltakerne i Bolognaprosessen har utviklet felles rammeverk og verktøy, som i tillegg til et felles studiepoengsystem (ECTS) og felles standarder og retningslinjer for kvalitetssikring (ESG) blant annet også omfatter et felles kvalifikasjonsrammeverk (QF-EHEA), og et felles register over kvalitetssikringsorganer (EQAR).

I dette oppdraget har NOKUT vurdert i hvilken grad formålene med ESG er ivaretatt i kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning. Rapporten viser at ESG må ivaretas likt innenfor et gitt system for høyere utdanning. I Norge har Kunnskapsdepartementet valgt å implementere ESG i lovverket for høyere utdanning. Derfor er NOKUTs vurderinger i denne rapporten basert på en gjennomgang av fagskoleregelverket og NOKUTs forvaltningspraksis for kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning.

Det er viktig å påpeke at NOKUT i sammenheng med dette oppdraget ikke har evaluert selve kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning eller i hvilken grad kvalitetssikringen ved den enkelte fagskole er i tråd med ESG. I tilfeller der NOKUT vurderer at fagskoleregelverket ikke er i tråd med ESG kan det allikevel være at den interne kvalitetssikringen ved fagskolene i større grad ivaretar formålene med standardene i ESG enn det minimumskravene i regelverket tilsier.

NOKUT har ikke gjort en formell vurdering av om kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning er i samsvar med ESG. Slike vurderinger ligger til eksterne eksperter oppnevnt av *European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)*, som gjennom eksterne *Agency Reviews* vurderer om kvalitetssikringsorganer som NOKUT opererer i samsvar med ESG. Begrepet «samsvar» er derfor ikke benyttet i denne rapporten. Vurderingene i denne rapporten er NOKUTs egne, og ENQA og EQAR kan komme til andre konklusjoner i en ekstern evaluering.

Selv om NOKUT er bedt om å vurdere kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning på selvstendig grunnlag, har det i noen tilfeller vært nødvendig å vise hvordan ESG er implementert i kvalitetssikringen av norsk høyere utdanning, for å gi nødvendig og relevant kontekst til kvalitetssikring i Det europeiske området for høyere utdanning.

I vurderingene viser NOKUT til rapporter og dokumenter som er sentrale for forståelsen av ESG. Disse referansene er oppført som fotnoter og med henvisning til relevante deler. Særlig viktig er EQARs dokument *Use and Interpretation of the ESG for the European*

Register of Quality Assurance Agencies, som gir presiseringer og tolkninger av standardene, og som danner et viktig grunnlag for vurderinger knyttet til registrering i EQAR.

Samtidig som NOKUT har gjennomført oppdraget våren 2026, har det pågått flere endringsprosesser på europeisk nivå, blant annet revisjon av *ECTS User's Guide* og ESG. Både revideringen av *ECTS User's Guide* og ESG skal vedtas på ministermøtet i lasi og Chisinau i mai 2027. NOKUT har lagt de gjeldene dokumentene til grunn for vurderingene i denne rapporten. Utfallet av revisjonsprosessene vil kunne påvirke enkelte av NOKUTs vurderinger.

Det har også pågått endringsprosesser på nasjonalt nivå, som vil innebære endringer i fagskoleregelverket. Kunnskapsdepartementet sendte forslag til ny fagskoleforskrift på høring 17. april 2026. Forslaget innebærer en sammenslåing av fagskoletilsynsforskriften og fagskoleforskriften samt enkelte materielle endringer. Det er også foreslått enkelte endringer i fagskoleloven. NOKUT har lagt regelverket som gjaldt våren 2026 til grunn for vurderingene i denne rapporten. Foreslåtte endringer som kan påvirke NOKUTs vurderinger er omtalt i rapporten.

Kapittel 2 gir en beskrivelse av Bolognaprosessen og kvalitetssikring i det europeiske området for høyere utdanning. Kapittel 3 inneholder en oppsummering av NOKUTs vurderinger av hvorvidt kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålene i ESG. Kapittel 4 drøfter handlingsrommet og mulige konsekvenser innføring av ESG vil kunne ha for fagskolenes egenart og kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning. Som vedlegg følger en detaljert gjennomgang av standardene i ESG og relevante bestemmelser i fagskoleregelverket samt utfyllende vurderinger av i hvilke grad ESG er ivaretatt i fagskoleregelverket og NOKUTs forvaltningspraksis.

2 Kvalitetssikring i Bolognaprosessen (ESG)

Bakgrunnen for oppdraget er Stortingets vedtak om å innføre det europeiske studiepoengsystemet ECTS for høyere yrkesfaglig utdanning. ECTS er ett av flere verktøy i Bolognaprosessen, og verktøyene henger sammen og utfyller hverandre.¹ Nedenfor gjøres det kort rede for Bolognaprosessen, herunder Det europeiske rammeverket for kvalitetssikring av høyere utdanning.

2.1 Bolognaprosessen og Det europeiske området for høyere utdanning

Bolognaprosessen er et omfattende internasjonalt samarbeid som startet i 1999, og som fortsatt pågår. Arbeidet har blant annet ført til at Det europeiske området for høyere utdanning, *European Higher Education Area* (EHEA)², ble etablert. Bolognaprosessen skal legge til rette for mobilitet blant studenter og arbeidstakere, gjøre utdanning mer inkluderende og tilgjengelig samt styrke Europas attraktivitet og konkurransevne.³

EHEA bygger på de felles verdiene akademisk frihet og integritet, institusjonell autonomi, medvirkning fra studenter og ansatte og offentlig ansvar for høyere utdanning.⁴ For å understøtte disse verdiene har medlemmene i samarbeidet utviklet en rekke verktøy (Bolognaverktoyene). Disse verdiene og verktøyene utgjør nøkkelforpliktelsene i EHEA. ESG er en del av kjernen i EHEA og er ett av Bolognaverktoyene.⁵ ESG må forstås i sammenheng med de øvrige Bolognaverktoyene, som bygger på og er gjensidig avhengige av hverandre.

Viktige verktøy i Bolognaprosessen:

---

¹ *European Higher Education Area* (EHEA, 2015) *ECTS User's Guide*, s. 50 («The ESG should be considered in a broader context that also includes qualifications frameworks, ECTS and the Diploma Supplement that also contribute to promoting the transparency and mutual trust in higher education in the EHEA»), tilgjengelig på https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/ects-users-guide_en.pdf. Se også Joint declaration of the European Ministers of Education (Bolognadeklarasjonen, 1999) *The Bologna Declaration of 19. June 1999*, tilgjengelig på https://ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_En_english_553028.pdf; Tirana EHEA Ministerial Conference (Tiranakommunikeet, 2024) *Tirana Communiqué*, tilgjengelig på <https://ehea.info/Download/Tirana-Communique.pdf> og *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area* (ESG, 2015), s. 6. Brussels, Belgium. Tilgjengelig på https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf.

² For mer informasjon, se EHEA (2026 b) *The European Higher Education Area* (EHEA) (<https://ehea.info/about-ehea/>), konsultert 19. mai 2026.. Se også «Outlook» på side 7 i Tiranakommunikeet (2024).

³ Se for eksempel Bolognadeklarasjonen (1999) og Tiranakommunikeet (2024).

⁴ Paris EHEA Ministerial Conference (2018 a) *Paris Communiqué*, s. 1, tilgjengelig på https://ehea.info/media.ehea.info/file/2018_Paris/77/1/EHEAParis2018_Communique_final_95277_1.pdf.

⁵ «From the Bologna Declaration to the Tirana Communiqué, quality assurance has evolved into the backbone of the EHEA, enabling trust, mobility, academic freedom, and relevance in higher education.» EHEA (2026 d) *Quality Assurance* (<https://ehea.info/bologna-policy/quality-assurance/>), konsultert 19. mai 2026.

- **ECTS** (fra 1989),⁶ som skal legge til rette for utvikling av studieprogram og studentutveksling.
- **Lisboakonvensjonen**⁷ (fra 1997), som forplikter de tilsluttende statene til å anerkjenne utdanning fra andre deltakende land.
- **ENQA** (fra 2000), som skal fungere som en drivkraft for kvalitetssikring i Bolognaprosessen.
- **ESG** (fra 2005) som setter standarder for kvalitetssikring av høyere utdanning.
- **QF-EHEA** (fra 2005) som beskriver læringsutbytte for høyere utdanning i Europa og danner grunnlag for å sammenligne utdanning på tvers av systemer og landegrenser.
- **EQAR** (fra 2008), som har ansvaret for å opprette og forvalte et register over godkjente kvalitetssikringsorganer for høyere utdanning, vurdert opp mot standardene i ESG.
- **DEQAR** (fra 2018), som samler rapporter og akkrediteringsvedtak fra kvalitetssikringsorganer som er registrert hos EQAR.

I tillegg til verktøyene over har medlemmene i Bolognasamarbeidet innført flere verktøy for å oppnå målene for Det europeiske området for høyere utdanning, for å sikre at høyere utdanning blir anerkjent av utdanningsinstitusjoner, offentlige myndigheter og arbeidsgivere nasjonalt og internasjonalt.

Kunnskapsdepartementet har ansvar for systemet og rammene for høyere utdanning på nasjonalt nivå. Gjennom nasjonalt lovverk er det sikret at Norge ivaretar verktøyene knyttet til Bolognaprosessen, herunder et system for intern og ekstern kvalitetssikring av høyere utdanning, inkludert opprettelsen av NOKUT som et uavhengig kvalitetssikringsorgan i tråd med ESG.

2.2 ESG: hensikt, omfang, prinsipper og kontekst

ESG ble vedtatt av de europeiske ministrene med ansvar for høyere utdanning under ministermøtet i Bergen i 2005, etter forslag fra ENQA i samarbeid med den europeiske studentorganisasjonen (ESU), den europeiske organisasjonen for høyere utdanningsinstitusjoner (EURASHE) og assosiasjonen for europeiske universiteter (EUA). ESG revideres tidvis i tråd med endringer og utvikling innen kvalitetssikring av høyere utdanning. Endringer i ESG ble sist vedtatt i 2015, og en ny revisjon er planlagt vedtatt i 2027.

Et sentralt formål med ESG er å etablere en felles forståelse og et felles rammeverk for kvalitetssikring av høyere utdanning på tvers av landegrenser i Det europeiske området for høyere utdanning. Felles standarder for kvalitetssikringsprosesser, særlig ekstern kvalitetssikring, skal styrke transparens og dokumentasjon av kvalitet. Slik skal ESG bidra til

---

⁶ EHEA (2015).

⁷ Lisboakonvensjonen (1997). *Konvensjon om godkjenning av kvalifikasjoner innen høyere utdanning i Europaregionen – ETS nr. 165 (01-06-1999)*. Lovdata. <https://lovdata.no/traktat/1997-04-11-1>. Ratifisert av Norge i 1999.

å bygge gjensidig tillit til høyere utdanning og anerkjennelse av kvalifikasjoner, programmer⁸ og institusjoner, nasjonalt og internasjonalt.

2.2.1 Hensikten med ESG

Hensikten med standardene og retningslinjene i ESG er å⁹

- fastsette et felles rammeverk for kvalitetssikringssystemer for læring og undervisning på europeisk, nasjonalt og institusjonelt nivå
- muliggjøre kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av høyere utdanning i Det europeiske området for høyere utdanning
- støtte gjensidig tillit, og dermed legge til rette for godkjenning og mobilitet innenfor og på tvers av nasjonale grenser
- gi informasjon om kvalitetssikring i Det europeiske området for høyere utdanning

ESG skal bidra til å sikre kvalitet i høyere utdanning og dermed legge til rette for utdanninger og læringsmiljøer av god kvalitet. ESG tydeliggjør at kvalitetssikring handler om både kontroll (*accountability*) og utvikling (*enhancement*), og at begge perspektivene alltid inngår i begrepet *kvalitetssikring*.

2.2.2 Strukturen i ESG

ESG er utformet for å ivareta både intern og ekstern kvalitetssikring og består av tre deler:

- Del 1 setter kriterier for intern kvalitetssikring ved institusjonene.
- Del 2 setter kriterier for ekstern vurdering av institusjonenes kvalitetssikring.
- Del 3 stiller krav til kvalitetssikringsorganenes arbeid og status.

I de fleste europeiske land, inkludert Norge, gjennomføres den eksterne vurderingen av institusjonenes kvalitetssikring av kvalitetssikringsorganer som akkrediterer, fører tilsyn med og/eller evaluerer kvaliteten i utdanningene. De tre delene av ESG henger tett sammen og må leses i sammenheng.¹⁰

2.2.3 Grunnleggende prinsipper for kvalitetssikring i ESG

Standardene i ESG er basert på EHEAs fire prinsipper for kvalitetssikring:

- Institusjoner i høyere utdanning har selv hovedansvaret for utdanningskvalitet og kvalitetssikring.

---

⁸ Begrepet *program* viser til høyere utdanningsprogram og omfatter både studietilbud som fører til en grad, og studietilbud som ikke fører til en grad, jf. ESG (2015), s. 9.

⁹ ESG (2015), s. 5.

¹⁰ ESG (2015), s. 9.

- Kvalitetssikring skal ta hensyn til mangfoldet av systemer, institusjoner, programmer og studenter i høyere utdanning.
- Kvalitetssikring skal støtte utviklingen av en kvalitetskultur.
- Kvalitetssikring skal ta hensyn til behov og forventninger blant studenter og andre interessenter, og i samfunnet ellers.

2.2.4 Hva ESG omfatter

ESG gjelder kvalitetssikring knyttet til læring og undervisning i høyere utdanning. Enkelte begreper må forstås ut fra konteksten og slik de er definert i ESG. For eksempel omfatter *program* både gradsgivende og ikke-gradsgivende studietilbud, og ordet *institusjon* brukes i ESG for å betegne høyere utdanningsinstitusjoner.¹¹

ESG bygger på en forståelse av at høyere utdanning ikke bare omfatter undervisning, men også forskning og innovasjon. ESG stiller dessuten krav til institusjonenes strategier, organisering og arbeid med kvalitet på tvers av virksomheten, blant annet innen forskning og styring av institusjonen.

2.2.5 ESG og forskning

Forskning¹² og innovasjon er løftet opp i EHEA som ett av kjerneoppdragene til høyere utdanning.¹³ Tilsvarende viser forordet til ESG til at det forventes at institusjonene har egne rammer og prosesser for kvalitetssikring av andre aktiviteter enn læring og undervisning, herunder forskning. Det finnes et eget europeisk samarbeid og fellesskap for samordning av forskning og innovasjon, *The European Research Area* (ERA). Det europeiske området for høyere utdanning er bygd på det grunnleggende forholdet mellom forskning og høyere utdanning og forutsetter at høyere utdanning er basert på det fremste innen forskning.¹⁴

2.2.6 Tolkning og bruk av ESG

ESG omfatter kun høyere utdanning, det vil si utdanning som er underlagt de verktøyene som går frem i kapittel 2.1.¹⁵ Det innebærer blant annet tilkobling til QF-EHEA. Det forutsetter også en tett kobling til forskning og innovasjon.¹⁶

---

¹¹ ESG (2015), s. 6–7.

¹² ESG (2015), s. 7.

¹³ EHEA (2026 e) *Research & Innovation* (<https://ehea.info/bologna-policy/research-innovation/>), konsultert 27. April 2026.

¹⁴ Begrepet *forskning* brukes her slik det er brukt i universitets- og høyskoleloven § 1-1 bokstav b og § 2-2 første ledd med forarbeider, der det presiseres at universiteters og høyskolars formål er å utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå. NOKUT viser også til Frascatimanualen.

¹⁵ The European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR, 2024) *Use and interpretation of the ESG for the European Register of Quality Assurance Agencies*, s. 6. Tilgjengelig på <https://www.eqar.eu/assets/uploads/2025/01/EQAR-UseInterpretation-v4.0.pdf>.

¹⁶ EHEA (2026 a og 2026 e).

Standardene i ESG gir rom for tolkning, og praksis utvikles blant annet gjennom avgjørelser i EQAR. EQARs dokument *Use and Interpretation of the ESG for the European Register of Quality Assurance Agencies* gir derfor viktig veiledning til forståelsen av ESG. Dokumentet tydeliggjør blant annet at ESG, med nødvendige tilpasninger, også kan gjelde for andre typer høyere utdanning enn utdanning på bachelor-, master- og ph.d.-nivå (første, andre og tredje syklus), som videreutdanning og mikroqualifikasjoner.¹⁷

I forklaringen av hva ESG omfatter, viser EQAR til det felles europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (EQF), nivåene 5, 6, 7 og 8.¹⁸ Disse nivåene er parallelle med det norske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (NKR). I Norge har nivåene 6, 7 og 8 frem til nå vært definert som høyere utdanning og dette har utgjort kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning. Ved innføring av et eget kvalifikasjonsrammeverk for høyere yrkesfaglig utdanning i NKR med nivåene 6 og 7 vil kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning kun gjelde for den delen av NKR som er definert som høyere utdanning. Enkelte land definerer utvalgte kortere utdanninger på EQF nivå 5 som høyere utdanning. Disse utdanningene skal dermed være i tråd med ESG og er underlagt Bolognaverktøyene. Dette gjelder for eksempel de danske gradstypene erhvervsakademiutdannelse, som er ordinær høyere utdanning (på dansk «videregående uddannelse»), og akademiutdannelse, som inngår i videreutdanningssystemet for voksne.¹⁹

2.2.7 Fleksibilitet og nasjonal implementering av ESG

Det europeiske området for høyere utdanning omfatter et mangfold av land med ulike utdanningssystemer, utdanningstradisjoner og utdanningspolitikk, og har over tid utviklet et system som er gjensidig forpliktende. Bolognaprosessen bygger ikke på juridisk bindende avtaler, men på felles kommunikeer, retningslinjer og standarder. Dette er imidlertid verktøy som er politisk og moralsk forpliktende. Et viktig unntak er Lisboakonvensjonen, som har lovs kraft i alle land som har ratifisert den.

De felles standardene for kvalitetssikring (ESG) gjelder for ulike institusjoner, utdanninger og kvalitetssikringsorganer på tvers av Det europeiske området for høyere utdanning. Innledningen til ESG understreker at rammeverket må være generelt nok til å kunne brukes i ulike kontekster, og at rammeverket tar høyde for at landene i EHEA implementerer ESG på forskjellige måter. Mange europeiske land kvalitetssikrer høyere utdanning i tråd med ESG, uten at det nødvendigvis er lovfestet. I Norge er de fleste standardene innarbeidet i universitets- og høyskoleloven og universitets- og høyskoleforskriften. Universitets- og høyskoleloven § 3-5 andre ledd slår fast at kriteriene for institusjonenes interne kvalitetsarbeid og for NOKUTs eksterne kvalitetssikring skal være i samsvar med ESG. Kravene til intern og ekstern kvalitetssikring er utdypet i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1.

Tillit mellom høyere utdanningsinstitusjoner i Det europeiske området for høyere utdanning bygger i stor grad på tillit til kvalitetssikringsorganene. ENQA og EQAR har viktige

---

¹⁷ EQAR (2024), s. 3.

¹⁸ EQAR (2024), s. 3 fotnote 6.

¹⁹ Akademiutdannelsene ligger under VFV-loven.

roller fordi de forvalter forståelsen av ESG. At utdanningen er kvalitetssikret av organer med medlemskap i ENQA og registrering i EQAR, er en viktig forutsetning for internasjonal anerkjennelse av høyere utdanning. Mer konkret forutsetter internasjonalt utdanningssamarbeid at verktøyene i Bologna-prosessen er implementert. Dette gjelder blant annet for studentutveksling, for Erasmus-programmer og for deltakelse i fellesgrader og i europeiske universitetsallianser. Også EUs politikk på området er tett knyttet til Det europeiske området for høyere utdanning.²⁰ Samlet bidrar dette til at Bologna-prosessen fungerer som en forpliktende helhet, selv om den ikke er juridisk bindende.

2.2.8 Pågående europeiske prosesser og norske valg

Norges forpliktelser i Bologna-prosessen og den tette koblingen mellom Bologna-verktøyene innebærer at norsk politikk bør ta hensyn til europeiske prosesser. Både ECTS *User's Guide* og ESG er under revisjon, og det er foreløpig uklart hvilke endringer som vil komme. Norge bør derfor avvente revidert ECTS *User's Guide* før man beslutter hvordan ECTS skal innføres innen norsk høyere yrkesfaglig utdanning.

Et nøkkelspørsmål ved eventuell innføring av ECTS for høyere yrkesfaglig utdanning vil være hvilket rammeverk for kvalitetssikring høyere yrkesfaglig utdanning skal knytte seg opp til. Dersom Norge vurderer å benytte ESG for høyere yrkesfaglig utdanning, mener NOKUT at også revisjonen av ESG i 2027 vil kunne påvirke konsekvensene for egenarten og kvalitetssikringen både i høyere yrkesfaglig utdanning og i høyere utdanning. Hvis ECTS med tilknytning til ESG skal implementeres for norsk høyere yrkesfaglig utdanning, anbefaler NOKUT at Norge avventer revidert ESG. Revidert ECTS *User's Guide* og ESG skal vedtas på ministermøtet i Iasi og Chisinau i mai 2027.

---

²⁰ European Commission (2026) *Higher education initiatives*, tilgjengelig på <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/about-higher-education>, konsultert 9. juni 2026.

3 Hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar ESG

Dette kapittelet inneholder NOKUTs vurderinger av kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning opp formål og prinsipper, standarder og retningslinjer i ESG. NOKUT vurderer i hvilken grad formålet med den enkelte standarden er ivaretatt i fagskoleregelverket og i NOKUTs forvaltningspraksis.

ESG utformet for å ivareta både intern og ekstern kvalitetssikring. ESG del 1 setter kriterier for intern kvalitetssikring ved institusjonene og omfatter ti standarder med tilhørende retningslinjer. Del 2 setter kriterier for ekstern vurdering av institusjonenes kvalitetssikring. Denne delen består av sju standarder med tilhørende retningslinjer. Del 3 stiller krav til kvalitetssikringsorganenes arbeid og status og består av sju standarder med tilhørende retningslinjer.

Nedenfor gis en oppsummering av NOKUTs vurderinger. En mer detaljert gjennomgang av hver enkelt standard finnes i vedlegg til rapporten.

3.1 ESG del 1: Intern kvalitetssikring

Standardene i ESG del 1 stiller krav til institusjonenes interne kvalitetssikring og legger føringer både for institusjonenes kvalitetssystem og kvalitetsarbeid. Del 1 innebærer at institusjonene selv systematisk skal kontrollere og evaluere om de ulike standardene i del 1 er ivaretatt og at institusjonen periodisk skal gjennomgå en ekstern kvalitetssikring.

NOKUT anser at enkelte standarder i ESG del 1 helt eller delvis er ivaretatt, som vist i tabell 1 under. Likevel vurderer NOKUT at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning *samlet sett* ikke ivaretar formålet med standardene i ESG del 1.

Tabell 1 Oversikt over standardene i ESG del 1 med NOKUTs vurderinger av om standardene er ivaretatt, delvis ivaretatt eller ikke ivaretatt

Standard i ESG	Grad av ivaretagelse
ESG standard 1.1 Prinsipper for kvalitetssikring	Delvis ivaretatt
ESG standard 1.2 Design og godkjenning av studietilbud	Delvis ivaretatt
ESG standard 1.3 Studentsentrert læring og undervisning	Ikke ivaretatt
ESG standard 1.4 Opptak, progresjon, godkjenning og vitnemålsutstedelse	Delvis ivaretatt
ESG standard 1.5 Fagmiljø	Ikke ivaretatt
ESG standard 1.6 Læringsressurser og studentstøtte	Ivaretatt

ESG standard 1.7 Informasjonshåndtering	Ivaretatt
ESG standard 1.8 Offentlig informasjon	Delvis ivaretatt
ESG standard 1.9 Systematisk kontroll og periodisk evaluering	Ikke ivaretatt
ESG standard 1.10 Ekstern kvalitetssikring	Ikke ivaretatt

De viktigste momentene i NOKUTs vurdering er

- svak forankring i verdiene og målene i Det europeiske området for høyere utdanning
- begrenset kobling til andre Bolognaverktøy
- manglende kobling mellom utdanning og forskning
- manglende krav til studentsentrert læring
- manglende krav til at fagskolene systematisk skal kontrollere og periodisk evaluere utdanningene
- manglende periodisk ekstern kvalitetssikring

ESG bygger på en grunnleggende forutsetning om et samspill mellom forskning, læring og undervisning. Kravet om kobling til forskning i standard 1.5 er derfor sentralt. Fagskolenes samfunnsoppdrag omfatter ikke forskning, og den manglende koblingen mellom utdanning og forskning i høyere yrkesfaglig utdanning reiser dermed prinsipielle spørsmål om samsvar med ESG.

3.1.1 ESG standard 1.1: Prinsipper for kvalitetssikring

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 1.1 innebærer at institusjoner skal ha prinsipper for kvalitetssikring som er offentlig tilgjengelige, og som inngår som en del av institusjonenes strategiske styring. Interne interessenter skal utvikle og implementere prinsippene gjennom hensiktsmessige strukturer og prosesser, samtidig som eksterne interessenter også involveres.

Det fremgår tydelig i fagskoleregelverket at fagskoler skal ha et tilfredsstillende system for kvalitetssikring, at kvalitetsarbeidet skal være forankret i styre og ledelse, og at studenter og ansatte skal involveres i arbeidet.

Standard 1.1 forutsetter imidlertid også at den interne kvalitetssikringen skal inngå som en del av institusjonens styring, og at kvalitetssikringen skal hensynta både nasjonal og institusjonell kontekst. Videre forutsettes det at kvalitetssystemet skal støtte utviklingen av en kvalitetskultur. Dette ivaretas ikke av fagskoleregelverket. Fagskoleregelverket åpner også for at fagskoler som tilbyr utdanninger som er underlagt norske offentlige sertifiserende eller autoriserende myndigheter, kan få unntak fra bestemmelsene om kvalitetssikring i fagskoleforskriften. Det vil dermed være en risiko for at den interne kvalitetssikringen ikke er i samsvar med ESG.

Videre reiser den manglende koblingen mellom utdanning og forskning i fagskoleregelverket noen prinsipielle spørsmål. Forskningstilknytningen er en grunnleggende forutsetning i ESG, men koblingen mellom forskning og utdanning er ikke regulert i fagskoleregelverket. I sammenheng med standard 1.1 innebærer det helt konkret at fagskoleregelverket ikke ivaretar vilkårene om institusjonenes ansvar for akademisk frihet og for å motvirke akademisk uredelighet.

3.1.2 ESG standard 1.2: Design og godkjenning av studietilbud

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 1.2 innebærer at institusjoner skal ha prosesser for utforming og godkjenning av sine studietilbud. Studietilbudene skal utformes slik at de oppfyller målene som er satt for dem, herunder de forventede læringsutbyttene.

Flere av vilkårene i standard 1.2 er ivaretatt i fagskoleregelverket. Regelverket presiserer at styret for institusjonen skal fastsette en plan for innholdet i utdanningen og bestemme hvordan planen skal gjennomføres. Regelverket presiserer også at fagskolen skal fastsette mål for kvaliteten i utdanningene, og at institusjonen skal vurdere om hver enkelt utdanning når disse målene. Utdanningen skal ha en studieplan og et faginnhold og en struktur som er egnet til at studentene kan oppnå læringsutbyttet. Fagskoleregelverket regulerer også studentenes arbeidsomfang og inneholder bestemmelser om praksis.

Standard 1.2 forutsetter imidlertid at institusjonen har prosesser for akkreditering av sine studietilbud, og at studietilbudene skal være underlagt en formell institusjonell godkjenningsprosess. Med unntak av krav til at fagskoler med fagområdeakkreditering skal ha prosedyrer for oppretting og endring av studietilbud den selv har fullmakt til å akkreditere, reguleres dette ikke i fagskoleregelverket. Videre forutsetter standarden at overordnede mål for utdanningen må være i tråd med institusjonens strategi, og at institusjonen må ha en institusjonell strategi som omhandler utdanning. Dette ivaretas ikke i dagens fagskoleregelverk.

NOKUT vil også påpeke at den manglende koblingen mellom norsk høyere yrkesfaglig utdanning og kvalifikasjonsrammeverket for Det europeiske området for høyere utdanning (QF-EHEA) reiser flere overordnede, prinsipielle spørsmål når det gjelder sammenfall mellom fagskoleregelverket og ESG standard 1.2. I Norge er fagskoleutdanning definert som høyere yrkesfaglig utdanning som ligger på nivå over videregående opplæring. Dette tilsvarer per i dag nivå 5 i NKR/EQF. QF-EHEA er knyttet til nivå 6–8 i NKR, altså høyere utdanning, og omfatter dermed ikke høyere yrkesfaglig utdanning.

3.1.3 ESG standard 1.3: Studentsentrert læring og undervisning

Vurdering: Formålet er ikke ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 1.3 innebærer at institusjoner skal sikre at studietilbud gjennomføres på en måte som oppmuntrer studenter til å ta en aktiv rolle i å forme læringsprosessen, og at vurdering av studenter skal reflektere denne tilnærmingen.

Studentsentrert læring er ikke ivaretatt i fagskoleregelverket, og NOKUT vurderer det dermed slik at kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ikke sammenfaller med ESG standard 1.3.

Likevel anser NOKUT enkelte av forutsetningene for studentsentrert læring som ivaretatt i fagskoleregelverket. Dette gjelder krav til sensors kompetanse, at studentene skal ha kjennskap til metode for vurdering på forhånd, at vurderingen skal prøve studentenes kunnskap, ferdigheter og generelle kompetanse, og at bedømmingen skal være konsekvent og rettferdig. I tillegg regulerer fagskoleregelverket studentenes behov for individuell tilrettelegging, klageadgang og saksbehandling av klage, krav til klagenemd og krav til studentombud.

3.1.4 ESG standard 1.4: Opptak, progresjon, godkjenning og vitnemålsutstedelse

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 1.4 innebærer at institusjoner skal ha og konsekvent anvende et regelverk som dekker alle faser av studieløpet, herunder opptak, progresjon, godkjenning og vitnemålsutstedelse.

Vesentlige deler av studieløpet, og tilfeller der studentenes rettsikkerhet er krevende og viktig å ivareta, reguleres av fagskoleregelverket. Det samme gjelder transparens og forutsigbarhet i saksbehandling, klagebehandling og studentenes rettsikkerhet.

Når NOKUT likevel konkluderer med at fagskoleregelverket bare delvis sammenfaller med ESG standard 1.4, skyldes det manglende kobling til Lisboa-konvensjonen i fagskoleregelverkets regulering av godkjenning av utdanning.

3.1.5 ESG standard 1.5: Fagmiljø

Vurdering: Formålet er ikke ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 1.5 innebærer at institusjonen skal sikre kompetansen til fagmiljøet tilknyttet studietilbudet. Dette forutsetter at institusjonen følger rettferdige og transparente prosesser for rekruttering og utvikling av ansatte.

Flere av retningslinjene til standard 1.5 er ivaretatt i fagskoleregelverket. Dette gjelder krav om samsvar mellom fagmiljøets kompetanse og utdanningens innhold og egenart, krav om utdanningsfaglig ansvarlig og krav om at institusjonen har ansvar for å sikre at fagmiljøet får nødvendig kompetanseutvikling. Det er likevel flere sentrale elementer i standard 1.5 som ikke eksplisitt er ivaretatt i fagskoleregelverket, slik som

- rettferdige og transparente prosesser for ansettelse og kompetanseutvikling for fagmiljøene
- arbeidsvilkår som anerkjenner viktigheten av undervisning
- oppmuntring til innovasjon i undervisningen og bruk av ny teknologi

Når NOKUT konkluderer med at kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ikke er sammenfallende med formålet til ESG standard 1.5, er dette først og fremst knyttet til den manglende koblingen mellom utdanning og forskning i fagskoleregelverket. En grunnleggende forutsetning i retningslinjene til standard 1.5 er at institusjonene legger til rette for å styrke koblingen mellom utdanning og FoU. I regelverket for høyere utdanning er det lagt til rette for dette blant annet gjennom detaljerte krav til de ansattes forsknings- og utdanningsfaglige kompetanse.²¹ Disse kravene ivaretar også standardens forutsetning om rettfærdige og transparente prosesser for ansettelse. I tillegg forutsetter standard 1.5 en tydelig kobling mellom fagmiljøets kompetanse og studentsentrert læring, og som omtalt under ESG standard 1.3 er studentsentrert læring ikke ivaretatt i fagskoleregelverket.

3.1.6 ESG standard 1.6: Læringsressurser og studentstøtte

Vurdering: Formålet er ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 1.6 innebærer at institusjonene skal ha hensiktsmessig finansiering til å gjennomføre lærings- og vurderingsaktivitetene, og at de skal sikre studentene tilstrekkelige og tilgjengelige læringsressurser og studentstøttetjenester.

Rammene for fagskolens økonomi og standardens forutsetninger om tilstrekkelige læringsressurser, studentstøttetjenester, administrative ressurser og infrastruktur er ivaretatt i fagskoleregelverket.

3.1.7 ESG standard 1.7: Informasjonshåndtering

Vurdering: Formålet er ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 1.7 innebærer at institusjonene skal samle, analysere og bruke relevant informasjon for å kunne drive effektiv styring av studietilbud og andre aktiviteter. I retningslinjene til ESG standard 1.7 utdypes innholdet i standarden, herunder hvilken type informasjon og hvilke metoder som er relevante.

Fagskoleregelverket presiserer at institusjonene skal innhente informasjon fra studenter, ansatte og andre relevante kilder. Videre skal studenter og ansatte involveres i innsamling av informasjon og planlegging av oppfølgingsaktiviteter. Institusjonene har også rapporteringsplikt til DBH-HYU.

3.1.8 ESG standard 1.8: Offentlig informasjon

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

---

²¹ Universitets- og høyskoleforskriften (2024). *Forskrift til universitets- og høyskoleloven* (FOR-2024-06-28-1392), kapittel 3. Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2024-06-28-1392>.

Standard 1.8 innebærer at institusjonene skal publisere informasjon om sine aktiviteter, herunder studietilbudene. Informasjonen skal være tydelig, korrekt, objektiv, oppdatert og lett tilgjengelig.

Vilkåret om informasjon om studietilbudet er ivaretatt i fagskoleregelverket, men det er ikke eksplisitt regulert at informasjon om studietilbud skal være offentlig tilgjengelig. Det er heller ikke eksplisitt regulert at institusjonen skal informere om intendert læringsutbytte. Fordi det stilles krav om at læringsutbyttene skal være i tråd med NKR, må det likevel forutsettes at informasjon om fagskoleutdanningenes intenderte læringsutbytter foreligger, og at disse er utformet i tråd med NKR. Det er heller ikke eksplisitt regulert i fagskoleregelverket at informasjon om studietilbud skal være offentlig tilgjengelig. Det er heller ingen krav i regelverket om at institusjonene skal publisere informasjon om data knyttet til gjennomstrømming.

3.1.9 ESG standard 1.9: Systematisk kontroll og periodisk evaluering

Vurdering: Formålet er ikke ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 1.9 innebærer at institusjoner systematisk skal kontrollere at studietilbudene oppfyller de målene som er satt for dem, og at studietilbudene imøtekommer studentenes og samfunnets behov. Den systematiske kontrollen skal bidra til kontinuerlig utvikling av studietilbudene. Tiltak som planlegges eller gjennomføres som følge av den systematiske kontrollen, skal kommuniseres til alle relevante parter.

Ifølge fagskoleregelverket skal fagskolene fastsette mål for kvalitet i utdanningen og måle om hver enkelt utdanning når målet. Det fremgår imidlertid ikke eksplisitt av regelverket at fagskolene skal kontrollere om akkrediteringskravene er oppfylt, eller at kontrollen skal gjennomføres systematisk. Fagskoleregelverket inneholder imidlertid en bestemmelse om internkontroll, som handler om regelverksetterlevelse, og som kan omfatte kontroll av akkrediteringskravene, men NOKUTs forvaltningspraksis viser at kravet om internkontroll i hovedsak blir forstått som regelverksetterlevelse innenfor andre virksomhetsområder.

Retningslinjene til standard 1.9 forutsetter også at institusjonene skal vurdere studietilbudenes innhold i lys av det nyeste innen forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid. Studenter og andre interessenter skal være involvert i vurderingsarbeidet. Som tidligere omtalt stilles det ikke krav i regelverket om at fagskoleutdanningenes innhold skal være oppdatert i lys av det nyeste innen forskningen eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.

På bakgrunn av uklar kontroll med akkrediteringskravene, manglende periodisk evaluering og manglende tilknytning til forskning vurderer NOKUT at formålene med standard 1.9 ikke er ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

3.1.10 ESG standard 1.10: Ekstern kvalitetssikring

Vurdering: Formålet er ikke ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 1.10 innebærer at institusjoner periodisk skal gjennomgå en ekstern kvalitetssikring som er i tråd med ESG.

Det er ingen bestemmelser i fagskoleregelverket som fastsetter at fagskolene skal gjennom en periodisk ekstern kvalitetssikring fra NOKUT, eller at den eksterne kvalitetssikringen skal være i tråd med ESG.

3.2 ESG del 2: Standarder og retningslinjer for ekstern kvalitetssikring

ESG del 2 setter rammene for ekstern kvalitetssikring av høyere utdanning i Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA). Disse standardene med retningslinjene legges til grunn for hvordan kvalitetssikringsorganer, som NOKUT, gjennom sine ulike virkemidler for kvalitetssikring ivaretar og sikrer kvaliteten på høyere utdanningsinstitusjoner og deres studietilbud.

NOKUT anser at enkelte standarder i ESG del 2 helt eller delvis er ivaretatt, som vist i tabell 2 under. Likevel vurderer NOKUT at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning *samlet sett* ikke ivaretar formålet med standardene i ESG del 2.

Tabell 2 Oversikt over standardene i ESG del 2 med NOKUTs vurderinger av om standardene er ivaretatt, delvis ivaretatt eller ikke ivaretatt

Standard i ESG	Grad av ivaretagelse
ESG standard 2.1 Vurdering av intern kvalitetssikring	Ikke ivaretatt
ESG standard 2.2 Utforming av metoder	Delvis ivaretatt
ESG standard 2.3 Prosesser	Delvis ivaretatt
ESG standard 2.4 Sakkyndige	Delvis ivaretatt
ESG standard 2.5 Kriterier	Ivaretatt
ESG standard 2.6 Rapportering	Delvis ivaretatt
ESG standard 2.7 Klager	Ivaretatt

De viktigste momentene i NOKUTs vurdering er

- svak ESG-forankring
- mangler i oppfølging og systematikk
- varierende bruk av institusjonsbesøk i den eksterne kvalitetssikringen

Den mest grunnleggende utfordringen er at den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke bygger på en formell kobling til ESG, og at den heller ikke omfatter en systematisk vurdering av standardene i ESG del 1. Dette svekker samsvaret

med standard 2.1. Videre innebærer manglende periodisk ekstern kvalitetssikring at formålet om jevnlig oppfølging og forbedring over tid ikke er ivaretatt. I tillegg varierer metodikken mellom ulike virkemidler, blant annet når det gjelder bruk av institusjonsbesøk og oppfølging etter positive vedtak. Samlet sett innebærer dette at flere sentrale forutsetninger i ESG del 2 ikke er oppfylt for kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

3.2.1 ESG standard 2.1: Vurdering av intern kvalitetssikring

Vurdering: Formålet er ikke ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standarden forutsetter at den eksterne kvalitetssikringen omfatter en vurdering av om institusjonenes interne kvalitetssikring er i tråd med ESG del 1. Dette gjøres ikke systematisk i dag. Samtidig vurderer NOKUT at den interne kvalitetssikringen heller ikke er i samsvar med flere av standardene i ESG del 1. Dermed anses ikke formålet med standard 2.1 som oppfylt.

3.2.2 ESG standard 2.2: Utforming av metoder

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 2.2 krever at ekstern kvalitetssikring skal være utformet slik at den oppnår sine mål, er tilpasset regelverket og utvikles i samarbeid med interessenter.

Metodene for ekstern kvalitetssikring av norsk høyere yrkesfaglig utdanning er i tråd med nasjonalt regelverk, og kan være tilpasset formålet, men er ikke fullt ut tilpasset ESG:

- Målene for høyere yrkesfaglig utdanning avviker fra målene for høyere utdanning i ESG, særlig når det gjelder forskning og utvikling.
- Institusjoner, studenter og arbeidsliv har i begrenset grad vært involvert i utvikling av metodikk.
- Det mangler systematiske ordninger for kontinuerlig forbedring av metodene.

Samtidig finnes det utviklingstrekk som kan ses som en tilpasning mot ESG, blant annet bruk av referansegrupper i nyere arbeid med veiledere.

3.2.3 ESG standard 2.3: Prosesser

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 2.3 innebærer at den eksterne kvalitetssikringen skal være pålitelig, forhåndsdefinert, konsekvent implementert og publisert. Den eksterne kvalitetssikringen skal omfatte

- egenvurdering eller tilsvarende fra institusjonen
- ekstern evaluering, herunder institusjonsbesøk

- en rapport som oppsummerer den eksterne evalueringen
- konsekvent oppfølging

Retningslinjene til standard 2.3 fremhever at profesjonell, konsekvent og transparent kvalitetssikring bidrar til både aksept for og virkningen av ekstern kvalitetssikring.

Det finnes etablerte rammer for ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning, men praksisen varierer. Institusjonsbesøk gjennomføres i begrenset grad, sakkyndige brukes ofte, men ikke i alle tilsyn, og oppfølging etter tilsyn er ikke systematisk regulert.

Det mangler særlig tydelige og konsekvente oppfølgingsrutiner, som er en sentral del av ESG.

3.2.4 ESG standard 2.4: Sakkyndige

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 2.4 innebærer at ekstern kvalitetssikring skal gjennomføres av eksterne sakkyndige. Minst én student skal inngå i den sakkyndige komiteen.

Eksterne sakkyndige brukes ved akkreditering av fagskoleutdanninger og akkreditering av fagområder, og kravene til de sakkyndiges kompetanse er i stor grad regulert. Likevel er det noen avvik fra ESG ved at studentmedvirkning ikke alltid er sikret (fagområdeakkrediteringer), og at bruk av sakkyndige ikke alltid er påkrevd ved tilsyn.

3.2.5 ESG standard 2.5: Kriterier

Vurdering: Formålet er ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 2.5 innebærer at resultatene av ekstern kvalitetssikring, herunder vedtak og anbefalinger, skal baseres på tydelige og publiserte kriterier som anvendes konsekvent, uavhengig av om prosessen ender i et formelt vedtak.

I den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning er kriteriene klart definert og publisert i lov, forskrift og veiledere. Kvalitetssikringen legger dermed til rette for forutsigbarhet og likebehandling.

Selv om den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning på denne bakgrunnen synes å ivareta formålet med standard 2.5, medfører det likevel en viss usikkerhet at NOKUT vurderer at den interne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar alle standardene i ESG del 1.

3.2.6 ESG standard 2.6: Rapportering

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 2.6 krever at sakkyndiges rapporter er tydelige, publiseres og gjøres tilgjengelige, og at eventuelle vedtak publiseres sammen med rapporten. Retningslinjene understreker at rapportene skal danne grunnlag for oppfølging og inneholde kontekst, vurderinger, konklusjoner og anbefalinger.

NOKUT-rapporter fra akkreditering og tilsyn blir publisert og er tilgjengelige for offentligheten. Mangel på mulighet for å påpeke faktafeil i rapportene for akkreditering av fagskoleutdanninger gjør likevel at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke fullt ut ivaretar intensjonen i ESG standard 2.6.

3.2.7 ESG standard 2.7: Klager

Vurdering: Formålet er ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 2.7 innebærer at det skal foreligge tydelig definerte retningslinjer for klage på formelle feil og klage på vedtak, at disse retningslinjene er en del av prosessen for ekstern kvalitetssikring, og at de skal kommuniseres til institusjonene.

NOKUT vurderer at klageordningene innen høyere yrkesfaglig utdanning er tydelig regulert og tilgjengelige, og at de blir brukt i tråd med standardens krav til forutsigbar og transparent saksbehandling.

3.3 ESG del 3: Eksterne kvalitetssikringsorganer

ESG del 3 stiller krav til kvalitetssikringsorganene. De skal være uavhengige, ha de nødvendige rammene og utføre kvalitetssikring av høyere utdanning og studietilbud i henhold til ESG. Kvalitetssikringsorganene skal også være gjenstand for en periodisk evaluering av ENQA og må oppfylle standardene i ESG for å beholde medlemskapet i ENQA. ENQAs evalueringsrapporter benyttes også som grunnlag for registrering og videreføring i EQAR.

NOKUT anser at enkelte standarder i ESG del 3 helt eller delvis er ivaretatt, som vist i tabell 3 under. Likevel vurderer NOKUT at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning *samlet sett* ikke ivaretar formålet med standardene i ESG del 3.

Tabell 3 Oversikt over standardene i ESG del 3 med NOKUTs vurderinger av om standardene er ivaretatt, delvis ivaretatt eller ikke ivaretatt

Standard i ESG	Grad av ivaretakelse
ESG standard 3.1 Aktiviteter, retningslinjer og prosesser for kvalitetssikring	Delvis ivaretatt
ESG standard 3.2 Offisiell status	Delvis ivaretatt
ESG standard 3.3 Uavhengighet	Delvis ivaretatt
ESG standard 3.4 Tematiske analyser	Ikke ivaretatt

ESG standard 3.5 Ressurser	Ivaretatt
ESG standard 3.6 Intern kvalitetssikring og profesjonalitet	Ivaretatt
ESG standard 3.7 Periodisk ekstern evaluering	Ikke ivaretatt

De viktigste momentene i NOKUTs vurdering er at

- kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke inngår i den delen av NOKUTs virksomhet som er omfattet av ESG
- gjennomføringen av ekstern kvalitetssikring med høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar hele ESG del 2 og blir ikke utført regelmessig
- det ikke er etablert regelmessige tematiske analyser for dette virksomhetsområdet
- ENQAs periodiske eksterne evaluering av NOKUT ikke omfatter kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning

Gjennomgangen viser at NOKUT som eksternt kvalitetssikringsorgan har et tydelig rettslig grunnlag, der NOKUTs formelle status og uavhengige rolle er sikret i loven. NOKUTs organisatoriske uavhengighet, ressurstilgang samt interne og eksterne kvalitetssikringsprosesser ivaretar i stor grad formålene med ESG standard 3.2, 3.3, 3.5 og 3.6. Samtidig er det enkelte begrensninger, særlig knyttet til operasjonell uavhengighet (jf. standard 3.2), til jevnlig gjennomføring av ekstern kvalitetssikring etter hele ESG del 2 og til graden av systematisk interessentinvolvering (jf. standard 3.1) i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

3.3.1 ESG standard 3.1: Aktiviteter, retningslinjer og prosesser for kvalitetssikring

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 3.1 innebærer at kvalitetssikringsorganer jevnlig skal gjennomføre ekstern kvalitetssikring i tråd med ESG del 2. Virksomheten skal ha klare og entydige mål, forankret i en offentlig tilgjengelig oppdragsbeskrivelse som danner grunnlaget for organets arbeid. Kvalitetssikringsorganet skal også sikre interessentinvolvering.

Kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning inngår ikke i NOKUTs virksomhet som er omfattet av ESG. Gjennomføringen av ekstern kvalitetssikring med høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar derfor ikke hele ESG del 2, og kvalitetssikringen blir ikke utført regelmessig.

Interessentene for høyere yrkesfaglig utdanning er representert i styret til NOKUT, og fagskolene og andre interessenter blir også involvert gjennom høringer når det gjelder endringer i lov og forskrifter. NOKUT har ikke rutiner for systematisk involvering av interessenter i videreutvikling av metodikk for kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning, men dette er blitt endret noe i senere tid.

3.3.2 ESG standard 3.2: Offisiell status

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 3.2 innebærer at kvalitetssikringsorganer skal ha et fastsatt rettslig grunnlag og være formelt anerkjent som kvalitetssikringsorgan av kompetente offentlige myndigheter. I retningslinjene er det presisert at institusjonene skal være trygge på at resultatet fra kvalitetssikringen skal ha legitimitet og anerkjennelse innenfor det nasjonale systemet for høyere utdanning.

NOKUTs offisielle status og rolle som kvalitetssikringsorgan er forankret i fagskoleloven. NOKUT har et klart rettslig grunnlag og er anerkjent som et nasjonalt kvalitetssikringsorgan, men fordi høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar formålet slik det står i retningslinjene knyttet til legitimitet og anerkjennelse innenfor det nasjonale systemet for høyere utdanning, er NOKUTs vurdering at formålet med ESG standard 3.2 bare delvis er ivaretatt.

3.3.3 ESG standard 3.3: Uavhengighet

Vurdering: Formålet er delvis ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 3.3. innebærer at kvalitetssikringsorganene skal være uavhengige og handle selvstendig. De skal ha fullt ansvar for sin virksomhet og sine avgjørelser, uten innblanding fra tredjeparter.

Retningslinjene til standarden presiserer at vurderingen av kvalitetssikringsorganets uavhengighet omfatter tre dimensjoner: organisatorisk uavhengighet, operasjonell uavhengighet og uavhengighet i kvalitetssikringsorganets formelle resultater.

NOKUTs uavhengighet er tydelig forankret i fagskoleloven, og det innebærer at den organisatoriske uavhengigheten er godt ivaretatt. Det samme gjelder uavhengigheten i formelle resultater, ettersom det er NOKUT som har det endelige ansvaret for avgjørelsen og vedtaket i den eksterne kvalitetssikringen.

Den operasjonelle uavhengigheten er imidlertid ikke fullt ut konsistent på tvers av alle kvalitetssikringsprosesser. Fagskolenes interne kvalitetssikringssystem vurderes administrativt av NOKUT i forbindelse med første søknad om akkreditering av fagskoleutdanning. Ved tilsyn med kvalitetsarbeidet stilles det ikke krav om at vurderingene skal utføres av eksterne sakkyndige. Det innebærer at den operasjonelle uavhengigheten varierer mellom de ulike virkemidlene i den eksterne kvalitetssikringen.

3.3.4 ESG standard 3.4: Tematiske analyser

Vurdering: Formålet er ikke ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 3.4 innebærer at kvalitetssikringsorganer jevnlig skal publisere rapporter som beskriver og analyserer overordnede funn fra den eksterne kvalitetssikringen. Slike analyser kan benyttes i videreutviklingen av kvalitetssikringspolitikk og -prosesser.

Det er per i dag ikke utviklet en praksis for tematiske analyser innenfor kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

3.3.5 ESG standard 3.5: Ressurser

Vurdering: Formålet er ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 3.5 innebærer at kvalitetssikringsorganer skal ha tilstrekkelige og hensiktsmessige ressurser, både menneskelige og økonomiske, til å gjennomføre arbeidet sitt. Standarden stiller ikke krav til spesifikke nivåer på ressursene.

Som statlig forvaltningsorgan finansieres NOKUT gjennom bevilgninger over statsbudsjettet, og ressursbruken styres gjennom tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet. Tildelingsbrevet gir overordnede rammer for virksomheten, herunder prioriteringer og mål for ressursbruken knyttet til kvalitetssikringsaktivitetene.

3.3.6 ESG standard 3.6: Intern kvalitetssikring og profesjonalitet

Vurdering: Formålet er ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 3.6 innebærer at kvalitetssikringsorganer skal ha etablerte prosesser for intern kvalitetssikring som skal definere, sikre og videreutvikle kvaliteten i virksomheten. Prosessene skal sikre at integriteten til alle aktiviteter knyttet til kvalitetssikringsvirksomheten blir ivaretatt. Kvalitetssikringsorganer skal opptre profesjonelt og utføre arbeidet med høy faglig standard, og arbeidet med kvalitetsutvikling skal være kontinuerlig.

NOKUTs oppgaver og ansvar er fastsatt i lov og forskrift, og virksomheten er styrt gjennom definerte mål, en visjon og en strategi. Dette gir et tydelig rammeverk for hvordan arbeidet skal utføres, og bidrar til profesjonell og konsistent gjennomføring.

NOKUT har etablert interne kvalitetssikringsprosesser gjennom Kvalitetshåndboken, som omfatter rutiner for alle deler av virksomheten. I rutineene inngår evaluering av NOKUTs akkrediterings- og tilsynsprosesser, der målet er å identifisere forbedringspunkter. Dette understøtter kravet om kontinuerlig videreutvikling av virksomheten.

3.3.7 ESG standard 3.7: Periodisk ekstern evaluering

Vurdering: Formålet er ikke ivaretatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Standard 3.7 innebærer at kvalitetssikringsorganer skal gjennomgå en periodisk ekstern evaluering minst hvert femte år. Den periodiske eksterne evalueringen skal dokumentere at kvalitetssikringsorganene opererer i samsvar med ESG.

NOKUT gjennomgår periodiske evalueringer utført av ENQA, men det er kun NOKUTs ESG-aktiviteter som er gjenstand for denne evalueringen. Det betyr at den delen av NOKUTs virksomhet som gjelder kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning, ikke er omfattet av

den periodiske evalueringen. ESG 3.7 er dermed ikke ivaretatt for høyere yrkesfaglig utdanning.

4 Handlingsrom og konsekvenser

Dette kapittelet inneholder NOKUTs vurderinger av handlingsrom for og konsekvenser av å implementere ESG i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning. Handlingsrommet ses først i lys av Bologna-prosessen og deretter i lys av muligheter for å gjøre endringer i det norske utdanningssystemet. Til slutt vurderes konsekvensene for egenarten til og kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Fagskolenes egenart er i denne sammenhengen forstått som kjennetegnene ved høyere yrkesfaglig utdanning og hvordan høyere yrkesfaglig utdanning står i relasjon til samfunnet og andre deler av utdanningssystemet, med særlig vekt på kunnskapsgrunnet for høyere yrkesfaglig utdanning.²²

4.1 Begrenset handlingsrom i Bologna-prosessen

Bologna-prosessen er bygd på konsensus og formalisert i kommunikeer, retningslinjer og standarder, heller enn juridisk bindende avtaler. Samtidig er systemet utformet for å bygge gjensidig tillit ved å etablere tydelige rammer for forståelsen av, og verktøyene i, høyere utdanning i Europa. Dette innebærer dermed en reell forpliktelse for aktørene som deltar i samarbeidet.

De ulike verktøyene i Bologna-prosessen bygger på hverandre, og verktøyene må sees som en helhet. Det er med andre ord begrenset handlingsrom til å velge enkelte verktøy isolert, uten at det får konsekvenser for muligheten til å oppnå fordelene ved deltakelse i systemet. Denne gjensidige avhengigheten understøttes av rollen til ENQA og EQAR, som fungerer som portvoktere inn i det europeiske kvalitetssikringsystemet for høyere utdanning. Gjennom ENQA og EQARs evalueringer av om kvalitetssikringsorganer opererer i samsvar med ESG, får vurderingene til ENQA og EQAR også indirekte betydning for institusjoner og studietilbud.

Bologna-prosessen er samtidig utformet for å romme nasjonale tilpasninger. Det åpner for ulike tilnærminger til blant annet kvalitetssikring, men stiller krav om konsistens innenfor det enkelte nasjonale systemet. Kvalitetssikringen må også være i tråd med de øvrige verktøyene i Bologna-prosessen, slik som kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning (QF-EHEA) og det europeiske systemet for studiepoeng (ECTS).

Handlingsrommet avgrenses videre av at dersom ESG benyttes som ramme for kvalitetssikringen, vil det som kvalitetssikres, bli definert som høyere utdanning i det europeiske systemet for høyere utdanning. Det innebærer at valg av kvalitetssikringsmodell ikke bare har betydning for nasjonal regulering, men også for hvordan utdanningene klassifiseres og inngår i det europeiske samarbeidet.

---

²² Se Kunnskapsdepartementet (2024-2025) Meld. St. 11 *Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning (fagskolemeldingen)*, 4.24 og 4.2.5, tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/contentassets/b4525a252a9c45fb8f824531007644d0/no/pdfs/stm202420250011000dddpdfs.pdf>.

ECTS er et sentralt verktøy i Bolognaprosessen²³ og forutsetter i dag kvalitetssikring i samsvar med ESG.²⁴ Det er imidlertid uklart i hvilken grad den pågående revideringen av ECTS *User's Guide* vil åpne for bruk av ECTS også utenfor høyere utdanning.²⁵

Dersom Norge innfører ECTS for høyere yrkesfaglig utdanning uten kvalitetssikring i tråd med ESG, vil det være en risiko for at utdanning som ikke er kvalitetssikret med ESG, ikke vil bli anerkjent som likeverdig med utdanning som er kvalitetssikret med ESG.

Institusjoner står fritt til å velge internasjonale samarbeidspartnere. Samtidig er ordningene for internasjonalisering i Det europeiske området for høyere utdanning ikke bare knyttet til ECTS, men også til de øvrige Bolognaverktøyene, herunder krav til kvalitetssikring (ESG). Dette kommer til uttrykk i anbefalingene for valg av partnerinstitusjoner i ECTS *User's Guide*.²⁶ Der anbefales det å velge partnere som er kvalitetssikret av et kvalitetssikringsorgan som er medlem av ENQA og registrert i EQAR.

Dette innebærer at innføring av ECTS for høyere yrkesfaglig utdanning i seg selv ikke nødvendigvis vil fungere som en døråpner til samarbeid med institusjoner i Europa. Uten tilknytning til de øvrige Bolognaverktøyene, særlig kvalitetssikring i samsvar med ESG, kan effekten på internasjonalt samarbeid og mobilitet bli begrenset.

4.2 Implementering av ESG: handlingsrom og systemkonsekvenser

Handlingsrommet for å implementere ESG i kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning er avgrenset av hensikten og formålet med ESG. Som beskrevet i kapittel 2 er ESG utviklet for å etablere et felles rammeverk for kvalitetssikring av læring og undervisning i Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA). ESG skal bidra til kvalitetssikring og kvalitetsutvikling, støtte gjensidig tillit og legge til rette for mobilitet samt gi transparent informasjon om kvalitetssikring.

Samtidig understrekes det i ESG at standardene kan implementeres på ulike måter innenfor ulike nasjonale systemer. Det innebærer at det finnes et visst handlingsrom for hvordan ESG kan implementeres i landene som er en del av Bolognaprosessen.²⁷

Handlingsrommet er imidlertid ikke uten begrensninger. ESG forutsetter at standardene anvendes helhetlig og konsistent innenfor et nasjonalt system. Det vil for eksempel si at når Danmark innlemmer utvalgte utdanninger på EQF nivå 5 i høyere utdanning, så vil alle deler av ESG gjelde for disse utdanningene. For eksempel tilbyr en maritim institusjon i Fredrikshavn, MARTEC, en rekke maritime utdanninger. Av disse er det kun fire som regnes som høyere utdanning, hvorav tre er på EQF nivå 6 og én på EQF nivå 5. Samtidig har

---

²³ EHEA (2015), s. 14.

²⁴ EHEA (2015), s. 50.

²⁵ Se Ad-Hoc Advisory Group on the ECTS User's Guide Revision (14. januar 2026) *Minutes of the meeting*, tilgjengelig på https://ehea.info/wp-content/uploads/2026/04/AG_ECTS_6_CY_NO_Meeting_Minutes_26.02.2026.pdf.

²⁶ EHEA (2015), s. 38.

²⁷ ESG (2015), s. 8.

MARTEC en annen utdanning på EQF nivå 5 som ikke inngår i høyere utdanning, blant annet på grunn av at opptakskrav og struktur ikke samsvarer med kravene til høyere utdanning.²⁸ Når det danske kvalitetssikringsorganet (DAC) gjennomfører ekstern kvalitetssikring av MARTEC, vil DAC kun se på kvalitetssikringen av de fire utdanningene som er innen høyere utdanning. Kravene til de utdanningene ved MARTEC som DAC kvalitetssikrer, er de samme som til alle andre institusjoners kvalitetssikring av høyere utdanning på tilsvarende nivå, både når det gjelder mål og prosess for kvalitetssikringen.²⁹

Utfordringen for kvalitetssikringen av norsk høyere yrkesfaglig utdanning er at dersom man implementerer ESG, vil den utdanningen som er kvalitetssikret i tråd med ESG, ikke lenger være høyere yrkesfaglig utdanning, men høyere utdanning. Dette vil potensielt ha konsekvenser for egenarten til høyere yrkesfaglig utdanning.

Handlingsrommet for å implementere ESG kan derfor forstås slik at det eksisterer så lenge

- hensikten og formålet med ESG ivaretas
- standardene implementeres enhetlig innenfor det nasjonale systemet for høyere utdanning

Handlingsrommet kan illustreres ved å se på bruken av kvalifikasjonsrammeverk og institusjonskategorier.

4.2.1 Kvalifikasjonsrammeverk for høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning

For å gi fagskolene anledning til å tilby utdanninger med mer komplekse læringsutbytter for studentene enn det som er mulig i dag, har Stortinget vedtatt at det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (NKR) skal justeres. Hensikten med justeringene er at fagskolene skal kunne søke om å tilby utdanninger på NKR-nivåene 6 og 7. Dette skal gjøres ved å utarbeide nivåbeskrivelser for yrkesfaglige kvalifikasjoner på nivå 6 og 7 i en egen søyle, og gjennom en revidering av dagens nivåbeskrivelser på nivå 6–8. Dette innebærer at rammeverket vil få to søyler over NKR-nivå 4: en søyle for høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 5–7 og en søyle for høyere utdanning på nivå 6–8.

Det er det enkelte lands lovgivning som definerer rammene for hvilke utdanninger og kvalifikasjoner som anses som høyere utdanning. De europeiske kvalifikasjonsrammeverkene virker regulerende og harmoniserende ved å ha etablert europeiske nivåbeskrivelser på overordnet nivå. QF-EHEA har fastsatt felles nivåbeskrivelser

---

²⁸ Eksempelen er hentet fra konsultasjoner med Danish Accreditation Council (DAC). Se <https://martec.dk/uddannelser/>. De fire som regnes som høyere utdanning er Skipsfører, professionsbachelor (nivå 6); Maskinmester, professionsbachelor (nivå 6); Maritim Teknolog (Tidligere skibsmaskinist) (nivå 5); Skibsteknik og Maritimt Design (nivå 6). Skipsfører, konventionel, er på nivå 5, men regnes ikke som høyere utdanning.

²⁹ Se European Association for Quality Assurance in Higher education (ENQA, 2025) *Targeted review of Danish Accreditation Council (DAC) against the ESG Annex I: Terms of reference*, tilgjengelig på https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/00_DAC_TripartiteToR_July2025.pdf, og The Danish Accreditation Council (DAC, 2025) *ENQA Targeted Review Self-Assessment Report*, ss. 17, tilgjengelig på https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/DAC-Self-Assessment-Report_10102025.pdf.

for Det europeiske området for høyere utdanning, mens EQF har felles nivåbeskrivelser for hele utdanningsløpet. Nivåbeskrivelsene i EQF kan gjelde alle typer godkjente kvalifikasjoner (oppnådd gjennom uformell, ikke-formell og formell læring), uavhengig av utdanningstype eller sektor. Det er kun utdanningene som defineres som høyere utdanning, som må kvalitetssikres opp mot ESG, og for all utdanning som kvalitetssikres opp mot ESG, må standardene implementeres enhetlig. Andre utdanninger må kvalitetssikres etter kriterier som kommer frem av annekset 4 i EQF.

4.2.2 Institusjonskategorier i høyere utdanning

Tilpasning av ESG til ulike utdanningstyper innen høyere utdanning kan gjøres ved å benytte ulike institusjonskategorier, med forskjeller blant annet i krav til fagmiljø og forskning. Som nevnt er det enkelte lands myndigheter som definerer hva som er høyere utdanning, herunder hvordan høyere utdanning er organisert. Norge har i dag tre ulike institusjonskategorier innen høyere utdanning: universitet, vitenskapelig høyskole og akkreditert høyskole. I tillegg har Norge høyskoler som tilbyr akkrediterte studietilbud, men som ikke er akkreditert som institusjon.³⁰ Det er mulig å legge til flere kategorier, så lenge kravene til høyere utdanning oppfylles,³¹ herunder krav til forskning og akademisk frihet, og så lenge utdanningen kvalitetssikres på lik linje med annen høyere utdanning. For eksempel har Danmark andre institusjonskategorier enn Norge, som *profesjonshøyskolene og erhvervsakademiene*.

Dersom Norge som en del av en eventuell implementering av ESG i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning innfører flere parallelle søyler i kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning eller endrer institusjonskategoriene i høyere utdanning, må det gjøres en nøye utredning av mulige konsekvenser både for høyere yrkesfaglig utdanning og for høyere utdanning i Norge. En slik utredning må grundig inn i konsekvensene for egenarten til og kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning. NOKUT vurderer at slike endringer vil kunne ha praktiske og økonomiske konsekvenser for institusjoner innen både høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning.

4.2.3 Endringer i lov og forskrift

Ettersom kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning og kvalitetssikringen av høyere utdanning er basert på to ulike regelverk som i noen grad speiler hverandre, vil det være mulig å gjøre tilpasninger gjennom endringer i lov og forskrift og gjennom justeringer i forvaltningspraksisen for intern og ekstern kvalitetssikring. Det er også et betydelig handlingsrom i hvordan kvalitetssikringen kan reguleres, herunder hvordan ansvar og krav fordeles mellom nasjonale lover og forskrifter på den ene siden og nasjonale retningslinjer for intern og ekstern kvalitetssikring på den andre siden.

Dersom prinsippet om lov- og forskriftsfesting videreføres, er det enten mulig å ha én lov med tilhørende forskrifter som dekker all høyere utdanning, eller flere lover og forskrifter ut fra institusjons- eller utdanningstyper. Norge har valgt en modell med én lov og tilhørende forskrift som dekker alle institusjonskategorier, ulike eierskapsformer og alle

³⁰ Se universitets- og høyskoleloven § 3-1.

³¹ Se universitets- og høyskoleloven §§ 1-1 og 2-1.

studietilbud innen høyere utdanning. Danmark har på sin side valgt å differensiere regelverket etter utdanningstyper, for eksempel *universitetsuddannelser*, *profesjonsuddannelser* og *erhvervsuddannelser*. Uavhengig av valgt modell må regelverket for høyere utdanning være i samsvar med ESG.

Dette viser at handlingsrommet for å implementere ESG i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning er stort. Samtidig kan det følge store konsekvenser av endringer som gjøres innenfor det skisserte handlingsrommet. En sentral utfordring er at dersom ESG implementeres fullt ut, vil utdanning som kvalitetssikres i tråd med ESG, inngå i systemet for høyere utdanning. Det vil innebære at dagens høyere yrkesfaglige utdanning ikke lenger vil være en egen utdanningskategori, men klassifiseres som høyere utdanning. Dette vil kunne påvirke egenarten til høyere yrkesfaglig utdanning og gjøre den likere dagens høyere utdanning.

Alternativene som skisseres for videreutviklingen av høyere yrkesfaglig utdanning må utredes grundig, også for andre konsekvenser enn for egenarten til og kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning. Andre konsekvenser kan for eksempel være av organisatorisk art, og et scenario der fagskoleutdanning er omfattet av ESG, kan få konsekvenser også for høyere utdanning. Høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning består i dag av ulike typer institusjoner også når det gjelder eierskapsformer og finansieringsmodeller, og utredningen må ta høyde for hvordan implementeringen av ESG vil påvirke organiseringen av både fagskolene, universitetene og høyskolene samt de utdanningstypene hver institusjonskategori tilbyr.

4.3 Konsekvenser for egenarten til høyere yrkesfaglig utdanning

Ifølge fagskoleloven skal fagskolene «gi kompetanse som kan tas i bruk for å løse oppgaver i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak»³², «være praksisnær og imøtekomme behovet for kompetent arbeidskraft i samfunnet»³³ og «bygge på kunnskap og erfaring fra ett eller flere yrkesfelt og være i samsvar med relevante pedagogiske, etiske, kunstfaglige og vitenskapelige prinsipper»³⁴.

Disse formålene er ikke i motstrid med formålene til høyere utdanning slik de er formulert for Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA)³⁵ og i universitets- og høyskoleloven,³⁶ men høyere utdanning skal også ivareta en lang rekke andre formål. Disse formålene omfatter blant annet internasjonale forpliktelser, forskning og en bred formidling av forskningsresultater, grunnleggende prinsipper som akademisk frihet og bruk av vitenskapelige metoder.

---

³² Fagskoleloven (2018). *Lov om høyere yrkesfaglig utdanning* (LOV-2018-06-08-28). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2018-06-08-28>. § 4 første ledd, se også Fagskolemeldingen 4.2.4, s. 58.

³³ Fagskoleloven § 4 andre ledd, se også Fagskolemeldingen 4.2.4, s. 58.

³⁴ Fagskoleloven § 4 tredje ledd, se også Fagskolemeldingen 4.2.4, s. 58.

³⁵ ESG (2015), s. 6 og standard 1.1 der det refereres til verdiene i Det europeiske området for høyere utdanning, se EHEA (2026 c) *Fundamental values* (<https://ehea.info/bologna-policy/fundamental-values/>), konsultert 3. juni 2026.

³⁶ Se universitets- og høyskoleloven §§ 1-1 og 2-1.

Denne bredden i formål kan skape spenninger dersom høyere yrkesfaglig utdanning fullt ut innlemmes i systemet for høyere utdanning. Krav og forventninger som følger av høyere utdanning, særlig knyttet til forskning og fagmiljø, kan påvirke prioriteringer i fagskoleutdanningene og dermed utfordre den praksisnære orienteringen som er sentral for fagskolene.

4.3.1 Krav til forskning

Kravet om forskning og innovasjon er i norsk sammenheng ivaretatt gjennom bestemmelsene om at formålet med universiteter og høyskoler er å utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå. Videre skal høyere utdanning være basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap (jf. universitets- og høyskoleloven §§ 1-1 b og 2-1 a).³⁷ Dette innebærer at tilbydere av høyere utdanning selv skal utføre forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, i tillegg til faglig utviklingsarbeid.

Formuleringen «forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid» likestiller forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Formuleringen kan forstås som et og/eller-krav, det vil si at en institusjon som tilbyr høyere utdanning, enten skal drive forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid, eller begge deler. Uavhengig av hvilken kombinasjon institusjonen velger, skal den også drive faglig utviklingsarbeid.³⁸

Kravet til forskning vil kunne påvirke egenarten til høyere yrkesfaglig utdanning. Her står NOKUTs vurdering i motsetning til Nasjonalt Fagskoleråds rapport om ECTS i høyere yrkesfaglig utdanning³⁹. Fagskolerådets utredning av kravet til forskning og fagmiljø bygger, slik NOKUT ser det, på et ufullstendig bilde av lovverkets krav. Det fremstilles som om forskning og utvikling ikke bare omfatter vitenskapelig arbeid, og det vises blant annet til kunstnerisk utviklingsarbeid. Det er riktig at kunstnerisk utviklingsarbeid er likestilt med forskning, men kunstnerisk utviklingsarbeid skal gjennomføres i kunstfeltet og ikke innenfor alle fagfelt.

For mange av fagområdene innen høyere yrkesfaglig utdanning vil det derfor i praksis være forskning som vil være det relevante grunnlaget for å oppfylle kravet. Selv om enkelte fagskoler i dag driver virksomhet som kan karakteriseres som forskning, er det sannsynlig at et generelt krav om forskning vil innebære behov for både omstilling av aktivitetene og omprioritering av ressursbruk ved mange fagskoler.

---

³⁷ Ifølge Prop. 126 L (2022-2023) *Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-126-l-20222023/id2984933/>. 23-2-1 skal ordet «erfaringskunnskap» gi en anerkjennelse av dennes betydning, særlig i profesjonsutdanningene.

³⁸ NOKUT (2025) *Akkreditering av studietilbud. Veiledning for krav til akkreditering av studietilbud innen høyere utdanning*, s. 15, tilgjengelig på https://www.nokut.no/siteassets/akkreditering-hu/veileder-akkreditering-av-studietilbud_nov-2025.pdf.

³⁹ Nasjonalt Fagskoleråd (2023) *European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) I høgare yrkesfagleg utdanning*, tilgjengelig på <https://fagskoleradet.no/dokumenter/european-credit-transfer-and-accumulation-system-ects-i-hogare-yrkesfagleg-utdanning>.

4.3.2 Krav til fagmiljø

For å sikre sammenhengen mellom utdanning og forskning stilles det også krav til fagmiljø. Dette kommer blant annet til uttrykk i ESG standard 1.5, hvor det stilles krav til kompetanse, rekruttering og utvikling av ansatte. For høyere utdanning i Norge er kravene til forskning og fagmiljø operasjonalisert i form av detaljerte krav til forsknings- og utdanningsfaglig kompetanse i fagmiljøet, regulert i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 3. Kravene til utforming av studietilbud i ESG standard 1.2 forutsetter også at fagmiljøet er involvert i utformingen og utførelsen av den interne kvalitetssikringen av studietilbudene. ECTS *User's Guide* vektlegger at implementering av ECTS forutsetter at hvert enkelt medlem av fagmiljøet har en forståelse av systemet som ligger til grunn for ECTS, i dette tilfellet kravene ved utvikling av studietilbud.⁴⁰ Dette er noe av det som ligger til grunn for at det innen høyere utdanning i Norge stilles krav til at fagmiljøet er tilsatt før akkreditering av studietilbud. Krav om tydelige og transparente prosesser for ansettelse og karriereutvikling kan innebære at institusjonene må bruke betydelige ressurser på å utvikle og iverksette nye strukturer.

En slik utvikling kan også påvirke sammensetningen av fagmiljøene. Økt vekt på forskning og akademisk kompetanse kan føre til større rekruttering fra høyere utdanning, og dermed redusere innslaget av ansatte med bakgrunn fra yrkesfeltet. Dette kan svekke den tette koblingen til arbeidslivet som i dag er en sentral del av fagskolenes egenart. Det er også relevant å vurdere hvordan endringer i krav til forskning og fagmiljø kan påvirke fagmiljøene i høyere utdanning, særlig dersom institusjoner innen dagens høyere utdanning og høyere yrkesfaglige utdanning skal konkurrere om de samme ressursene og den samme kompetansen.

Samlet sett innebærer dette at krav til forskning og fagmiljø, slik de følger av ESG og det nasjonale systemet for høyere utdanning, vil kunne få betydelige konsekvenser for organisering, ressursbruk og faglig profil i høyere yrkesfaglig utdanning.

4.3.3 Konsekvenser for egenarten til fagskoleutdanningene

NOKUT vurderer at en full implementering av ESG for høyere yrkesfaglig utdanning vil ha konsekvenser for den innholdsmessige egenarten til fagskoleutdanningene. Det er en risiko for at sentrale kjennetegn ved høyere yrkesfaglig utdanning, særlig koblingen til arbeidslivet og den praksisnære tilnærmingen, får mindre vekt.

Kvalitetssikring i tråd med ESG vil innebære et mer omfattende, mindre fleksibelt og mer ressurskrevende system enn dagens kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning. Dette gjelder både intern og ekstern kvalitetssikring.⁴¹ En slik endring kan påvirke fagskolenes evne til å ivareta nærhet til yrkesfeltet, til å dekke lokale kompetansebehov og til å omstille seg raskt.

Dagens kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning, med færre krav ved akkreditering av fagskoleutdanninger og fagområder, samt et enklere rigg for kvalitetssikring av

---

⁴⁰ Se EHEA (2015), s. 18.

⁴¹ Se kapittel 4.3 nedenfor.

akkrediterte utdanninger⁴² enn det som kreves i ESG, understøtter et system der det er mulig for fagskolene å tilpasse seg lokale behov og foreta raske omstillinger. Dette risikerer fagskolesektoren å miste ved en eventuell implementering av ESG.

Fagskolenes nærhet til yrkesfeltet bør det fortsatt være mulig å ivareta, all den tid det vil innebære en fortsatt oppfølging av allerede etablerte systemer og kontakter. Samtidig er det en risiko for at dette kommer under press dersom forskning også skal spille en sentral rolle i fagskoleutdanningene. Dette har også vært en utfordring for enkelte profesjonsutdanninger innen høyere utdanning.⁴³

4.4 Konsekvenser for kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning

Konsekvensene av å implementere ESG i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning vil variere, både etter hvilke aspekter av kvalitetssikring som vil måtte vurderes, og mellom ulike fagskoler. Enkelte konsekvenser vil være knyttet til konkrete standarder, mens andre vil følge av mer grunnleggende forutsetninger i ESG.

De mest omfattende konsekvensene gjelder formålet med høyere utdanning og krav til forskning og fagmiljø, samt til forutsetningen om helhetlig implementering av ESG, herunder kravene til intern kvalitetssikring og periodisk ekstern kvalitetssikring.

4.4.1 Intern og periodisk ekstern kvalitetssikring

Som nevnt vil implementering av ESG innebære at utdanning som kvalitetssikres i tråd med ESG, vil regnes som høyere utdanning. Videre vil ENQAs periodiske evalueringer og EQARs vurderinger av hvorvidt NOKUT kan innlemmes i EQARs register over kvalitetssikringsorganer, omfatte alle de delene av NOKUTs arbeid der ESG ligger til grunn for kvalitetssikringen.

EQAR og ENQA legger til grunn at kvalitetssikringen innenfor et nasjonalt system skal være helhetlig og konsistent. Dette kan leses av EQARs retningslinjer, der det vektlegges at kvalitetssikringsorganene skal vise hvordan ESG er ivaretatt i organets kontekst.⁴⁴ Tilsvarende har også ENQA lagt vekt på konsekvent implementering av ESG. Dette kommer for eksempel frem i vurderingen av det maltesiske kvalitetssikringsorganet, MFHEA, som ble pålagt å skille tydelig mellom høyere utdanning og andre aktiviteter som organet foretar seg.⁴⁵ Det er grunn til å tro at også Norge vil måtte velge en helhetlig tilnærming til implementering av ESG.

---

⁴² I Norge har man benyttet ordet «tilsyn».

⁴³ Fagskolemeldingen 4.2.4, s. 59.

⁴⁴ EQAR (2024), s. 8. Se også side 1, fotnote 3.

⁴⁵ ENQA (mars, 2024) *ENQA Agency Review: Malta Further and Higher Education Authority (MFHEA)*, tilgjengelig på <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/MFHEA-external-review-report.pdf>. « The panel considers that the agency should reflect on the way how the agency is structured. The HEI and HE provisions in MQF levels 5-8 so that QA in the remit of ESG is not clearly identified and separated

NOKUTs vurdering av kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning i lys av ESG (se kapittel 3 og vedlegg) belyser flere områder der en implementering av ESG vil ha konsekvenser for kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning. Ser man på den interne kvalitetssikringen ved fagskolene, vil det knytte seg store konsekvenser til kravet om å ivareta ESG del 1 i sin helhet. Dette vil innebære et behov for å legge om den interne kvalitetssikringen slik at den omfatter både flere standarder og mer omfattende prosesser og rutiner. I tillegg til konsekvensene for tilnærming til fagmiljø og forskning vil dette også stille andre krav til kapasitet og kompetanse i ledelsen og administrasjonen ved fagskolene.⁴⁶

Når det gjelder NOKUTs eksterne kvalitetssikring av fagskolene, vil denne måtte ivareta ESG del 2 i sin helhet, både når det gjelder kriterier som vurderes i den eksterne kvalitetssikringen, og metodikken for den eksterne kvalitetssikringen. Dette innebærer at alle fagskolene vil måtte gjennomgå en periodisk ekstern kvalitetssikring i tråd med ESG, på samme måte som for høyskoler og universiteter. Dette vil ha konsekvenser for ressursbruken både i NOKUT og ved fagskolene.

4.4.2 Kvalitetssikring tilpasset formålet

Som nevnt ovenfor vil det være mulig å gjøre tilpasninger ved hjelp av endringer i lov og forskrift, ettersom kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning er basert på to lovverk som i noen grad speiler hverandre. NOKUT har tidligere uttalt at «fagskolenes arbeid med kvalitetssikring skal være på samme nivå som ved høyskoler og universiteter»⁴⁷, med referanse til ESG. Dette poenget løftes frem av NIFU i deres rapport om ECTS i høyere yrkesfaglig utdanning.⁴⁸

Siden 2018 har NOKUT imidlertid videreutviklet kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning, med sikte på å tilpasse systemet til fagskolenes egenart og sikre et nivå som er riktig skalert med hensyn til ressursbruk, både ved fagskolene og i NOKUT. Samtidig har NOKUT lagt til grunn at prinsippene i ESG skal være retningsgivende for arbeidet med ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning.⁴⁹ Dette reflekterer et skifte mot større grad av tilpasning til sektorenes egenart. Denne tilpasningen omfatter tilpasning av både intern og ekstern kvalitetssikring slik at kvalitetssikringen verken går ut over egenarten til høyere yrkesfaglig utdanning eller krever uforholdsmessig med ressurser verken ved fagskolene eller fra NOKUT.

---

from those under MQF level 5», s. 3 og «The agency should establish a clear distinction between higher education and non-higher education activities of the agency.», s. 25, samt ss. 46-47.

⁴⁶ Se NOKUT (2026) *Tematisk analyse av NOKUTs tredje runde med periodisk oppfølging. Høyskoler uten selvakkrediteringsmyndighet*, tilgjengelig på

https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/tematiske-analyser/2026/rapport-b_tematisk-analyse-av-nokuts-tredje-runde-med-periodisk-oppfølging_3-2026.pdf.

⁴⁷ NOKUT (2018), s. 2.

⁴⁸ NIFU (2025: 16), s. 46.

⁴⁹ NOKUT (2023) *NOKUTs strategi 2023-2030: Sikre kvalitet, skape tillit*. Tilgjengelig på

https://www.nokut.no/siteassets/om-nokut/nokut-strategi-20232030_nn.pdf.

4.4.3 Andre konsekvenser

For enkelte endringer er det vanskelig å vurdere konsekvensene fullt ut uten en nærmere utredning som involverer fagskolene. Dette gjelder for eksempel standard 1.3 om studentsentrert læring og undervisning. For noen fagskoler kan slike krav i stor grad allerede være ivarettatt, mens andre kan måtte gjøre betydelige endringer i studieplaner, undervisningsformer og læringsaktiviteter.

Det er grunn til å tro at evnen til å håndtere implementering av ESG vil variere mellom de ulike fagskolene. Dette kan blant annet avhenge av fagskolens størrelse, kompetanse, økonomi, eierform og fagområde. Tilsvarende utfordringer er kjent fra høyere utdanning, særlig for mindre høyskoler uten institusjonsakkreditering.⁵⁰ Innen høyere yrkesfaglig utdanning kan erfaringer fra akkrediteringssøknader tyde på at enkelte fagskoler står overfor lignende utfordringer.⁵¹ Dette må undersøkes nærmere før en eventuell implementering av ESG for kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

En sentral konsekvens vil kunne være ulik evne til omstilling og implementering av ESG på tvers av fagskolesektoren. Særlig vil krav til forskning og til fagmiljø med tett kobling mellom forskning og undervisning kunne øke både investerings- og driftskostnader, og gjøre både den interne og den eksterne kvalitetssikringen mer omfattende, ressurskrevende og kompleks, både for fagskolene og for NOKUT.

---

⁵⁰ NOKUT (2026).

⁵¹ NOKUT v/Gry Ulvedalen (19. mai 2026) *Raskere saksbehandling, kvalitet og utvikling i akkrediteringsarbeidet*. Bloggpost i NOKUT-bloggen, <https://www.nokut.no/nokut-bloggen/raskere-saksbehandling-kvalitet-og-utvikling-i-akkrediteringsarbeidet/>, konsultert 10. juni 2026.

5 Referanser

Ad-Hoc Advisory Group on the ECTS User's Guide Revision (14. januar 2026) *Minutes of the meeting*, tilgjengelig på https://ehea.info/wp-content/uploads/2026/04/AG_ECTS_6_CY_NO_Meeting_Minutes_26.02.2026.pdf.

The Danish Accreditation Council (DAC, 2025) *ENQA Targeted Review Self-Assessment Report*, ss. 17, tilgjengelig på https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/DAC-Self-Assessment-Report_10102025.pdf.

European Association for Quality Assurance in Higher education (ENQA, mars 2024) *ENQA Agency Review: Malta Further and Higher Education Authority (MFHEA)*, tilgjengelig på <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/MFHEA-external-review-report.pdf>.

ENQA (2025) *Targeted review of Danish Accreditation Council (DAC) against the ESG Annex I: Terms of reference*, tilgjengelig på https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/00_DAC_TripartiteToR_July2025.pdf.

European Commission (2026) *Higher education initiatives* (<https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/about-higher-education>), konsultert 9. juni 2026.

European Higher Education Area (EHEA, 2015) *ECTS User's Guide*, tilgjengelig på https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/ects-users-guide_en.pdf.

EHEA (2026 a) *Bologna Policies* (<https://ehea.info/bologna-policies/>), konsultert 27. april 2026.

EHEA (2026 b) *The European Higher Education Area (EHEA)* (<https://ehea.info/about-ehea/>), konsultert 19. mai 2026.

EHEA (2026 c) *Fundamental values* (<https://ehea.info/bologna-policy/fundamental-values/>), konsultert 3. juni 2026.

EHEA (2026 d) *Quality Assurance* (<https://ehea.info/bologna-policy/quality-assurance/>), konsultert 19. mai 2026.

EHEA (2026 e) *Research & Innovation* (<https://ehea.info/bologna-policy/research-innovation/>), konsultert 27. April 2026.

The European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR, 2024) *Use and interpretation of the ESG for the European Register of Quality Assurance Agencies*, tilgjengelig på <https://www.eqar.eu/assets/uploads/2025/01/EQAR-UseInterpretation-v4.0.pdf>.

Fagskoleloven (2018). *Lov om høyere yrkesfaglig utdanning* (LOV-2018-06-08-28). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2018-06-08-28>.

Fagskoleforskriften (2019). *Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning* (FOR-2019-07-11-1005). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2019-07-11-1005>.

Fagskoletilsynsforskriften (2020). *Forskrift om akkreditering av og tilsyn med høyere yrkesfaglig utdanning* (FOR-2020-04-23-853). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2020-04-23-853>.

Forskrift om NKR og EQF (2017). *Forskrift om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring og om henvisningen til Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring* (FOR-2017-11-08-1846). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2017-11-08-1846>.

Joint declaration of the European Ministers of Education (Bolognadeklarasjonen, 1999) *The Bologna Declaration of 19. June 1999*, tilgjengelig på https://ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf.

Kunnskapsdepartementet (2024-2025) Meld. St. 11 *Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning (fagskolemeldingen)*, tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/contentassets/b4525a252a9c45fb8f824531007644d0/no/pdfs/stm202420250011000dddpdfs.pdf>.

Kunnskapsdepartementet (2025) *Kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning*, tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/hoyere-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk/id564809/>.

Kunnskapsdepartementet (17. april 2026) *Høring av forslag til ny forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning og endringer i fagskoleloven om læringsmiljø m.m.*, tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-forslag-til-ny-forskrift-om-hoyere-yrkesfaglig-utdanning-og-endringer-i-fagskoleloven-om-laringsmiljo-m.m/id3156254/>.

Lisboakonvensjonen (1997). *Konvensjon om godkjenning av kvalifikasjoner innen høyere utdanning i Europaregionen – ETS nr. 165* (01-06-1999). Lovdata. <https://lovdata.no/traktat/1997-04-11-1>.

Nasjonalt Fagskoleråd (2023) *European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) I høgare yrkesfagleg utdanning*, tilgjengelig på <https://fagskoleradet.no/dokumenter/european-credit-transfer-and-accumulation-system-ects-i-hogare-yrkesfagleg-utdanning>.

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU 2025: 16) *ECTS i høyere yrkesfaglig utdanning: Behov, forutsetninger og konsekvenser*, tilgjengelig på <https://hdl.handle.net/11250/5273423>.

Norsk organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT, 2022) *Asker kunstfagskole. Tilsyn med det systematiske kvalitetsarbeidet*, tilgjengelig på https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/tilsyn-kvalitetsarbeid-fagskole/2022/asker-kunstfagskole_tilsyn-med-kvalitetsarbeidet_2022.pdf.

NOKUT (2023) *NOKUTs strategi 2023-2030: Sikre kvalitet, skape tillit*. Tilgjengelig på https://www.nokut.no/siteassets/om-nokut/nokut-strategi-20232030_nn.pdf.

NOKUT (2025) *Akkreditering av studietilbud. Veiledning for krav til akkreditering av studietilbud innen høyere utdanning*, s. 15, tilgjengelig på

https://www.nokut.no/siteassets/akkreditering-hu/veileder-akkreditering-av-studietilbud_nov-2025.pdf.

NOKUT (2025) *Veileder til de som skal søke om akkreditering av fagskoleutdanning*,

tilgjengelig på <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/veileder/>.

NOKUT (2025) *Veiledning Akkreditering av fagområde høyere yrkesfaglig utdanning*,

tilgjengelig på https://www.nokut.no/siteassets/fagskole/veiledning-akkreditering-av-fagomrade_01092025.pdf.

NOKUT (2026) *Tematisk analyse av NOKUTs tredje runde med periodisk oppfølging. Høyskoler uten selvakkrediteringsmyndighet*, tilgjengelig på

https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/tematiske-analyser/2026/rapport-b_tematisk-analyse-av-nokuts-tredje-runde-med-periodisk-oppfolging_3-2026.pdf.

NOKUT (2026) *Veiledning for krav til kvalitetssystem og kvalitetsarbeid*, tilgjengelig på

<https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/veiledning-for-krav-til-kvalitetssystem-og-kvalitetsarbeid/>.

NOKUT v/Gry Ulvedalen (19. mai 2026) *Raskere saksbehandling, kvalitet og utvikling i akkrediteringsarbeidet*. Blogpost i NOKUT-bloggen, <https://www.nokut.no/nokut-bloggen/raskere-saksbehandling-kvalitet-og-utvikling-i-akkrediteringsarbeidet/>, konsultert

10. juni 2026.

Paris EHEA Ministerial Conference (2018 a) *Paris Communiqué*, tilgjengelig på

https://ehea.info/media.ehea.info/file/2018_Paris/77/1/EHEAParis2018_Communique_fin_al_952771.pdf.

Prop. 44 L (2016-2017) *Endringer i lov om universiteter og høyskoler og lov om fagskoleutdanning (organisasjonsform, disponering av tilskudd og egenbetaling mv.)*.

Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-44-l-20162017/id2524465/>.

Prop. 126 L (2022-2023) *Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)*.

Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-126-l-20222023/id2984933/>.

Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area

(ESG, 2015). Brussels, Belgium. Tilgjengelig på https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf.

Tirana EHEA Ministerial Conference (Tiranakommunikat, 2024) *Tirana Communiqué*,

tilgjengelig på <https://ehea.info/Download/Tirana-Communique.pdf>

Tuseth, Bård Sverre. *Karnov lovkommentar: Universitets- og høyskoleloven 2024*,

[Lovdata.no](http://lovdata.no) (hentet 18. juni 2026).

Universitets- og høyskoleforskriften (2024). *Forskrift til universitets- og høyskoleloven* (FOR-2024-06-28-1392). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2024-06-28-1392>.

Universitets- og høyskoleloven (2024). *Lov om universiteter og høyskoler* (LOV-2024-03-08-9). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2024-03-08-9>.

6 Vedlegg: Utfyllende vurderinger av kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning i lys av ESG

I dette vedlegget gjennomgås hver av standardene i ESG del 1, 2 og 3 med tilhørende retningslinjer, og NOKUT vurderer i hvilken grad kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålene med hver enkelt standard i ESG. ESG del 1 setter kriterier for intern kvalitetssikring ved institusjonene og omfatter ti standarder. Del 2 setter kriterier for ekstern vurdering av institusjonenes kvalitetssikring og omfatter sju standarder. Del 3 stiller krav til kvalitetssikringsorganenes arbeid og status og omfatter sju standarder. Først gjengis innholdet i den aktuelle standarden, herunder tilhørende retningslinjer. Deretter listes det opp relevante bestemmelser i fagskoleregelverket. Avslutningsvis gir NOKUT en vurdering av hvordan og i hvilken grad kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med standarden.

For å kunne gjøre en vurdering av hvorvidt kvalitetssikring av norsk høyere yrkesfaglig utdanning er i tråd med ESG, har NOKUT vurdert både fagskoleregelverket og NOKUTs forvaltningspraksis. Formålet er å beskrive hvilke standarder NOKUT mener er helt eller delvis ivare tatt i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning per i dag, og hvilke standarder som ikke er ivare tatt, samt å belyse hvorfor det er avvik. Det er viktig å påpeke at ESG ikke bare kan tolkes ut fra ordlyden i standardene, men må forstås ut fra konteksten til og hensikten med ESG. Dette er utdypet i kapitlet om kontekst, omfang, hensikt og prinsipper for ESG.

I forbindelse med oppdraget har NOKUT ikke gjort formelle oversettelser eller juridiske tolkninger av ESG-standardene, men har likevel valgt å gjengi innholdet både i standardene og retningslinjene på norsk i dette vedlegget. Det samme gjelder sentrale ord og begreper i standardene. Det er også henvisning til alle relevante bestemmelser i fagskoleregelverket som har ligget til grunn for vurderingene.

NOKUTs vurdering om kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ivare tar formålene med ESG, er en deskriptiv vurdering av hvordan ESG er ivare tatt i fagskoleregelverket og i NOKUTs forvaltningspraksis knyttet til kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning. NOKUT har ikke vurdert fagskoleregelverket etterleves ved den enkelte fagskole. NOKUTs forvaltningspraksis og kunnskap om regelverksetterlevelse er også begrenset innenfor noen områder av den eksterne kvalitetssikringen, ettersom det ikke har blitt gjennomført tilsyn med kvalitetsarbeid i høyere yrkesfaglig utdanning de siste årene.

6.1 ESG del 1: Intern kvalitetssikring

Standardene i ESG del 1 stiller krav til institusjonenes interne kvalitetssikring og legger føringer både for institusjonenes kvalitetssystem og kvalitetsarbeid. Del 1 innebærer at institusjonene selv systematisk skal kontrollere og evaluere om de ulike standardene i del 1 er ivare tatt og at institusjonen periodisk skal gjennomgå en ekstern kvalitetssikring.

6.1.1 ESG standard 1.1: Prinsipper for kvalitetssikring

Standard:

Institutions should have a policy for quality assurance that is made public and forms part of their strategic management. Internal stakeholders should develop and implement this policy through appropriate structures and processes, while involving external stakeholders.

Begreper:

Research er oversatt til forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid, i tråd med begrepsbruken i lovverket for høyere utdanning.

Standard 1.1 innebærer at institusjonene skal ha prinsipper for kvalitetssikring som er offentlig tilgjengelige og som inngår i den strategiske styringen. Interne interessenter skal utvikle og implementere prinsippene gjennom hensiktsmessige strukturer og prosesser, samtidig som eksterne interessenter også involveres.

Retningslinjene til standard 1.1 fremhever at felles institusjonelle prinsipper og prosessbeskrivelser for kvalitetssikring er hovedpilarene i et kvalitetssystem. Systemet skal bidra både til kontinuerlig forbedring og til at institusjonen stilles til ansvar (*accountability*). Institusjonens prinsipper for kvalitetssikring skal støtte utviklingen av en kvalitetskultur der alle interne interessenter, inkludert studenter og ansatte, deltar aktivt i kvalitetsarbeidet.

ESG fremhever at prinsipper for kvalitetssikring er mest effektive når de gjenspeiler forholdet mellom forskning og læring og undervisning, og tar hensyn til både den nasjonale og den institusjonelle konteksten, samt institusjonens strategiske tilnærming. Institusjonelle prinsipper for kvalitetssikring støtter

- organiseringen av kvalitetssikringssystemet
- at institutter, avdelinger, fakulteter og andre organisatoriske enheter samt institusjonens ledelse, ansatte og studenter, tar ansvar i kvalitetssikringen
- akademisk integritet og frihet, og motvirker akademisk uredelighet
- forhindring av intoleranse av enhver art eller diskriminering av studenter eller ansatte
- involvering av eksterne interessenter i kvalitetssikringen

Prinsippene for kvalitetssikring skal ligge til grunn for interne kvalitetssikringsprosesser. Det skal være mulig å delta i disse prosessene på tvers av institusjonen. Hvordan prinsippene implementeres, følges opp og revideres, er opp til institusjonen.

Prinsippene for kvalitetssikring skal også gjelde for aktivitet som er satt ut til eller utføres av andre parter.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 5 femte ledd første punktum slår fast at fagskoler skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Fagskoleforskriften og fagskoletilsynsforskriften utdyper hva systemet skal inneholde og bidra til.
- Fagskoleforskriften § 49 første ledd presiserer at kvalitetssystemet skal bidra til kvalitetsutvikling og forbedring. Fagskoletilsynsforskriften § 4-2 første ledd presiserer at beskrivelsen av systemet skal vise målene for kvalitetsarbeidet. Systemet skal dermed omfatte både hva som er formålet, hvem som har ansvar og hvordan arbeidet skal gjennomføres.
- Fagskoletilsynsforskriften § 4-1 første ledd første punktum presiserer at kvalitetsarbeidet skal være forankret i styret og ledelsen. Bestemmelsens andre punktum stiller også krav om at fagskolen skal involvere ansatte og studenter, inkludert eventuelle studentorganer, i kvalitetsarbeidet.
- Fagskoleforskriften § 49 tredje ledd gir NOKUT hjemmel til å gi en fagskole helt eller delvis unntak fra bestemmelsene om kvalitetssikring i § 49 første og andre ledd. Dette gjelder hvis fagskolen allerede må følge krav til kvalitetssikring som er fastsatt av en norsk offentlig sertifiserende eller autoriserende myndighet.

Vurdering av hvordan kvalitetssikring i høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG 1.1

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 1.1. Flere deler av standarden er ivaretatt i fagskoleregelverket, men det er også områder som ikke er ivaretatt. Forskningstilknytning er en grunnleggende forutsetning i ESG, og varierende kobling mellom utdanning og forskning i høyere yrkesfaglig utdanning innebærer at det mangler et sentralt prinsipp som skal ligge til grunn for kvalitetssikringen.

Tilknytning mellom forskning og undervisning er en grunnleggende forutsetning i ESG. I den overordnede beskrivelsen av «Scope and concepts» for ESG går det klart frem at fokuset for de europeiske standardene er kvalitetssikring av læring og undervisning i høyere utdanning, inkludert læringsmiljøet og relevante koblinger til forskning og innovasjon.⁵² Videre fremhever retningslinjene til standard 1.1 at institusjonens interne kvalitetssikring er mest effektiv når den gjenspeiler forholdet mellom forskning, læring og undervisning. ESG bygger altså på en forutsetning om at kvalitetssikringen reflekterer samspillet mellom forskning, læring og undervisning. Fagskolenes samfunnsoppdrag omfatter ikke forskning,⁵³ og denne koblingen er ikke regulert i regelverket for høyere yrkesfaglig utdanning. Dermed mangler et sentralt prinsipp for kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning, sett opp mot ESG.

I sammenheng med standard 1.1 innebærer det helt konkret at fagskoleregelverket ikke har bestemmelser som regulerer institusjonenes ansvar for akademisk frihet og for å motvirke

---

⁵² ESG (2015), s. 7.

⁵³ Fagskolemeldingen 4.2.5.

akademisk uredelighet.⁵⁴ Sammenligner vi med høyere utdanning er det fastsatt i universitets- og høyskoleloven at universiteters og høyskoleformål er å tilby høyere utdanning og utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.⁵⁵ Universiteter og høyskoler skal fremme og verne akademisk frihet og dem som utøver den.⁵⁶ Institusjonene har dessuten ansvar for å sikre at undervisning, forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid utøves i samsvar med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper.⁵⁷ I tillegg fastsetter universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1 en rekke krav som regulerer samspillet mellom utdanning og forskning.

Kravet om at institusjonene skal ha et kvalitetssystem, og at arbeidet skal være forankret i ledelsen og involvere ansatte og studenter er ivaretatt i fagskoleregelverket. Regelverket stiller tydelige krav om at fagskoler skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring.⁵⁸ Både fagskoleforskriften og fagskoletilsynsforskriften utdyper hva systemet skal bidra til og hva det må inneholde for å kunne anses som tilfredsstillende. Kvalitetsarbeidet skal være forankret i fagskolens styre og ledelse og fagskolen skal involvere ansatte og studenter, inkludert eventuelle studentorganer, i kvalitetsarbeidet.⁵⁹

Samtidig forutsetter standard 1.1 at kvalitetssikringen skal inngå i institusjonens strategiske styring. Denne koblingen er ikke eksplisitt regulert i fagskoleregelverket.

Standard 1.1 forutsetter også involvering av eksterne interessenter. Regelverket for fagskoler omtaler i hovedsak interne interessenter.⁶⁰ Kravet til å innhente informasjon fra yrkesfeltet for å vurdere om hver enkelt utdanning når målet for kvalitet⁶¹ bidrar til ekstern involvering, men regulerer ikke hvordan eksterne aktører skal delta i kvalitetsarbeidet.

Videre går det frem av retningslinjene til standard 1.1 at kvalitetssystemet skal støtte utviklingen av en kvalitetskultur der alle interne interessenter bidrar i kvalitetsarbeidet. Standarden fremhever også at den interne kvalitetssikringen skal ta hensyn til både den nasjonale konteksten institusjonen opererer i og den institusjonelle konteksten. I fagskoleregeleverket er det per i dag ingen bestemmelser som eksplisitt regulerer dette.

NOKUT vil også gjøre oppmerksom på unntaksbestemmelsen i fagskoleforskriften § 49 tredje ledd. Den åpner for at enkelte fagskoler⁶² kan få unntak fra kravene til

---

⁵⁴ Akademisk frihet skiller seg fra ytringsfrihet. Akademisk frihet innebærer «en rett til fritt å bestemme hva man vil forske på, hvordan man utøver sin forskning, hvordan og hvor det man forsker på, best skal gjøres kjent, og hvordan man legger opp sin undervisning, jf. [NOU 2022: 2 s. 21](#) og [NOU 2006: 19 s. 13–16](#).» jf. Tusest, Bård Sverre. *Karnov lovkommentar: Universitets- og høyskoleloven 2024*, § 2-2 første ledd, [Lovdata.no](#) (hentet 18. juni 2026).

⁵⁵ Universitets- og høyskoleloven § 1-1 bokstavene a og b.

⁵⁶ Universitets- og høyskoleloven § 2-2 første ledd første punktum.

⁵⁷ Universitets- og høyskoleloven § 2-2 første ledd andre punktum.

⁵⁸ Fagskoleloven § 5 femte ledd første punktum.

⁵⁹ Fagskoletilsynsforskriften (2020). *Forskrift om akkreditering av og tilsyn med høyere yrkesfaglig utdanning* (FOR-2020-04-23-853) § 4-1 første ledd første og andre punktum. Lovdata.

<https://lovdata.no/forskrift/2020-04-23-853>.

⁶⁰ Fagskoletilsynsforskriften § 4-1 første ledd andre punktum.

⁶¹ Fagskoletilsynsforskriften § 4-1 tredje ledd bokstav a.

⁶² Spesifikt fagskoler som tilbyr utdanninger som er underlagt norske offentlige sertifiserende eller autoriserende myndigheter. Eksempler på offentlige sertifiserende eller autoriserende myndigheter

kvalitetssikring. I slike tilfeller vurderes ikke kvalitetssystemet opp mot kravene i regelverket, noe som kan innebære risiko for at kvalitetssikringen heller ikke er i samsvar med ESG. Tilsvarende unntaksordning finnes ikke for universiteter og høyskoler, selv om de tilbyr utdanninger som er underlagt norske offentlige sertifiserende eller autoriserende myndigheter.

6.1.2 ESG standard 1.2: Design og godkjenning av studietilbud

Standard:

Institutions should have processes for the design and approval of their programmes. The programmes should be designed so that they meet the objectives set for them, including the intended learning outcomes. The qualification resulting from a programme should be clearly specified and communicated, and refer to the correct level of the national qualifications framework for higher education and, consequently, to the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area.

Begreper:

Programmes er oversatt til studietilbud. EQAR definerer begrepet bredt som læringstilbud, også der tilbudet ikke leder til en formell grad (EQAR, 2024).

The national qualifications framework for higher education er forstått som nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR). NKR beskriver det formelle utdanningssystemet i Norge fra grunnskole til doktorgrad. For hvert nivå er det fastsatt læringsutbyttebeskrivelser. NKR er knyttet til EUs kvalifikasjonsrammeverk (EQF).⁶³

Framework for Qualifications of the European Higher Education Area er et kvalifikasjonsrammeverk i tillegg til EQF, som gjelder for Det europeiske området for høyere utdanning (forkortet QF-EHEA). Kvalifikasjonsrammeverket QF-EHEA gjelder høyere utdanning og omfatter nivå 6–8 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR).

Standard 1.2 innebærer at institusjoner skal ha prosesser for utforming og godkjenning av sine studietilbud. Studietilbudene skal utformes slik at de oppfyller målene som er satt for

---

er Luftfartstilsynet og Sjøfartsdirektoratet. Det er per i dag to fagskoler som har fått unntak fra bestemmelsene om kvalitetssikring, med hjemmel i fagskoleforskriften (2019). *Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning* (FOR-2019-07-11-1005) § 49 tredje ledd. Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2019-07-11-1005>. Fagskoleregelverket er endret de senere årene, og det er kommet inn flere bestemmelser om kvalitetsarbeid. Regelverket inneholder ikke bestemmelser om at NOKUT kan gi unntak fra kravene til kvalitetsarbeid. NOKUT vil ikke lenger gi unntak for bestemmelsene om kvalitetssikring, da dette ligger til grunn for kvalitetsarbeidet.

⁶³ Forskrift om NKR og EQF (2017). *Forskrift om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring og om henvisningen til Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring* (FOR-2017-11-08-1846). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2017-11-08-1846>.

dem, herunder de forventede læringsutbyttene. Kvalifikasjonen som oppnås gjennom et studietilbud, skal være tydelig definert og plassert på riktig nivå i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning, som er innlemmet i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (NKR).⁶⁴ Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning er formelt tilknyttet kvalifikasjonsrammeverket for Det europeiske området for høyere utdanning (QF-EHEA).⁶⁵

Retningslinjene til standard 1.2 fremhever at studietilbud er kjernen i høyere utdanningsinstitusjoners undervisningsoppdrag. Studietilbudene skal gi studentene kunnskap og ferdigheter de kan bruke videre, både i arbeid og i personlig utvikling. Studietilbudene skal blant annet ha tydelige mål og læringsutbytter, utvikles med involvering av studenter og andre interessenter, bygge på relevant ekstern kunnskap og referansepunkter, og legge til rette for god progresjon. De skal også angi studentenes arbeidsomfang og inkludere praksis der det er relevant, og være underlagt en formell institusjonell godkjenningssprosess. Studietilbudene skal gjenspeile Europarådets fire formål for høyere utdanning.⁶⁶

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 5 første ledd fastsetter at akkreditering er et vilkår for å tilby fagskoleutdanning. Fagskoler med fagområdeakkreditering kan selv akkreditere nye utdanninger og gjøre vesentlige endringer innenfor fagområdet, jf. fagskoleforskriften § 3 tredje ledd. Fagskoletilsynsforskriften § 4-2 andre ledd stiller krav om at disse fagskolene skal ha prosedyrer for dette i kvalitetssystemet.
- Fagskoleloven § 17 første ledd fastsetter at styret skal vedta en plan for innhold og gjennomføring av utdanningen. Det skal blant annet fastsettes bestemmelser om obligatoriske kurs, praksisstudier, vurderingsformer og lignende. Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 femte ledd krever at utdanningen skal ha en studieplan som informerer om utdanningens opptakskrav, faginnhold, struktur og undervisnings-, lærings- og vurderingsformer, inkludert praksis.
- Fagskoleloven § 5 første ledd stiller krav om at utdanningene skal være i samsvar med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og fagskoletilsynsforskriften § 2-1 andre ledd presiserer at læringsutbyttet skal være formulert i tråd med rammeverket.
- Fagskoleloven § 4 første ledd definerer at fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning som ligger på nivå over videregående opplæring og at fagskoleutdanning skal gi kompetanse som kan tas i bruk for å løse oppgaver i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak. Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 tredje ledd utdyper at utdanningen skal ha et faginnhold og en struktur samt undervisnings-, lærings- og vurderingsformer som er egnet til at studentene kan oppnå læringsutbyttet.
- Fagskoletilsynsforskriften § 4-1 pålegger fagskolene å fastsette mål for kvaliteten i utdanningene og å vurdere om utdanningene når disse målene.

⁶⁴ Forskrift om NKR og EQF (2017).

⁶⁵ Kunnskapsdepartementet (2025) *Kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning*, tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/hoyere-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk/id564809/>.

⁶⁶ ESG (2015), s. 7.

- Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 første ledd krever samarbeid med arbeidslivet for å sikre relevans. For utdanninger med praksis skal det foreligge skriftlig praksisavtale, jf. § 2-1 fjerde ledd.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-2 andre ledd presiserer at arbeidsomfanget for studentene skal være på 1500–1800 timer per år for heltidsstudier. Arbeidsomfang reguleres også av fagskoleloven § 17 bokstav a, som spesifiserer at ett års bestått fagskoleutdanning på heltid gir 60 studiepoeng.

Vurdering av hvordan kvalitetssikring i høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG 1.2

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 1.2. Samtidig reiser manglende kobling til QF-EHEA noen overordnede, prinsipielle spørsmål som berører egenarten ved høyere yrkesfaglig utdanning og avgrensningen mellom dette og høyere utdanning.

Standard 1.2 forutsetter at læringsutbytte er knyttet til QF-EHEA. Norsk høyere yrkesfaglig utdanning er per i dag plassert på nivå 5 i NKR/EQF, og er dermed ikke omfattet av QF-EHEA, som gjelder nivå 6–8, altså høyere utdanning. Selv om det er likhetstrekk mellom nivå 5 i NKR og *short cycle qualifications* i QF-EHEA, er rammeverket ikke direkte dekkende for høyere yrkesfaglig utdanning. Et prinsipielt spørsmål som oppstår, er dermed om implementering av ESG vil bidra til en endring i fagskolenes egenart gjennom at det må skapes en kobling til QF-EHEA for være i samsvar med ESG.

I det følgende redegjør vi for i hvilken grad vi mener de øvrige delene av ESG standard 1.2 er ivaretatt i fagskoleregelverket. Fagskoleregelverket stiller klare krav til læringsutbytte, studieplaner, arbeidsomfang og relevans for arbeidslivet. Dette er i tråd med flere sentrale elementer i standard 1.2.

Samtidig forutsetter standard 1.2 at institusjonene har helhetlige prosesser for akkreditering av studietilbud. Fagskoleregelverket regulerer slike prosesser i begrenset grad, og kravene gjelder i hovedsak fagskoler med fagområdeakkreditering. Retningslinjene til standarden forutsetter også at studietilbudene er underlagt en formell institusjonell godkjenningssprosess. Fagskoleregelverket har ikke generelle bestemmelser om dette. Slike krav gjelder primært for fagskoler med fagområdeakkreditering gjennom krav til prosedyrer i kvalitetssystemet.

Sammenligner vi med kvalitetssikring av høyere utdanning fastsetter universitets- og høyskoleforskriften § 1-7 bokstav b at kvalitetssystemet skal inneholde institusjonens rutiner for systematisk kontroll med, og videreutvikling av, kvaliteten i studietilbudene. Universitets- og høyskoleforskriften § 1-8 femte ledd fastsetter at institusjonen systematisk skal kontrollere at alle studietilbud til enhver tid oppfyller kravene til akkreditering. I tråd med NOKUTs forvaltningspraksis må institusjonen kunne dokumentere at de systematisk kontrollerer sine studietilbud i tråd med rutinene i kvalitetssystemet, og at den systematiske kontrollen både omfatter akkreditering og reakkreditering. Kravet til systematisk kontroll i høyere utdanning gjelder uavhengig av hvilken akkrediteringsmyndighet institusjonen har.

Standard 1.2 legger også til grunn at studietilbud utvikles i tråd med institusjonens strategi. Fagskoleregelverket stiller ikke krav om en slik kobling, og det er heller ikke krav om at fagskoler skal ha en overordnet strategi for utdanning. Selv om fagskolen skal fastsette mål for kvaliteten i utdanningene, er det ikke eksplisitt nevnt i regelverket at de overordnede målene for utdanning skal være i tråd med institusjonens strategi, slik retningslinjen til standard 1.2 forutsetter.

Videre vektlegger standard 1.2 involvering av studenter, ansatte og eksterne interessenter i utviklingen av studietilbud. Fagskoleregelverket stiller krav om involvering i kvalitetsarbeidet og samarbeid med arbeidslivet, men regulerer ikke eksplisitt hvordan interessenter skal delta i utviklingen av studietilbudene. Sammenlignet med høyere utdanning er kravene til systematisk bruk av eksterne og interne bidrag mindre tydelige i fagskoleregelverket.

Til sammen innebærer dette at fagskoleregelverket dekker flere av de konkrete kravene til studietilbudenes innhold og relevans, men i mindre grad regulerer helhetlige prosesser for akkreditering og reakkreditering, samt strategisk forankring og bred involvering av interessenter. Det overordnede spørsmålet i sammenheng med standard 1.2 er imidlertid hva kobling til QF-EHEA vil ha å si for høyere yrkesfaglig utdanning sin egenart.

6.1.3 ESG standard 1.3: Studentsentrert læring og undervisning

Standard:

Institutions should ensure that the programmes are delivered in a way that encourages students to take an active role in creating the learning process, and that the assessment of students reflects this approach.

Begreper:

Student-centered learning, teaching and assessment er oversatt med studentsentrert læring.

Programmes er oversatt med studietilbud, se begrepsavklaring under 1.2, ovenfor.

Standard 1.3 innebærer at institusjonene skal sikre at studietilbudene gjennomføres på en måte som oppmuntrer studenter til å ta en aktiv rolle i å forme læringsprosessen, og at vurderingen av studentene skal reflektere denne tilnærmingen.

Retningslinjene til standard 1.3 fremhever at studentsentrert læring og undervisning spiller en viktig rolle i å stimulere studenters motivasjon, selvrefleksjon og engasjement i læringsprosessen. Dette innebærer at både utforming og gjennomføring av studietilbudene, herunder metodene som brukes for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet, må være nøye utformet.

Studentsentrert læring og undervisning forutsetter at utformingen av studietilbudene

- respekterer og tar hensyn til studentenes mangfold og deres behov, og åpner for fleksible læringsløp
- vurderer og benytter ulike undervisningsformer der det er hensiktsmessig
- bruker en variasjon av pedagogiske metoder på en fleksibel måte
- evaluerer og justerer undervisningsformer og pedagogiske metoder jevnlig
- oppmuntrer til selvstendighet hos studenten, samtidig som det sikres tilstrekkelig veiledning og støtte fra underviseren
- fremmer gjensidig respekt i forholdet mellom student og underviser
- har hensiktsmessige prosedyrer for å håndtere studentklager

Retningslinjene fremhever videre at vurdering har stor betydning for studentenes progresjon og framtidige karriere, og at kvalitetssikringsprosessene for vurdering derfor skal ta hensyn til blant annet følgende:

- Sensorer skal være kjent med eksisterende vurderingsmetoder og får støtte til å utvikle egne ferdigheter på dette området.
- Kriterier for og metode for vurdering, samt kriterier for karaktersetting, skal publiseres på forhånd.
- Vurderingen skal gi studentene mulighet til å vise i hvilken grad de har oppnådd de tilsiktede læringsutbyttene. Studentene skal få tilbakemelding, som ved behov knyttes til råd om læringsprosessen.
- Der det er mulig, skal vurdering gjennomføres av mer enn én sensor.
- Regelverket for vurdering skal ta hensyn til formildende omstendigheter.
- Vurdering skal være konsekvent, rettferdig anvendt for alle studenter og gjennomføres i samsvar med de angitte prosedyrene.
- Det skal finnes en formell prosedyre for studentklager.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 2-1 første ledd gir styret ansvar for at studentenes kunnskap, ferdigheter og generelle kompetanse blir prøvd og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Dette for å ivareta det faglige nivået. Det stilles også krav om ekstern evaluering av vurdering eller vurderingsordninger.
- Fagskoleloven § 15 femte ledd gir studenter med funksjonsnedsettelse eller særskilte behov rett til individuell tilrettelegging. Tilretteleggingen skal ikke innebære en reduksjon av de faglige kravene. Studentene gis også rett til å varsle om kritikkverdige forhold og forbyr gjengjeldelse ved varsling.
- Det følger av fagskoleloven § 17 første ledd at det er styret som skal fastsette studieplan for utdanninger. Planen skal blant annet inneholde bestemmelser om vurderingsformer.
- Fagskoleloven § 20 pålegger fagskolene å ha en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og, dersom styret bestemmer det, andre klagesaker. Fagskoleforskriften §§ 43–45 a regulerer nasjonal klagenemnd som klageorgan for enkeltvedtak i utvalgte sakstyper. Ut over de sakstypene som er særskilt regulert i fagskoleloven med tilhørende forskrifter, se særlig fagskoleloven §§ 22-27, gjelder forvaltningslovens regler om enkeltvedtak og klagebehandling.
- Fagskoleloven § 21 regulerer vurdering, eksamen og sensur. Styret kan etter femte ledd gi forskrift om gjennomføring av eksamener, prøver og annet arbeid. Fjerde

ledd åpner for bruk av én eller flere sensorer ved klage på karakter eller formelle feil.

- Fagskoleloven § 22 regulerer studentenes rett til begrunnelse og klage på karakterfastsetting. Dersom det foreligger skriftlige retningslinjer for bedømmelse, skal studentene ha tilgang til disse, jf. tredje ledd. Bestemmelsen fastsetter også rammer for klageadgangen.
- Fagskoleloven § 23 og 24 regulerer henholdsvis anledningen til å klage på formelle feil ved eksamen og annullering av eksamen eller prøve.
- Fagskoleloven § 28 b andre ledd regulerer fagskolestudentenes tilgang til et nasjonalt studentombud som skal gi fagskolestudenter råd og hjelp i saker som er knyttet til studiesituasjonen, og bidra til å ivareta studentenes rettssikkerhet overfor fagskolen.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 tredje ledd fastsetter at utdanningen skal ha undervisnings- lærings- og vurderingsformer som er egnet til at studentene kan oppnå læringsutbyttet.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-3 andre ledd bokstav a stiller krav om at utdanningen skal ha en faglig ansvarlig som har ansvar for utviklingen og gjennomføringen av utdanningen. Etter bokstav b skal utdanningen ha en utdanningsfaglig ansvarlig med ansvar for å legge til rette for studentenes læring.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-5 stiller krav til at sensorene skal ha kompetanse til å vurdere om studenten har oppnådd læringsutbyttet for emnet eller utdanningen.

Vurdering av hvordan kvalitetssikring i høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG 1.3

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar formålet med ESG standard 1.3. Den sentrale begrunnelsen er at studentsentrert læring og undervisning som pedagogisk tilnærming ikke er eksplisitt regulert i fagskoleregelverket, selv om regelverket ivaretar flere elementer i standarden knyttet til vurdering og studentenes rettssikkerhet.

Fagskoleregelverket inneholder bestemmelser som støtter enkelte av forutsetningene i standarden. Fagskoleloven § 21 første ledd fastsetter at studentenes kunnskap, ferdigheter og generelle kompetanse skal prøves og vurderes på en faglig betryggende og upartisk måte. Fagskoletilsynsforskriften § 2-5 stiller krav til sensorenes kompetanse, og fagskoletilsynsforskriften § 2-1 tredje ledd stiller krav om at undervisnings-, lærings- og vurderingsformer skal være egnet til at studentene kan oppnå læringsutbyttet. Regelverket stiller dessuten krav om klageordninger, klagenemnd, studentombud og individuell tilrettelegging, noe som bidrar til rettferdighet og rettssikkerhet i vurderingsprosessene.

Samtidig stiller regelverket ikke eksplisitt krav om at studietilbudene skal gjennomføres på en måte som fremmer studentenes aktive rolle i læringsprosessen. Det stilles heller ikke uttrykkelige krav om at undervisningen skal tilpasses studentenes mangfold og behov, åpne for fleksible læringsløp, benytte varierte pedagogiske metoder eller evaluere og justere undervisnings- og læringsformer jevnlig. Dette er sentrale forutsetninger i retningslinjene til standard 1.3.

Når det gjelder vurdering, følger det av fagskoleloven § 17 første ledd at studieplanen skal inneholde bestemmelser om vurderingsformer. Regelverket stiller imidlertid ikke eksplisitt

krav om at kriterier for vurdering og karaktersetting skal publiseres på forhånd, slik retningslinjene til standarden forutsetter. Dersom det foreligger skriftlige retningslinjer for bedømmelse, skal studentene ha tilgang til disse, jf. fagskoleloven § 22 tredje ledd, men bestemmelsen stiller ikke krav om at slike retningslinjer faktisk skal utarbeides.

Det følger videre av fagskoleloven § 21 første ledd at vurderingen skal prøve studentenes kunnskap, ferdigheter og generelle kompetanse. Bestemmelsen viser ikke eksplisitt til læringsutbytte, slik retningslinjene til standarden legger til grunn. Samtidig følger det av fagskoleloven § 5 første ledd og fagskoletilsynsforskriften § 2-1 at utdanningene skal være i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og ha læringsutbyttebeskrivelser. Dette innebærer at læringsutbytte inngår som et underliggende premiss for vurderingen, men det er ikke uttrykkelig regulert at vurderingen skal utformes med sikte på å synliggjøre i hvilken grad studentene har oppnådd det tilsiktede læringsutbyttet.

Fagskoleloven stiller heller ikke krav om bruk av mer enn én sensor der dette er mulig. Regelverket åpner for én eller flere sensorer ved behandling av klage på karakter eller formelle feil, men dette er ikke fullt ut dekkende for forutsetningen i retningslinjene om vurdering av mer enn én sensor der det er mulig.

Samlet sett ivaretar fagskoleregelverket flere enkeltkrav knyttet til vurdering, klage og studentenes rettssikkerhet. Regelverket ivaretar derimot ikke den bredere tilnærmingen til studentsentrert læring og undervisning som ESG standard 1.3 bygger på. Etter NOKUTs vurdering innebærer dette at formålet med standarden ikke er ivaretatt.

6.1.4 ESG standard 1.4: Opptak, progresjon, godkjenning og vitnemålsutstedelse

Standard:

Institutions should consistently apply pre-defined and published regulations covering all phases of the student "life cycle", e.g. student admission, progression, recognition and certification.

Begreper:

Regulations er oversatt til reglement, ettersom ESG ikke stiller krav om at reglene skal være fastsatt i forskrift. I norsk kontekst kunne også forskrifter, regelverk eller retningslinjer vært aktuelle oversettelser.

Progression er oversatt til studieprogresjon, som er et etablert uttrykk både i høyere yrkesfaglig utdanning og i høyere utdanning.

Recognition er oversatt til godkjenning,⁶⁷ som er et etablert uttrykk både i høyere yrkesfaglig utdanning og i høyere utdanning.

Certification er oversatt til vitnemål. Begrepet viser til dokumentasjon ved endt utdanning. I tillegg til vitnemål kan det omfatte sertifiseringer og karakterutskrift. For å fange intensjonen i standarden benyttes vitnemål.

Student «life cycle» er oversatt til studieløp.

Standard 1.4 innebærer at institusjoner skal ha og konsekvent anvende et regelverk som dekker alle faser av studieløpet, herunder opptak, progresjon, godkjenning og vitnemålsutstedelse.

Retningslinjene til standard 1.4 fremhever at formålet med standarden er å ivareta den enkelte student og understøtte en studentsentrert tilnærming til høyere utdanning. Dette gjøres ved å stille krav til transparent reglement og forutsigbar saksbehandling, noe som er til fordel både for studentene, studietilbudene, institusjonene og utdanningssystemet som helhet. Transparens og forutsigbarhet skal også legge til rette for mobilitet innenfor og på tvers av systemer for høyere utdanning.

Alle aspekter av studieløpet, fra opptak til vitnemålsutstedelse, skal være regulert. Reglementet⁶⁸ skal være forhåndsdefinert og publisert, slik at det er tilgjengelig for studentene, og det må være tilpasset institusjonen, studietilbudet og studentmassen.

Reglementet skal omfatte krav til og retningslinjer for saksbehandling ved opptak, godkjenning og fullføring av et studietilbud. Godkjenning omfatter både tidligere utdanning og realkompetanse, og skal være i tråd med Lisboakonvensjonen og tilsvarende praksis ved andre institusjoner i landet.

Studentene har krav på at reglementet følges konsekvent, slik at likebehandling og transparens i saksbehandling ivaretas. Dette inkluderer at studenter får informasjon om institusjonen og studietilbudet (*onboarding*), i tillegg til krav om publisering av reglementet.

Standarden forutsetter også at institusjonene har prosesser og verktøy for å samle inn data om studentgjennomstrømning og overvåke denne. Institusjonene skal også iverksette nødvendige tiltak på bakgrunn av informasjonen de innhenter om studentgjennomstrømningen.

---

⁶⁷ Kunnskapsdepartementet foreslår i høring til ny fagskoleforskrift (17. april 2026) å benytte begrepet faglig godkjenning i lovverket i stedet for «godskriving» og «fritak». (Kunnskapsdepartementet (17. april 2026) *Høring av forslag til ny forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning og endringer i fagskoleloven om læringsmiljø m.m.*, tilgjengelig på [https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-forslag-til-ny-forskrift-om-hoyere-yrkesfaglig-utdanning-og-endringer-i-fagskoleloven-om-laringsmiljo-m.m/id3156254/.](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-forslag-til-ny-forskrift-om-hoyere-yrkesfaglig-utdanning-og-endringer-i-fagskoleloven-om-laringsmiljo-m.m/id3156254/))

⁶⁸ Bruken av bestemt form betyr ikke at dette må være ett enkelt reglement, men viser til totaliteten av reglement som regulerer studieløpet.

Relevante bestemmelser i fagskoleregulverket:

- Fagskoleloven regulerer fagskolenes virksomhet og, i forlengelsen av dette, studieløpet og studentenes rettigheter og plikter jf. §§ 15-16 og 19-28 b. Kravene er utdypet i fagskoleforskriften og fagskoletilsynsforskriften. Fagskolenes styrer er pålagt å gi utfyllende forskrift om opptak og om gjennomføring av eksamener, prøver og annet arbeid, samt å fastsette i forskrift hvilke utdanninger som er omfattet av skikkethetsvurdering jf. fagskoleloven §§ 16 fjerde ledd, 21 femte ledd og 26 første ledd, samt fagskoleforskriften § 7. Fagskolene kan også gi forskrift om permisjon jf. fagskoleloven § 28 a tredje ledd.
- Fagskoleloven § 16 regulerer opptaksgrunnlaget for høyere yrkesfaglig utdanning, og opptak er ytterligere regulert i fagskoleforskriften jf. forskriften §§ 3-23.
- Studieprogresjon reguleres blant annet i fagskoleloven §§ 17 og 17 a, som stiller krav til plan for innhold og gjennomføring av utdanningen, samt studiepoeng. I tillegg regulerer loven vurdering, eksamen og sensur, bortvisning og utestenging, skikkethetsvurdering, krav om politiattest og rett til permisjon jf. §§ 21-28 a. Videre regulerer fagskoleforskriften skikkethet jf. §§ 26-36, tilknytningskrav og vurderingsuttrykk jf. §§ 38 og 40.
- Godkjenning reguleres i fagskoleloven § 8 og i fagskoleforskriften § 37.
- Fagskoleloven § 19 stiller krav om at det skal utstedes vitnemål for fullført utdanning, og studentene har rett til karakterutskrift for å dokumentere beståtte emner og vurderinger. Krav til innholdet i vitnemålet følger av fagskoletilsynsforskriften § 2-7. Tilknytningskrav for å få utstedt vitnemål følger av fagskoleforskriften § 38 og gradsbetegnelse spesifiseres i fagskoleforskriften § 41.
- Likebehandling og transparens i saksbehandlingen er ivaretatt gjennom forvaltningsloven, fagskoleloven og tilhørende forskrifter. Forholdet mellom fagskoleloven og forvaltningsloven er regulert i fagskoleloven § 39 andre ledd. Det er regulert både lokale og nasjonale klageorganer jf. fagskoleloven § 20 og fagskoleforskriften §§ 43-45 a. Studentombudet skal ivareta studentenes rettssikkerhet overfor fagskolen, jf. fagskoleloven § 28 b andre ledd.
- I tråd med NOKUTs forvaltningspraksis skal fagskolens forskrift legges ved i søknad til NOKUT om akkreditering ved første gangs akkreditering av studietilbud.
- Fagskoleloven § 42 fjerde ledd pålegger fagskolene å rapportere informasjon om den enkelte student til databasen for statistikk om fagskoleutdanning (DBH-HYU), herunder opplysninger knyttet til utdanningen, som studieprogresjon og karakterer, jf. § 42 andre ledd bokstav e.
- Fagskoletilsynsforskriften § 4-1 tredje ledd bokstav a stiller krav om at fagskolene i sitt systematiske kvalitetsarbeid skal innhente informasjon fra studenter, ansatte, representanter fra yrkesfeltet og andre relevante kilder.

Vurdering av hvordan kvalitetssikring i høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG 1.4

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 1.4.

Fagskoleregelverket regulerer sentrale deler av studieløpet eksplisitt, herunder opptak, studieprogresjon, godkjenning, vitnemålsutstedelse og en rekke forhold som har betydning for studentenes rettssikkerhet underveis i utdanningen. Regelverket stiller også krav om at institusjonene selv fastsetter utdypende reglement på sentrale områder. Dette bidrar til at store deler av det reglementet standarden forutsetter foreligger.

Videre er transparens og forutsigbarhet i saksbehandlingen ivaretatt både gjennom regelverket for høyere yrkesfaglig utdanning og gjennom forvaltningsloven. Opptak, godkjenning og fullføring av studietilbud er regulert, og det samme gjelder særskilte forhold som kan påvirke studieprogresjonen, som bortvisning, utestenging og permisjon. Klagebehandling er regulert, og studentenes rettssikkerhet er styrket ved krav om klagenemnd og nasjonalt studentombud.

Regelverket legger også til rette for å følge opp studentgjennomstrømning, blant annet gjennom rapporteringsplikten til DBH-HYU og kravene til systematisk kvalitetsarbeid. Dette bidrar til at institusjonene kan innhente og bruke informasjon om studentenes progresjon og gjennomføring.

Samtidig er det ikke fullt samsvar med ESG standard 1.4. Retningslinjene til standarden forutsetter at godkjenning av tidligere utdanning og realkompetanse skal være i tråd med Lisboa-konvensjonen og tilsvarende praksis ved andre institusjoner i landet.

Lisboa-konvensjonen er en sentral del av Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA) og gjelder høyere utdanning.⁶⁹ Henvisningen i ESG til «andre institusjoner i landet» må i denne sammenhengen forstås som institusjoner innenfor høyere utdanning.

Selv om godkjenning er regulert i fagskoleloven § 8 og fagskoleforskriften § 37, foreligger det etter NOKUTs vurdering ikke fullt samsvar med ESG så lenge regelverket ikke bygger på eller gjennomfører Lisboa-konvensjonens forutsetninger. Dette er et sentralt punkt i vurderingen av standard 1.4.

Samlet sett innebærer dette at fagskoleregelverket ivaretar store deler av standardens krav til regulering av studieløpet, transparens og rettssikkerhet, men at det ikke foreligger fullt samsvar med ESG på området for godkjenning.

6.1.5 ESG standard 1.5: Fagmiljø

Standard:

Institutions should assure themselves of the competence of their teachers. They should apply fair and transparent processes for the recruitment and development of the staff.

Begreper:

Teaching staff er oversatt til fagmiljø.

---

⁶⁹ Lisboa-konvensjonen (1997).

Competence er oversatt til kompetanse. *The competence of their teachers* er her forstått som fagmiljøets samlede kompetanse.

Standard 1.5 innebærer at institusjonen skal sikre kompetansen i fagmiljøet som er tilknyttet studietilbudet. Dette forutsetter at institusjonen følger rettferdige og transparente prosesser for rekruttering og utvikling av ansatte.

Retningslinjene til standard 1.5 fremhever at formålet er å understøtte kvaliteten i studietilbudene og studentopplevelsen. Fagmiljøet har en vesentlig rolle i å legge til rette for at studentene tilegner seg kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. En mer mangfoldig studentpopulasjon og større fokus på læringsutbytte krever mer studentsentrert læring og undervisning. Se også ESG standard 1.3.

Institusjonene har hovedansvaret for kvaliteten på fagmiljøet og for å tilby et arbeidsmiljø som gir tilstrekkelig støtte slik at de ansatte kan utføre arbeidet på en effektiv måte. Et slikt fagmiljø er kjennetegnet ved at institusjonen

- har og følger tydelige, transparente og rettferdige prosesser for rekruttering
- tilbyr arbeidsvilkår som anerkjenner betydningen av undervisning
- tilbyr muligheter for og fremmer faglig utvikling for ansatte som underviser
- oppmuntrer til forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid (FoU) for å styrke koblingen mellom utdanning og FoU.
- oppmuntrer til innovasjon i undervisningen og bruk av ny teknologi

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 1 fastsetter at lovens formål er å legge til rette for fagskoleutdanning av høy kvalitet.
- Fagskoleloven § 9 tredje ledd gir styret ansvar for å fastsette krav til lærer- og instruktørkompetanse ved fagskolen.
- Fagskoletilsynsforskriften § 1-2 bokstav b definerer utdanningsfaglig kompetanse som kompetanse i å fremme studenters læring, og presiserer at denne kan bestå av pedagogisk, didaktisk, digital eller annen relevant kompetanse.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-3 første ledd stiller krav om at fagmiljøets størrelse og kompetanse skal stå i forhold til antallet studenter og utdanningens innhold og egenart, og fagmiljøet skal omfatte personer med utdanningsfaglig kompetanse. Etter andre ledd bokstav b skal institusjonen ha en utdanningsfaglig ansvarlig med utdanningsfaglig utdanning som har ansvar for å legge til rette for studentenes læring. Tredje ledd fastsetter at fagskolen selv skal fastsette krav til fagmiljøets størrelse, kompetanse og sammensetning, og fjerde ledd fastsetter at fagskolen skal sikre at fagmiljøet får nødvendig kompetanseutvikling.
- Fagskoletilsynsforskriften § 3-2 stiller ytterligere krav til fagmiljøets kompetanse og krav til fagmiljøets omfang.

Vurdering av hvordan kvalitetssikring i høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG 1.5

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar formålet med ESG standard 1.5.

En grunnleggende forutsetning i standard 1.5 er at institusjonene legger til rette for å styrke koblingen mellom utdanning og FoU. Denne koblingen er ikke regulert i fagskoleregelverket, noe som reiser prinsipielle spørsmål (se standard 1.1). Som omtalt i vurderingen av standard 1.3, bygger også standard 1.5 på en tydelig sammenheng mellom fagmiljøets kompetanse og studentsentrert læring. Ettersom studentsentrert læring og undervisning ikke er eksplisitt ivaretatt i fagskoleregelverket, svekker dette også samsvaret med standard 1.5.

Fagskoleregelverket inneholder bestemmelser som bidrar til å sikre kompetansen i fagmiljøet, slik ordlyden i standard 1.5 innebærer. Ved akkreditering av fagskoleutdanninger stilles det krav om at fagmiljøets størrelse og kompetanse skal samsvare med utdanningens innhold og egenart, jf. fagskoletilsynsforskriften § 2-3 første ledd. Ved akkreditering av fagområder stilles det ytterligere krav til fagmiljøet når det gjelder kompetanse, omfang og tilsetningsform, jf. § 3-2. Dersom dette leses i lys av fagskolelovens § 1 om lovens formål, er det rimelig å forstå det som at dette inkluderer en vurdering av de som underviser ved utdanningen⁷⁰. Regelverket stiller også krav om utdanningsfaglig ansvarlig og om at fagmiljøet skal få nødvendig kompetanseutvikling. Disse bestemmelsene ivaretar vilkåret i retningslinjene til standard 1.5 om å tilby muligheter for, og fremme, den faglige utviklingen til ansatte som underviser. Samtidig er det ikke fastsatt i regelverket at institusjonen skal tilbys arbeidsvilkår som anerkjenner viktigheten av undervisning.

Regelverket stiller derimot ikke eksplisitt krav om rettferdige og transparente prosesser for rekruttering og utvikling av fagmiljøet. For høyere utdanning er dette regulert i form av detaljerte krav til forsknings- og utdanningsfaglig kompetanse, regulert i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 3. Etter fagskoletilsynsforskriften § 2-3 tredje ledd skal fagskolen selv fastsette krav til fagmiljøets størrelse, kompetanse og sammensetning. Dette innebærer at regelverket i liten grad regulerer hvilke krav som skal gjelde for ansettelse og utvikling av fagmiljøet, og hvordan slike prosesser skal gjennomføres.

Fagskoletilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd fastsetter at fagskolen skal sikre at fagmiljøet får nødvendig kompetanseutvikling. Bestemmelsen sier imidlertid ikke tydelig hvilke krav som danner utgangspunkt for denne utviklingen. Etter NOKUTs vurdering er dette ikke tilstrekkelig til å oppfylle retningslinjenes vilkår om rettferdige og transparente prosesser for utvikling av ansatte.

Retningslinjene til standard 1.5 forutsetter videre at institusjonene tilbyr arbeidsvilkår som anerkjenner betydningen av undervisning. Dette er ikke uttrykkelig regulert i

---

⁷⁰ I Kunnskapsdepartementet (17. april 2026) er det foreslått å tydeliggjøre definisjonen av utdanningsfaglig kompetanse og at dette er å forstå som «pedagogisk eller didaktisk kompetanse for å fremme læring, og at dette blant annet inkluderer utvikling og gjennomføring av undervisning og veiledning» (s. 7).

fagskoleregelverket. Arbeidsmiljøloven ivaretar enkelte generelle arbeidsrettslige forhold, men dekker ikke standardens mer spesifikke forutsetninger om undervisningens plass og betydning i institusjonens personalpolitikk.

Retningslinjene fremhever også at institusjonene skal oppmuntre til innovasjon i undervisningen og bruk av ny teknologi. Dette er heller ikke regulert i fagskoleregelverket.

Samlet sett innebærer dette at fagskoleregelverket i noen grad ivaretar krav til fagmiljøets kompetanse, men ikke de bredere forutsetningene i ESG standard 1.5 om rettferdige og transparente prosesser for rekruttering og utvikling, arbeidsvilkår som anerkjenner undervisningens betydning, og koblingen mellom utdanning og FoU. Etter NOKUTs vurdering er formålet med standarden derfor ikke ivaretatt.

6.1.6 ESG standard 1.6: Læringsressurser og studentstøtte

Standard:

Institutions should have appropriate funding for learning and teaching activities and ensure that adequate and readily accessible learning resources and student support are provided.

Standard 1.6 innebærer at institusjonene skal ha hensiktsmessig finansiering til å gjennomføre av lærings- og vurderingsaktiviteter, og at de skal sikre studentene tilstrekkelige og tilgjengelige læringsressurser og studentstøttetjenester.

Retningslinjene til standard 1.6 utdyper både formålet med og innholdet i læringsressurser og studentstøttetjenester. Læringsressurser og studentstøttetjenester omfatter både fysiske ressurser, som bibliotek, lesesaler og IT-infrastruktur, og støttefunksjoner i form av veiledning, rådgivning og andre veiledningsressurser. Formålet med disse ressursene er å gi studentene en god læringsopplevelse. Retningslinjene peker også på betydningen av disse ressursene for studentmobilitet innenfor og mellom systemer for utdanning.

En sammensatt studentmasse og økt bruk av fleksible læringsformer forutsetter at læringsressurser og støttetjenester tilpasses ulike behov, herunder behov hos studenter med tilretteleggingsbehov, studenter i arbeid og voksne studenter. Dette må også tas i betraktning i planleggingen og finansieringen av utdanningstilbudene.

Det sentrale i standarden er at institusjonen gjennom intern kvalitetssikring skal sikre at ressursene er tilgjengelige, relevante og tilpasset formålet, og at studentene er kjent med hvilke tilbud som finnes og hvordan disse kan benyttes. Ansatte som inngår i disse tjenestene, skal ha tilstrekkelig kompetanse og mulighet for kompetanseutvikling.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 29 legger rammer for fagskolenes økonomi, herunder krav som skal sikre at offentlige tilskudd og studentenes egenbetaling kommer studentene til gode.

- Fagskoleloven § 15 stiller krav til læringsmiljøet. Etter tredje ledd bokstav a har styret ansvar for at lokaler, adkomstveier og øvrige fysiske forhold er tilpasset virksomheten. Etter femte ledd har studenter med funksjonsnedsettelse eller særskilte behov rett til egnet individuell tilrettelegging.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-6 stiller krav til administrasjon og infrastruktur, herunder administrative ressurser, lokaler, utstyr og tilgang til informasjons- og bibliotekstjenester, samt annen infrastruktur tilpasset utdanningen.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG 1.6

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 1.6.

Fagskoleregelverket stiller krav til både læringsmiljø, infrastruktur og administrative ressurser, og sikrer dermed at studentene har tilgang til nødvendige læringsressurser og støttetjenester. Fagskoleloven § 15 og fagskoletilsynsforskriften § 2-6 dekker sentrale elementer i standarden knyttet til fysiske ressurser, læringsmiljø og tilrettelegging for studentenes behov.

Regelverket stiller også krav om individuell tilrettelegging for studenter med særskilte behov, noe som bidrar til å sikre tilgjengelighet og tilpasning av læringsressursene til ulike studentgrupper. Dette er i tråd med retningslinjenes vektlegging av en sammensatt studentmasse og behovet for fleksible og inkluderende løsninger.

Videre legger fagskoleregelverket til rette for at ressurser og infrastruktur vurderes i forbindelse med akkreditering av studietilbud, noe som bidrar til å sikre at ressursene er tilpasset utdanningens innhold og egenart.

Når det gjelder finansiering, fastsetter fagskoleloven § 29 overordnede rammer for institusjonenes økonomi. Regelverket stiller imidlertid ikke spesifikke krav til nivået på finansiering av lærings- og undervisningsaktiviteter. I denne gjennomgangen er det ikke foretatt en analyse av finansieringsnivå eller finansieringsmodeller. Vurderingen er derfor avgrenset til om regelverket legger til rette for at institusjonene kan oppfylle standardens krav til hensiktsmessig finansiering.

Samlet sett dekker fagskoleregelverket de sentrale elementene i ESG standard 1.6 knyttet til tilgjengelige læringsressurser, studentstøttetjenester og tilrettelegging, og legger rammer for institusjonenes finansiering. Etter NOKUTs vurdering innebærer dette at formålet med standarden er ivaretatt.

6.1.7 ESG standard 1.7: Informasjonshåndtering

Standard:

Institutions should ensure that they collect, analyse and use relevant information for the effective management of their programmes and other activities.

Standard 1.7 innebærer at institusjonene skal samle, analysere og bruke relevant informasjon for å kunne drive effektiv styring av studietilbud og andre aktiviteter.

I retningslinjene til standarden utdypes det at et pålitelig datagrunnlag er sentralt for å kunne ta velfunderte beslutninger. Intern kvalitetssikring forutsetter derfor systematisk innsamling og analyse av informasjon om institusjonens studietilbud og aktiviteter.

Hvilken informasjon som er relevant, vil være avhengig av institusjonens størrelse, faglige profil og egenart, men retningslinjene fremhever blant annet

- nøkkelindikatorer
- profil av studentmassen
- studentgjennomstrømning, inkludert statistikk for progresjon, gjennomføring og frafall
- studenttilfredshet på programnivå
- tilgjengelige læringsressurser og studentstøtte
- kandidatundersøkelser

Institusjonene kan benytte ulike metoder for datainnsamling. Retningslinjene presiserer at studenter og ansatte bør involveres både i innsamlingen og analysen av informasjon, og i oppfølgingen av resultatene.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 5 stiller krav om at fagskoler skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring, og at studentevalueringer skal inngå i disse systemene.
- Fagskoleloven § 14 tredje ledd og fjerde ledd stiller krav om at institusjonens studentorgan skal høres i alle saker som angår studentene, og at studenter skal være representert i alle organer med beslutningsmyndighet.
- Kravene til fagskolenes systematiske kvalitetsarbeid utdypes i fagskoletilsynsforskriften § 4-1. Første ledd stiller krav til forankring i styre og ledelse, samt involvering av ansatte og studenter i kvalitetsarbeidet. I tredje ledd presiseres det at fagskolene plikter å systematisk innhente informasjon fra studenter, ansatte, representanter fra yrkesfeltet og eventuelle andre relevante kilder, samt resultater fra skolens internkontroll som grunnlag for vurderinger av kvaliteten i utdanningene. Vurderingene av kvaliteten skal brukes til å rette opp sviktende kvalitet og videreutvikle kvaliteten i utdanningene.
- Fagskoleloven § 42 stiller krav om at opplysninger om utdanningen for den enkelte søker og student, herunder opplysninger knyttet til utdanningen som studieprogresjon og karakterer, skal rapporteres til database for statistikk om fagskoleutdanning (DBH-HYU).

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG 1.7

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 1.7.

Fagskoleregelverket stiller krav både til systematisk innhenting av informasjon, analyse av kvaliteten i utdanningene og bruk av denne informasjonen til kvalitetsutvikling. Kravene i fagskoleloven § 5 og fagskoletilsynsforskriften § 4-1 tredje ledd innebærer at institusjonene skal samle inn relevant informasjon fra flere kilder, herunder studenter, ansatte og arbeidslivet, og bruke denne informasjonen som grunnlag for vurderinger av kvaliteten i utdanningene.

Videre stiller regelverket krav om involvering av studenter og ansatte i kvalitetsarbeidet, jf. fagskoleloven § 14 og fagskoletilsynsforskriften § 4-1 første ledd. Dette bidrar til å sikre at berørte grupper deltar både i innsamling og vurdering av informasjon, i tråd med retningslinjene til standarden.

Rapporteringsplikten til DBH-HYU etter fagskoleloven § 42 bidrar i tillegg til at det foreligger kvantitative data om blant annet studentenes progresjon og gjennomføring. Dette datagrunnlaget kan inngå som en del av institusjonenes samlede informasjonsgrunnlag for styring og kvalitetsutvikling.

Samlet sett dekker fagskoleregelverket de sentrale elementene i standarden knyttet til innsamling, analyse og bruk av informasjon. Regelverket legger dermed til rette for at institusjonene kan ha et tilstrekkelig informasjonsgrunnlag for styring av studietilbudene og kvalitetsarbeidet.

6.1.8 ESG standard 1.8: Offentlig informasjon

Standard:

Institutions should publish information about their activities, including programmes, which is clear, accurate, objective, up-to date and readily accessible.

Standard 1.8 innebærer at institusjonene skal publisere informasjon om sine aktiviteter, herunder studietilbudene. Informasjonen skal være tydelig, korrekt, objektiv, oppdatert og lett tilgjengelig.

I retningslinjene til standard 1.8 framheves det at informasjon om institusjonens aktiviteter er av nytte både for mulige og nåværende studenter og for andre interessenter, herunder tidligere studenter. Institusjonene skal derfor publisere informasjon om studietilbudene, blant annet om

- opptakskrav
- forventet læringsutbytte
- kvalifikasjoner som oppnås ved gjennomført studietilbud
- undervisnings- lærings- og vurderingsformer som benyttes
- gjennomstrømning

- studietilbudets relevans for videre studier eller arbeidsliv

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 17 fastsetter at det er styret som skal vedta studieplan for utdanninger. Planen skal blant annet inneholde bestemmelser om obligatoriske kurs, praksisstudier, vurderingsformer og lignende.
- Fagskoleloven § 42 stiller krav om at opplysninger om utdanningen, herunder opplysninger knyttet til utdanningen, som studieprogresjon og karakterer, skal rapporteres til Database for statistikk om fagskoleutdanning (DBH-HYU).
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 femte ledd stiller krav om at fagskoleutdanninger skal ha en studieplan som informerer om opptakskrav, faginnhold, struktur og undervisnings-, lærings- og vurderingsformer, inkludert praksis.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 andre ledd stiller krav om at utdanningens læringsutbyttebeskrivelser skal være utformet i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR).

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG 1.8

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 1.8.

Fagskoleregelverket stiller krav til at det foreligger informasjon om studietilbudene, særlig gjennom kravene til studieplan i fagskoleloven § 17 og fagskoletilsynsforskriften § 2-1 femte ledd. Regelverket sikrer dermed at sentrale opplysninger om utdanningen, herunder opptakskrav, innhold og gjennomføring, er definert.

Regelverket stiller imidlertid ikke eksplisitt krav om at institusjonene skal publisere informasjon om studietilbudene, eller at informasjonen skal være offentlig tilgjengelig, oppdatert og lett tilgjengelig, slik standard 1.8 forutsetter. Kravet til rapportering til Database for statistikk om høyere yrkesfaglig utdanning (DBH-HYU) etter fagskoleloven § 42 bidrar til at det finnes data om blant annet gjennomstrømming, men innebærer ikke at institusjonene selv skal publisere denne informasjonen.

Når det gjelder læringsutbytte, stiller fagskoletilsynsforskriften § 2-1 andre ledd krav om at læringsutbyttet skal være utformet i tråd med NKR. Dette tilsier at læringsutbytte skal være definert for utdanningene. Det følger imidlertid ikke eksplisitt av regelverket at denne informasjonen skal publiseres, slik standarden legger til grunn.

Etter NOKUTs vurdering dekker fagskoleregelverket dermed i hovedsak krav til at informasjon om studietilbudene skal foreligge, men i mindre grad kravene til publisering, tilgjengelighet og oppdatering av informasjon. Dette er sentrale forutsetninger i ESG standard 1.8. Kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar dermed delvis formålet med ESG standard 1.8.

6.1.9 ESG standard 1.9: Systematisk kontroll og periodisk evaluering

Standard:

Institutions should monitor and periodically review their programmes to ensure that they achieve the objectives set for them and respond to the needs of students and society. These reviews should lead to continuous improvement of the programme. Any action planned or taken as a result should be communicated to all those concerned.

Begreper:

On-going monitoring er oversatt til systematisk kontroll. *Monitoring* kan også oversettes med overvåking, og en alternativ oversettelse kunne vært kontinuerlig overvåking. Systematisk kontroll er valgt fordi dette er etablert terminologi i kvalitetssikring av høyere utdanning.

Periodic review er oversatt med periodisk evaluering, som også er etablert terminologi i kvalitetssikring av høyere utdanning.

Continuous improvement er oversatt med kontinuerlig utvikling, men kan også oversettes med kontinuerlig forbedring.

Standard 1.9 innebærer at institusjonene systematisk skal kontrollere at studietilbudene oppfyller de målene som er satt for dem, og at studietilbudene imøtekommer studentenes og samfunnets behov. Den systematiske kontrollen og de periodiske evalueringene skal bidra til kontinuerlig utvikling av studietilbudene. Tiltak som planlegges eller gjennomføres som følge av den systematiske kontrollen, skal kommuniseres til alle relevante parter.

I retningslinjene til standard 1.9 utdypes det at formålet er å sikre at studietilbudene forblir relevante og tilbyr et effektivt og støttende læringsmiljø for studentene. Dette innebærer blant annet vurdering av

- studietilbudets innhold i lys av den nyeste forskningen eller det nyeste kunstneriske utviklingsarbeidet og faglige utviklingsarbeidet, slik at studietilbudet holdes oppdatert
- endrede samfunnsbehov
- studentenes arbeidsbyrde, progresjon og gjennomføring
- effektiviteten av de valgte vurderingsformene
- studentenes forventninger, behov og tilfredshet i møte med studietilbudet
- læringsmiljøet og støttetjenester, og i hvilken grad disse er tilpasset⁷¹ studietilbudet

Systematisk kontroll og periodisk evaluering av studietilbud skal gjennomføres jevnlig, og studenter og andre interessenter skal involveres i evalueringen. Informasjonen som samles

---

⁷¹ Fitness for purpose

inn, skal analyseres og brukes til å justere studietilbudet slik at det er oppdatert. Oppdaterte studieplaner skal publiseres når det er gjort endringer.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 4 tredje ledd stiller krav om at fagskoleutdanninger skal bygge på kunnskap og er faring fra ett eller flere yrkesfelt.
- Fagskoleloven § 4 a og fagskoletilsynsforskriften § 2-3 regulerer studentenes arbeidsbyrde.
- Fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f pålegger styret å sørge for at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler, og å etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak (internkontroll) for å sikre dette.
- Fagskoleloven § 15 stiller krav til fagskolenes arbeid med læringsmiljøet, både styrets overordnede ansvar, hvordan læringsmiljø skal forstås, krav til tilrettelegging, varslingsinstitutt og tilsynsmyndighet. Arbeidstilsynet fører tilsyn med oppfyllelsen av kravene til læringsmiljø.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 tredje ledd bokstav c stiller krav til utdanningens innhold og form.
- Fagskoletilsynsforskriften § 4-1 stiller krav til at fagskolen fastsetter mål for kvaliteten i utdanningene og vurderer om hver enkelt utdanning når målet for kvalitet. Vurderingen skal bygge på informasjon fra interessenter og resultater fra internkontroll, jf. fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f. Fagskolene skal bruke vurderingen av kvaliteten til å rette opp sviktende kvalitet og videreutvikle kvaliteten i utdanningene.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 1.9

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar formålet med ESG standard 1.9.

Den sentrale begrunnelsen er at fagskoleregelverket ikke eksplisitt regulerer systematisk kontroll med om studietilbudene oppfyller akkrediteringskravene, og heller ikke stiller tydelige krav om periodiske evalueringer av studietilbudene. I tillegg mangler regelverket en kobling mellom utdanning og forskning, som er en grunnleggende forutsetning i ESG.

Fagskoletilsynsforskriften § 4-1 stiller riktignok krav om at fagskolen skal fastsette mål for kvaliteten i utdanningene og vurdere om hver enkelt utdanning når disse målene. Bestemmelsen forutsetter også at fagskolen systematisk innhenter informasjon fra interessenter og bruker denne informasjonen til å rette opp sviktende kvalitet og videreutvikle utdanningene. Regelverket åpner imidlertid for at fagskolene selv fastsetter målene for kvalitet. Det framgår ikke eksplisitt at fagskolene skal kontrollere om studietilbudene til enhver tid oppfyller akkrediteringskravene, eller at slik kontroll skal gjennomføres periodisk.

Fagskoletilsynsforskriften § 4-1 viser videre til internkontroll etter fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f. På bakgrunn av omstendigheter rundt innføringen av kravet om

internkontroll og basert på enkelte uttalelser i forarbeidene,⁷² har NOKUT i tidligere tilsynspraksis i hovedsak tolket og praktisert bestemmelsen slik at den særlig gjaldt økonomiske og administrative regler.⁷³ I forarbeidene til lovendringene 31. mai 2024 om institusjonsakkreditering for fagskoler mv. ble det imidlertid presisert at kravet til internkontroll gjelder alle regler fagskolene er omfattet av. Dette tydeliggjør rekkevidden av internkontrollkravet. Etter NOKUTs vurdering er det likevel vanskelig å anse formålet med standard 1.9 som ivaretatt på dette grunnlaget alene, så lenge regelverket ikke eksplisitt stiller krav om systematisk kontroll av akkrediteringskravene, og kravet heller ikke har vært operasjonalisert i veiledningene om kvalitetsarbeid eller vært gjenstand for tilsyn.

Til sammenligning er formålet om systematisk kontroll tydelig regulert for høyere utdanning. Universitets- og høyskoleforskriften § 1-8 femte ledd fastsetter at institusjonen systematisk skal kontrollere at alle studietilbud til enhver tid oppfyller kravene til akkreditering. Etter § 1-8 sjettede ledd skal institusjonen gjennomføre periodiske evalueringer av alle studietilbud som ledd i arbeidet med å videreutvikle kvaliteten. Videre følger det av § 1-7 bokstav b at rutiner for systematisk kontroll med, og videreutvikling av, kvaliteten i studietilbudene skal inngå i kvalitetssystemet. Disse kravene tydeliggjør både innholdet i institusjonenes ansvar og hvordan kontrollen skal inngå i det samlede kvalitetsarbeidet.

Retningslinjene til ESG standard 1.9 forutsetter dessuten at institusjonen periodisk vurderer studietilbudets innhold i lys av den nyeste forskningen eller det kunstneriske utviklingsarbeidet og faglige utviklingsarbeidet, for å sikre at studietilbudet er oppdatert. Studenter og andre interessenter skal være involvert i vurderingsarbeidet. Som tidligere omtalt stiller fagskoleregelverket ikke krav om at fagskoleutdanningenes innhold skal være oppdatert i lys av forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.

Samlet sett innebærer dette at fagskoleregelverket stiller krav til kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling, men ikke de eksplisitte kravene til systematisk kontroll, periodisk evaluering og faglig oppdatering i lys av forskning og utviklingsarbeid som ESG standard 1.9 bygger på. Etter NOKUTs vurdering er formålet med standarden derfor ikke ivaretatt.

6.1.10 ESG standard 1.10: Ekstern kvalitetssikring

Standard:

Institutions should undergo external quality assurance in line with the ESG on a cyclical basis.

Standard 1.10 innebærer at institusjoner periodisk skal gjennomgå en ekstern kvalitetssikring som er i tråd med ESG.

⁷² Prop. 44 L (2016-2017) *Endringer i lov om universiteter og høyskoler og lov om fagskoleutdanning (organisasjonsform, disponering av tilskudd og egenbetaling mv.)*, s. 52. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-44-l-20162017/id2524465/>.

⁷³ Se for eksempel NOKUT (2022) *Asker kunstfagskole. Tilsyn med det systematiske kvalitetsarbeidet*, tilgjengelig på https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/tilsyn-kvalitetsarbeid-fagskole/2022/asker-kunstfagskole_tilsyn-med-kvalitetsarbeidet_2022.pdf.

Retningslinjene til standard 1.10 fremhever at ekstern kvalitetssikring skal vurdere effektiviteten til institusjonens interne kvalitetssikring, bidra til forbedring og tilføre nye perspektiver. Den eksterne kvalitetssikringen skal også gi grunnlag for tillit til kvaliteten i institusjonens virksomhet, både internt og eksternt.

Den eksterne kvalitetssikringen skal tilpasses det nasjonale regelverket institusjonen er underlagt, og kan derfor variere i form og omfang. Samtidig understrekes det at kvalitetssikring er en kontinuerlig prosess. Dette innebærer at institusjonen forventes å videreutvikle kvalitetsarbeidet mellom hver syklus med ekstern kvalitetssikring.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

Det er ingen bestemmelser i fagskoleregelverket som regulerer periodisk ekstern kvalitetssikring i tråd med ESG.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 1.10

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar formålet med ESG standard 1.10.

Standarden forutsetter at institusjonene gjennomgår ekstern kvalitetssikring med jevne mellomrom (periodisk), og at denne kvalitetssikringen er i samsvar med ESG. Fagskoleregelverket inneholder ikke bestemmelser som stiller krav om en slik periodisk oppfølging fra NOKUT, eller at den eksterne kvalitetssikringen skal være i tråd med ESG. Dette innebærer at to sentrale forutsetninger i standarden, krav om periodisitet og krav om ESG-tilpasning, ikke er regulert.

Til sammenligning fastsetter universitets- og høyskoleloven § 3-5 andre ledd at kriteriene både for institusjonenes interne kvalitetsarbeid og for NOKUTs eksterne kvalitetssikring skal være i samsvar med ESG. Videre stiller universitets- og høyskoleforskriften § 1-9 krav om at NOKUTs tilsyn skal være periodisk, og at det ikke skal gå mer enn åtte år mellom hvert tilsyn ved den enkelte institusjon.

Sammenlignet med høyere utdanning mangler fagskoleregelverket dermed både krav om ESG-tilpasning og krav om periodisk ekstern kvalitetssikring. Formålet med standarden er dermed ikke ivaretatt.

6.2 ESG del 2: Standarder og retningslinjer for ekstern kvalitetssikring

ESG del 2 setter rammene for ekstern kvalitetssikring av høyere utdanning i Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA). Disse standardene med tilhørende retningslinjer legges til grunn for hvordan kvalitetssikringsorganer, som NOKUT, gjennom sine ulike virkemidler for kvalitetssikring ivaretar og sikrer kvaliteten på høyere utdanningsinstitusjoner og deres studietilbud. Ekstern kvalitetssikring kan bestå av en rekke virkemidler, og ENQA vurderer helheten av virkemidlene, slik at helheten av virkemidlene skal ivareta helheten av ESG.

NOKUTs eksterne kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning omfatter per i dag akkreditering av fagskoleutdanninger, akkreditering av fagområder, tilsyn med akkrediteringer og tilsyn med kvalitetsarbeid.⁷⁴

Fra 1. august 2026 åpner fagskoleloven for at fagskoler kan søke NOKUT om institusjonsakkreditering og dermed vil akkreditering av institusjoner og tilsyn med akkrediteringen til institusjoner også være en del av NOKUTs eksterne kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning. I sammenheng med institusjonsakkreditering av fagskoler vil NOKUT føre tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid, ettersom godkjent kvalitetsarbeid er en forutsetning for institusjonsakkreditering.

NOKUT har hjemmel til å gjennomføre evalueringer for å vurdere kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning jf. fagskoleloven 4 b tredje ledd bokstav c. Så langt er det ikke gjennomført slike evalueringer av høyere yrkesfaglig utdanning.

Verken evalueringer for å vurdere kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning eller institusjonsakkreditering inngår i vurderingen av NOKUTs eksterne kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning, ettersom det per i dag ikke foreligger forvaltningspraksis innenfor disse virkemidlene.

Når det gjelder NOKUTs virkemidler for ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning og samspillet mellom virkemidlene, gjør vi oppmerksom på at NOKUT har fått et eget oppdrag av Kunnskapsdepartementet med frist 30. september 2026. Oppdraget innebærer en vurdering av virkemidlene for kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning. NOKUTs vurderinger knyttet til de ulike virkemidlene er derfor ikke inkludert i arbeidet med dette oppdraget om å vurdere om kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning er samsvar med ESG.

6.2.1 ESG standard 2.1: Vurdering av intern kvalitetssikring

Standard:

External quality assurance should address the effectiveness of the internal quality assurance processes described in Part 1 of the ESG.

Standard 2.1 forutsetter at den eksterne kvalitetssikringen omfatter en vurdering av om institusjonenes interne kvalitetssikring er i tråd med ESG del 1.

Retningslinjene til standard 2.1 fremhever at et grunnleggende prinsipp for kvalitetssikring er at institusjonene selv har ansvaret for kvaliteten på studietilbudene. Det er derfor vesentlig at ekstern kvalitetssikring anerkjenner og støtter opp under institusjonenes ansvar

---

⁷⁴ I 2019 gjennomførte NOKUT en pilot for tilsyn med fagskolenes systematiske kvalitetsarbeid. Fra 2020 ble dette etablert som et nytt virkemiddel for kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning. NOKUT gjennomførte flere tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid og deretter oppfølginger etter oppretting i perioden 2020 til 2022, men har de siste årene ikke gjennomført tilsyn med kvalitetsarbeid. Ettersom NOKUT fra 2026 skal gjennomføre tilsyn med kvalitetsarbeid for fagskoler som planlegger å søke om institusjonsakkreditering, har vi inkludert tilsyn med kvalitetsarbeid som en del av NOKUTs eksterne kvalitetssikring av høyere utdanning.

for kvalitetssikring. For å sikre sammenheng mellom intern og ekstern kvalitetssikring skal ekstern kvalitetssikring omfatte en vurdering av standardene i ESG del 1. Hvordan standardene vurderes, avhenger av typen ekstern kvalitetssikring.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 4 b fastsetter at NOKUTs eksterne kvalitetssikring skal bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere yrkesfaglig utdanning og stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer fagskoleutdanning av høy kvalitet. Fagskoleloven §§ 5 og 5 a gir NOKUT hjemmel til å akkreditere utdanninger, fagområder og institusjoner, samt føre tilsyn med fagskolars kvalitetsarbeid og med at fagskoler oppfyller vilkårene for akkreditering.
- Fagskoleloven § 5 regulerer fullmaktene som gis ved ulike former for akkreditering og fastsetter at fagskoler skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring.
- Fagskoleloven §§ 5 til 5c legger de overordnede rammene for ekstern kvalitetssikring gjennom regulering av akkreditering, definisjon av tilsynsmyndighet og regulering av tilsyn med kvalitetsarbeid og akkreditering.
- Fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f stiller krav om at styret skal sørge for at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler, og etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak (internkontroll) for å sikre dette.
- Fagskoletilsynsforskriften §§ 2-1 til 2-8 legger rammene for akkreditering av fagskoleutdanninger. Ved akkreditering av fagområde legges §§ 3-1 til 3-3 til grunn.
- Fagskoletilsynsforskriften §§ 4-1 og 4-2 ligger til grunn for tilsyn med kvalitetsarbeid. § 4-1 stiller krav til fagskolenes systematiske kvalitetsarbeid, herunder at fagskolene skal fastsette mål for kvaliteten i utdanningene. § 4-2 stiller krav til fagskolenes system for kvalitetssikring og at dette skal vise målene for kvalitetsarbeidet.
- Fagskoletilsynsforskriften § 5-1 pålegger fagskoler å melde fra til NOKUT om gitte endringer i fagskoleutdanninger før endringene gjennomføres.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 2.1

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar formålet med ESG standard 2.1. Den sentrale begrunnelsen er at den interne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ikke er i samsvar med flere av standardene i ESG del 1, og at den eksterne kvalitetssikringen heller ikke omfatter en systematisk vurdering av standardene i ESG del 1.

Standard 2.1 forutsetter at det er institusjonene som har ansvaret for kvaliteten på egne studietilbud, og at den eksterne kvalitetssikringen skal anerkjenne og støtte opp under dette ansvaret. Regelverket for høyere yrkesfaglig utdanning bygger i stor grad på at institusjonene selv følger opp egne akkrediterte utdanninger og sitt kvalitetsarbeid. Samtidig stilles det ikke tydelige krav til institusjonenes egen systematiske oppfølging av om akkrediterte utdanninger til enhver tid oppfyller akkrediteringskravene, jf. vurderingen av ESG standard 1.9. Det mangler også den periodiske oppfølgingen som ESG standard 1.10

forutsetter. Per i dag gjennomføres det ikke periodisk ekstern oppfølging som del av kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

En grunnleggende forutsetning for standard 2.1 er at den eksterne kvalitetssikringen inkluderer en vurdering av hvorvidt fagskolenes interne kvalitetssikring ivaretar standardene i ESG del 1. Det finnes ingen formell kobling mellom kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning og ESG i den forstand at det ikke stilles krav til at kriteriene for det interne kvalitetsarbeidet eller NOKUTs eksterne kvalitetssikring er i samsvar med kravene i ESG, slik det kreves for høyere utdanning, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-5 andre ledd.

Den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning skal bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere yrkesfaglig utdanning og stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer fagskoleutdanning av høy kvalitet, jf. fagskoleloven § 4 b. Dette, samt organiseringen av den eksterne kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning, med akkreditering av utdanninger og fagområder og mulighet for å føre tilsyn med akkrediteringer og kvalitetsarbeid, jf. fagskoleloven §§ 5 og 5 a, fordrer en tillit til den interne kvalitetssikringen. Samtidig stilles det ikke tydelige krav til institusjonenes egen oppfølging av akkrediterte utdanninger, som vist i sammenheng med ESG standard 1.9. Videre mangler systematikken i den eksterne oppfølgingen som ligger i ESG standard 1.10, der det stilles krav til periodisk oppfølging. Per i dag gjennomføres det ikke periodiske oppfølging som en del av den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Fagskoleregelverket regulerer riktignok både akkreditering, tilsyn med kvalitetsarbeid og tilsyn med akkreditering. Dette innebærer at NOKUT har hjemler til å føre ekstern kontroll med sentrale deler av fagskolenes virksomhet. Regelverket innebærer likevel ikke at ekstern kvalitetssikring systematisk vurderer de interne kvalitetssikringsprosessene opp mot standardene i ESG del 1. Hverken kravene til akkreditering av fagskoleutdanninger, kravene til akkreditering av fagområder eller reglene om tilsyn med kvalitetsarbeid ivaretar samlet sett formålet med samtlige standarder i ESG del 1.

Sammenlignet med høyere utdanning mangler det dermed både en formell ESG-forankring og en ekstern kvalitetssikring som systematisk vurderer institusjonenes interne kvalitetssikring opp mot ESG del 1. Etter NOKUTs vurdering innebærer dette at formålet med ESG standard 2.1 ikke er ivare tatt.

6.2.2 ESG standard 2.2: Utforming av metoder

Standard:

External quality assurance should be defined and designed specifically to ensure its fitness to achieve the aims and objectives set for it, while taking into account relevant regulations. Stakeholders should be involved in its design and continuous improvement.

Standard 2.2 innebærer at ekstern kvalitetssikring skal defineres og utformes på en slik måte at den både oppnår målene for kvalitetssikringen og tar høyde for relevant regelverk. Interessenter skal inkluderes både i utforming og kontinuerlig forbedring av kvalitetssikringen.

Retningslinjene til standard 2.2 understreker at ekstern kvalitetssikring må ha klare mål som er utviklet i fellesskap med interessentene for å oppnå effektiv og objektiv kvalitetssikring.

Målene og kvalitetssikringsprosessene skal

- ta høyde for arbeidsmengde og kostnader for institusjonene
- ivareta behovet for å støtte institusjonenes arbeid med kvalitetsutvikling
- gi institusjonene mulighet til å vise forbedring
- gi tydelig informasjon om konklusjoner og oppfølging

Dersom institusjonene kan vise til effektiv intern kvalitetssikring, kan ekstern kvalitetssikring gjennomføres med større grad av fleksibilitet.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven §§ 4 og 4a setter grunnleggende krav til høyere yrkesfaglig utdanning, formulert som mål, og stiller krav til fagskoleutdanningenes innhold og omfang.
- Fagskoleloven §§ 5 til 5c legger rammene for den eksterne kvalitetssikringen i form av regulering av akkreditering, definisjon av tilsynsmyndighet og regulering av tilsyn med kvalitetsarbeid og tilsyn med akkreditering.
- Fagskoletilsynsforskriften §§ 2-1 til 2-8 legger rammene for akkreditering av fagskoleutdanning. Ved akkreditering av fagområde legges §§ 3-1 til 3-3 til grunn.
- Fagskoletilsynsforskriften §§ 4-1 og 4-2 ligger til grunn for tilsyn med kvalitetsarbeid. § 4-1 stiller krav til fagskolenes systematiske kvalitetsarbeid, herunder at fagskolene skal fastsette mål for kvaliteten i utdanningene. § 4-2 stiller krav til fagskolenes system for kvalitetssikring og at dette skal vise målene for kvalitetsarbeidet.
- Fagskoleloven § 4b fastsetter at NOKUTs virksomhet skal stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer fagskoleutdanning av høy kvalitet.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 2.2

NOKUT vurderer at ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 2.2.

Dette begrunnes med at målene for høyere yrkesfaglig utdanning ikke fullt ut samsvarer med målene for høyere utdanning slik disse kommer til uttrykk i ESG. Videre er interessentinvolvering i utforming og videreutvikling av ekstern kvalitetssikring bare delvis ivaretatt, og mangelen på periodisk ekstern kvalitetssikring gjør det vanskelig å se at formålet om å støtte institusjonenes langsiktige kvalitetsutvikling er fullt ut oppfylt.

Målene for kvalitetssikring som det vises til i standard 2.2, må ses i sammenheng med formålene for høyere utdanning slik de er beskrevet i ESG kapittel 1, *Context, scope, purposes and principles*:

«Higher education aims to fulfil multiple purposes; including preparing students for active citizenship, for their future careers (e.g. contributing to their employability), supporting their personal development, creating a broad advanced knowledge base and stimulating research and innovation.»⁷⁵

Det er flere likhetstrekk mellom disse målene og målene for høyere yrkesfaglig utdanning. Etter fagskoleloven § 4 andre og tredje ledd skal fagskoleutdanning være praksisnær, møte samfunnets behov for kvalifisert arbeidskraft og bygge på kunnskap og erfaring fra ett eller flere yrkesfelt. Samtidig omfatter ESG også mål om å utvikle en bred avansert kunnskapsbase og stimulere til forskning og innovasjon. Disse elementene er ikke ivaretatt på samme måte i fagskoleregelverket. Målet om bred avansert kunnskap reflekteres i læringsutbyttebeskrivelser i NKR nivå 6 og 7 samt EQF nivå 6. Det stilles ikke krav om at fagskoler skal drive forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid. Dermed er målgrunnlaget for ekstern kvalitetssikring ikke fullt ut sammenfallende med målgrunnlaget i ESG. Samtidig er det viktig å understreke at fagskolene spiller en viktig rolle i innovasjon og utvikling, både ved samarbeid med arbeidslivet, egen utvikling, og ved å utdanne fremtidige gründere.⁷⁶

Der ESG standard 2.1 retter seg mot innholdet i ekstern kvalitetssikring, gjelder standard 2.2 utformingen av mål, prosesser og metodikk. Retningslinjene forutsetter at disse utvikles med involvering av interessentene. De lov- og forskriftsfestede kravene til ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning har vært gjenstand for ordinære høringsprosesser. I 2026 har NOKUT også utviklet ny veileder for tilsyn med kvalitetsarbeid ved fagskolene, der referansegrupper med representanter for fagskolene, studentene og arbeidslivet har vært involvert. Tidligere har det imidlertid ikke vært en fast del av NOKUTs praksis å involvere eksterne interessenter i utviklingen av den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning. Etter NOKUTs vurdering er formålet i standard 2.2 om interessentinvolvering derfor bare delvis ivaretatt.

Retningslinjene til standarden forutsetter også at prosessene for ekstern kvalitetssikring tar hensyn til arbeidsmengde og kostnader for institusjonene. I praksis er dette hensynet tatt i utformingen av NOKUTs eksterne kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning. Nye søkere uten akkrediterte fagskoleutdanninger må for eksempel gjennom en mer omfattende søknadsprosess enn etablerte fagskoler. Arbeidsmengde og ressursbruk har også vært vurdert ved utvikling og justering av tilsyns- og akkrediteringsmetodikk.

Videre legger retningslinjene til ESG standard 2.2 til grunn at ekstern kvalitetssikring skal støtte institusjonenes arbeid med å forbedre kvalitet. I ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning gis det både ved akkreditering og tilsyn vurderinger opp mot forskriftsfestede krav og anbefalinger som kan bidra til kvalitetsutvikling. NOKUT har også utarbeidet veiledere og gjennomfører ulike aktiviteter for å støtte fagskolene i forbedringsarbeidet. Denne støtten er imidlertid i begrenset grad systematisert. Det stilles heller ikke krav om at fagskolene skal gjennomgå periodisk ekstern kvalitetssikring som kan gi jevnlig tilbakemeldinger og bidra til kvalitetsutvikling over tid.

---

⁷⁵ ESG 2015, s. 7.

⁷⁶ se Fagskolemeldingen 4.2.1 og 4.2.3

Veiledningene for akkreditering av fagskoleutdanning,⁷⁷ akkreditering av fagområde⁷⁸ og tilsyn med kvalitetsarbeid⁷⁹ inneholder informasjon om konklusjoner og eventuell videre oppfølging. Likevel svekker mangelen på periodisk ekstern kvalitetssikring og systematisk videreføring over tid samsvaret med standardens formål.

Samlet sett innebærer dette at den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning i flere henseender er utformet med sikte på å være formålstjenlig, og at flere av retningslinjene i standard 2.2 i stor grad er ivaretatt. Samtidig er målgrunnet ikke fullt ut sammenfallende med ESG, interessentinvolveringen er bare delvis ivaretatt, og mangelen på periodisk ekstern kvalitetssikring svekker den langsiktige forbedringsdimensjonen. Etter NOKUTs vurdering ivaretar den eksterne kvalitetssikringen derfor bare delvis formålet med ESG standard 2.2.

6.2.3 ESG standard 2.3: Prosesser

Standard:

External quality assurance processes should be reliable, useful, pre-defined, implemented consistently and published. They include

- a self-assessment or equivalent;
- an external assessment normally including a site visit;
- a report resulting from the external assessment;
- a consistent follow-up.

Standard 2.3 innebærer at den eksterne kvalitetssikringen skal være pålitelig, forhåndsdefinert, konsekvent implementert og publisert. Den eksterne kvalitetssikringen skal inkludere en

- egenervurdering eller tilsvarende fra institusjonen
- ekstern evaluering, herunder institusjonsbesøk
- en rapport som oppsummerer den eksterne evalueringen
- konsekvent oppfølging

Retningslinjene til standard 2.3 fremhever at profesjonell, konsekvent og transparent kvalitetssikring bidrar til både aksept for og virkningen av ekstern kvalitetssikring.

I tråd med grunnprinsippet om at institusjonene selv er ansvarlige for kvaliteten i utdanningen, skal institusjonene utarbeide vurderingsgrunnlaget for den eksterne kvalitetssikringen, enten gjennom en egenervurdering eller ved å fremskaffe relevant

⁷⁷ NOKUT (2025) *Veileder til de som skal søke om akkreditering av fagskoleutdanning*, tilgjengelig på <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/veileder/>.

⁷⁸ NOKUT (2025) *Veiledning Akkreditering av fagområde høyere yrkesfaglig utdanning*, tilgjengelig på https://www.nokut.no/siteassets/fagskole/veiledning-akkreditering-av-fagomrade_01092025.pdf.

⁷⁹ NOKUT (2026) *Veiledning for krav til kvalitetssystem og kvalitetsarbeid*, tilgjengelig på <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/veiledning-for-krav-til-kvalitetssystem-og-kvalitetsarbeid/>.

dokumentasjon. Den skriftlige dokumentasjonen suppleres normalt med et institusjonsbesøk, der interessenter intervjues.

Vurderingene oppsummeres i en rapport fra en sakkyndig komité. Rapporten fra den sakkyndige komiteen skal gi tydelig veiledning til institusjonen og være et utgangspunkt for videre forbedring. Det forutsettes også at kvalitetssikringsorganet følger opp institusjonene etter gjennomført ekstern kvalitetssikring.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleforskriften § 46 første ledd bokstav a fastsetter at NOKUT skal oppnevne sakkyndige ved akkreditering av fagskoleutdanning og fagområde.
- Ved tilsyn med akkreditering skal det oppnevnes sakkyndige dersom det skal foretas vurderinger, eller dersom vurderingen kan medføre tilbaketrekking av akkreditering jf. fagskoleforskriften § 46 første ledd bokstav b.
- Fagskoletilsynsforskriften § 5-2 gir NOKUT adgang til å fastsette søknadsfrister og kreve bruk av søknadsskjema ved søknad om akkreditering.
- Fagskoletilsynsforskriften §§ 5-3 og 5-4 fastsetter krav til sakkyndige ved akkreditering av og tilsyn med henholdsvis fagskoleutdanninger og fagområder.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 2.3

NOKUT vurderer at kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 2.3.

Kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning er pålitelig, forhåndsdefinert, konsekvent implementert og publisert. Det varierer imidlertid i hvilken grad det gjennomføres institusjonsbesøk og det er vanskelig å finne konsekvent oppfølging.

NOKUTs virkemidler for ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning er fastsatt i fagskoleregelverket. Metodikken for ekstern kvalitetssikring er beskrevet og tilgjengeliggjort gjennom NOKUTs veiledere og informasjon om tilsyns- og akkrediteringsprosesser. Dette bidrar til forutsigbarhet, transparens og enhetlig praksis i sektoren. Det foreligger veiledere for akkreditering av fagskoleutdanning, akkreditering av fagområde og oppdatert veileder for tilsyn med kvalitetsarbeid. Det foreligger ikke veiledere for tilsyn med akkrediteringer.

I forbindelse med både akkrediteringer og tilsyn vurderes institusjonenes skriftlige dokumentasjon, og det utarbeides rapporter som oppsummerer de eksterne vurderingene. Rapportene inneholder både vedtak og anbefalinger, og publiseres på NOKUTs nettsider.

Standard 2.3 forutsetter at den eksterne kvalitetssikringen innebærer institusjonsbesøk. Lovverket for høyere yrkesfaglig utdanning stiller ikke krav til institusjonsbesøk, og NOKUT baserer den eksterne kvalitetssikringen på vurdering av fagskolenes skriftlige dokumentasjon. Per i dag gjennomfører NOKUT kun institusjonsbesøk ved akkreditering av fagområde. Ved akkreditering av fagskoleutdanninger gjennomføres det ikke institusjonsbesøk og ved tilsyn med kvalitetsarbeid har NOKUT som hovedregel ikke

gjennomført institusjonsbesøk.⁸⁰ Ved tilsyn med akkrediteringer har det variert hvorvidt det har blitt gjennomført institusjonsbesøk. Ved institusjonsbesøk intervjues interessenter, inkludert representanter for studenter og ansatte. En kvalitetssikring i henhold til ESG fordrer at alle institusjonene periodisk går gjennom en ekstern kvalitetssikring hvor det gjennomføres institusjonsbesøk. Dette inngår ikke som en del av kvalitetssikringen av fagskolene.

Når det gjelder bruk av sakkyndige, oppfyller kvalitetssikringen i stor grad standardens forutsetninger. NOKUT benytter sakkyndige ved akkreditering av fagskoleutdanninger og fagområder, jf. fagskoleforskriften § 46 første ledd bokstav a, og ved tilsyn med akkrediteringer der det foretas faglige vurderinger eller kan bli aktuelt å trekke tilbake akkreditering, jf. fagskoleforskriften § 46 første ledd bokstav b. I fagskoleregelverket er det ikke et eksplisitt krav om bruk av sakkyndige ved tilsyn med kvalitetsarbeid, men det har vært NOKUTs praksis å benytte sakkyndige også i slike tilfeller. For øvrig viser vi til omtale av sakkyndige under ESG standard 2.4.

Videre forutsetter standarden en konsekvent oppfølging etter ekstern kvalitetssikring. I praksis skjer det i begrenset grad oppfølging etter positive vedtak om akkreditering eller etter avsluttede tilsyn. Mangelen på systematisk og konsekvent oppfølging innebærer at den eksterne kvalitetssikringen i mindre grad fungerer som en løpende støtte for kvalitetsutvikling.

Samlet sett ivaretar den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning flere aspekter av formålet til ESG standard 2.3, særlig når det gjelder metodikk, bruk av sakkyndige og publisering av resultater. Samtidig innebærer den begrensede og ikke systematiske bruken av institusjonsbesøk, samt mangel på konsekvent oppfølging, at formålet med standarden bare delvis er ivaretatt.

6.2.4 ESG standard 2.4: Sakkyndige

Standard:

External quality assurance should be carried out by groups of external experts that include (a) student member(s).

Begreper:

Peer-review experts oversettes med sakkyndig. Vi har brukt uttrykket sakkyndig ettersom det er et etablert uttrykk innen kvalitetssikringen av både høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning.

Standard 2.4 innebærer at ekstern kvalitetssikring skal gjennomføres av eksterne sakkyndige. Minst én student skal inngå i den sakkyndige komiteen.

---

⁸⁰ I forbindelse med innføring av ny metodikk for tilsyn med kvalitetsarbeid innføres institusjonsbesøk som en del av tilsynet.

Retningslinjene til standard 2.4 fremhever at de sakkyndiges brede ekspertise er kjernen i ekstern kvalitetssikring. De sakkyndige tilfører ulike perspektiver, herunder fra institusjoner, fagmiljøer og arbeidsgivere eller fra perspektiver som profesjonsutøvere og studenter.

For å sikre kvalitet og konsistens i arbeidet er det vesentlig at de sakkyndige er nøye utvalgt, har nødvendig kompetanse og får tilstrekkelig opplæring. Kvalitetssikringsorganet skal sørge for at det gjennomføres habilitetsvurderinger for å unngå interessekonflikter. Det er i tillegg ønskelig å involvere internasjonale sakkyndige i ekstern kvalitetssikring for å tilføre ytterligere perspektiver.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleforskriften § 46 første ledd bokstav a fastsetter at NOKUT skal oppnevne sakkyndige ved akkreditering av fagskoleutdanning og fagområde.
- Ved tilsyn med akkreditering skal det oppnevnes sakkyndige dersom det foretas faglige vurderinger, eller dersom vurderingen kan medføre tilbaketrekking av akkreditering jf. forskriften § 46 første ledd bokstav b.
- Fagskoletilsynsforskriften §§ 5-3 og 5-4 stiller krav til kompetansen til sakkyndige ved akkreditering av og tilsyn med henholdsvis fagskoleutdanninger og fagområder.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 2.4

NOKUT vurderer at den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 2.4.

I den eksterne kvalitetssikringen benyttes sakkyndige ved akkreditering av fagskoleutdanninger og fagområder, jf. fagskoleforskriften § 46 første ledd bokstav a (se også vurdering av ESG standard 2.3). I forbindelse med tilsyn med akkrediteringer benyttes det sakkyndige der det foretas faglige vurderinger eller dersom det er en mulighet for at akkrediteringer trekkes tilbake, jf. fagskoleforskriften § 46 første ledd bokstav b. Det er ikke krav til bruk av sakkyndige ved tilsyn med kvalitetsarbeid, men NOKUTs forvaltningspraksis har vært å benytte sakkyndige også i denne typen tilsyn. Regelverket stiller også krav til de sakkyndiges kompetanse, herunder utdanning, utdanningsfaglig kompetanse og erfaring fra relevant yrkesfelt. Dette bidrar til å sikre faglig kvalitet i vurderingene.

Videre gjennomføres det habilitetsvurderinger, og sakkyndige får opplæring før de deltar i arbeidet. Institusjonene gis også anledning til å uttale seg om sammensetningen av de sakkyndige komiteene. Dette bidrar til transparens og tillit til prosessene.

Samtidig er det et gap i den eksterne kvalitetssikringen og intensjonen i ESG standard 2.4 når det gjelder sammensetningen av sakkyndige komiteer. Standard 2.4 forutsetter at komiteene inkluderer studentsakkyndige. I fagskoleregelverket er det ikke et absolutt krav om bruk av studentsakkyndige, selv om NOKUT i praksis tilstreber å inkludere studenter eller nylig uteksaminerte kandidater i arbeidet. Dette innebærer et avvik fra standardens formål.

Retningslinjene til standarden legger også til grunn at sakkyndige komiteer samlet skal dekke en bredde av perspektiver, inkludert fra institusjoner og fagmiljøer som er forankret i forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.

Fagskoletilsynsforskriften stiller krav om kompetanse og erfaring fra yrkesfeltet, men det er ikke krav om representasjon fra fagmiljøer med forsknings- eller utviklingsaktivitet slik dette forstås i ESG. Dermed er det ikke gitt at alle perspektivene som retningslinjene til standarden forutsetter, er representert i de sakkyndige komiteene.

Videre er det i ESG standard 2.4 ikke noe eksplisitt krav til internasjonal representasjon blant de sakkyndige, men det er ønskelig. Dette er også fremhevet som ønskelig i retningslinjene til ESG standard 3.1: «Kompetansen i kvalitetssikringsorganet kan styrkes ved å inkludere internasjonale sakkyndige i kvalitetssikringsorganets komiteer». Det stilles ikke krav til internasjonal representasjon blant sakkyndige i kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning, hverken i lov, forskrift eller i NOKUTs rutinebeskrivelser.

Kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar til dels formålet med ESG standard 2.4, men på grunn av at det ikke stilles krav om at sakkyndige skal inkludere studenter, samt at standarden forutsetter representasjon av institusjoner innen høyere utdanning og fagmiljøer som driver forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid, er ikke intensjonen med ESG standard 2.4 fullt ut ivaretatt i den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

6.2.5 ESG standard 2.5: Kriterier

Standard:

Any outcomes or judgements made as the result of external quality assurance should be based on explicit and published criteria that are applied consistently, irrespective of whether the process leads to a formal decision.

Begreper:

Outcomes refererer både til formelle vedtak og til vurderinger med eller uten formelle konsekvenser.

Standard 2.5 innebærer at resultatene av ekstern kvalitetssikring, herunder vedtak og anbefalinger, skal baseres på tydelige og publiserte kriterier som anvendes konsekvent, uavhengig av om prosessen ender i et formelt vedtak.

Retningslinjene til standard 2.5 fremhever at ekstern kvalitetssikring, og særlig beslutningene som fattes i prosessen, kan få betydelige konsekvenser for institusjonene og studietilbudene som vurderes. Kravet om forhåndsdefinerte og publiserte kriterier er ment å ivareta likebehandling og pålitelighet i vurderingene. Sluttvurderingene kan ta ulike former, fra anbefalinger til formelle vedtak, avhengig av hvordan den eksterne kvalitetssikringen er utformet.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven §§ 4 og 4 a fastsetter grunnleggende krav til fagskoleutdanning, herunder krav til utdanningens innhold og omfang.
- Fagskoleloven § 5 hjemler NOKUTs akkreditering og kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning. Første ledd definerer akkreditering som et vedtak basert på en faglig vurdering av om en fagskole eller fagskoleutdanning oppfyller vilkår gitt i eller med hjemmel i fagskoleloven.
- Fagskoleloven §§ 5 b og 5 c regulerer NOKUTs sanksjonsmuligheter ved tilsyn med henholdsvis kvalitetsarbeid og akkreditering.
- Fagskoleforskriften § 49 stiller krav til system for kvalitetssikring av utdanningen, og regulerer blant annet når NOKUT skal føre tilsyn.
- Fagskoleforskriften § 54 gir NOKUT myndighet til å fastsette utfyllende bestemmelser.
- Fagskoletilsynsforskriften §§ 2-1 til 2-7 stiller krav til fagskoleutdanninger.
- Fagskoletilsynsforskriften §§ 3-1 til 3-3 stiller krav til akkrediterte fagområder.
- Fagskoletilsynsforskriften §§ 4-1 og 4-2 stiller krav til henholdsvis fagskolenes systematiske kvalitetsarbeid og system for kvalitetssikring.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 2.5

NOKUT vurderer at kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 2.5.

Den eksterne kvalitetssikringen er basert på eksplisitte og publiserte kriterier fastsatt i lov og forskrift, herunder fagskoleloven, fagskoleforskriften og fagskoletilsynsforskriften. Kriteriene for akkreditering og tilsyn er detaljerte og tilgjengelige, og er ytterligere utdypet i veiledere. Dette gir et tydelig og forutsigbart grunnlag for vurderingene.

Som offentlig forvaltningsorgan er NOKUTs saksbehandling underlagt forvaltningslovens krav, herunder krav til likebehandling og forsvarlig saksbehandling. Dette bidrar til at kriteriene anvendes konsekvent.

Den eksterne kvalitetssikringen resulterer gjennomgående i formelle vedtak, jf. fagskoleloven § 5 og §§ 5 b og 5 c. I tillegg gis det anbefalinger i tilhørende rapporter, som har til hensikt å stimulere til videre kvalitetsutvikling utover minstekravene i regelverket.

Standard 2.5 forutsetter ikke at alle prosesser skal resultere i formelle vedtak, men at de kriteriene som ligger til grunn for vurderingene er tydelige og anvendes konsekvent. Dette kravet er oppfylt gjennom det norske regelverket for ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning.

Samtidig reiser vurderingen av manglende samsvar med flere av standardene i ESG del 1 et prinsipielt spørsmål om grunnlaget for kriteriene. Dette påvirker imidlertid ikke vurderingen etter standard 2.5, som retter seg mot om kriteriene er tydelige, publiserte og anvendes konsekvent, ikke om de er i samsvar med ESG del 1.

Samlet sett innebærer dette at ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning oppfyller standardens krav til tydelige og publiserte kriterier og konsekvent anvendelse. Etter NOKUTs vurdering er formålet med ESG standard 2.5 derfor ivaretatt.

6.2.6 ESG standard 2.6: Rapportering

Standard:

Full reports by the experts should be published, clear and accessible to the academic community, external partners and other interested individuals. If the agency takes any formal decision based on the reports, the decision should be published together with the report.

Standard 2.6 innebærer at rapportene fra de sakkyndige skal være tydelige og publiseres slik at de er tilgjengelige for sektoren, eksterne partnere og andre interesserte. Dersom det gjøres vedtak på grunnlag av rapportene, skal vedtaket publiseres sammen med rapporten.

Retningslinjene til standard 2.6 vektlegger at rapporten fra de sakkyndige skal danne grunnlaget for institusjonens oppfølging av den eksterne kvalitetssikringen, og samtidig gi samfunnet informasjon om institusjonens aktiviteter. For at rapporten skal kunne benyttes til disse formålene må den være tydelig og presis både i struktur og språk. Den skal også dekke følgende:

- angivelse av institusjonens kontekst
- beskrivelse av prosessen som er benyttet, herunder hvilke sakkyndige som har vært involvert
- bevis, vurderinger og funn
- konklusjoner
- eksempler på god praksis ved institusjonen
- anbefalinger for videre utvikling av kvalitetssikringen ved institusjonen

Det kan være nyttig med en oppsummering av rapporten og det er anbefalt at institusjonen gis anledning til å påpeke faktiske feil før rapporten slutføres, slik at den er så korrekt som mulig.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleforskriften § 46 andre ledd fastsetter at sakkyndige skal avgi rapport med anbefalinger om vedtak til NOKUT.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 2.6

NOKUT vurderer at kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 2.6.

Det utarbeides rapporter i forbindelse med både akkrediteringer og tilsyn, og disse publiseres og gjøres tilgjengelige. Rapportene inneholder vurderinger, konklusjoner og vedtak, og bidrar dermed til transparens og til at resultatene av den eksterne kvalitetssikringen er offentlig tilgjengelige.

Rapportene gir i hovedsak et tilstrekkelig grunnlag for å forstå vurderingene som er gjort, og fungerer som et utgangspunkt for videre kvalitetsutvikling ved institusjonene. Samtidig varierer det i hvilken grad rapportene inneholder enkelte av elementene som retningslinjene trekker frem, som kontekstualisering av institusjonen, beskrivelse av prosessen og eksempler på god praksis.

Et sentralt element i retningslinjene er at institusjonene bør gis anledning til å påpeke faktiske feil før rapporten slutføres. I ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning gis institusjonene slik anledning i enkelte prosesser, blant annet ved akkreditering av fagområde og ved tilsyn. Dette er imidlertid ikke en gjennomgående ordning ved alle typer ekstern kvalitetssikring, særlig ved akkreditering av enkelttilbud.

Etter NOKUTs vurdering innebærer dette at transparens og publisering i stor grad er ivaretatt, men at praksisen knyttet til kvalitetssikring av selve rapportene ikke er fullt ut konsistent på tvers av prosesser.

Samlet sett innebærer dette at ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning i stor grad oppfyller standardens krav til publisering og tilgjengelighet, men at manglende og ikke gjennomgående adgang til å påpeke faktiske feil før slutføring av rapporter gjør at formålet med ESG standard 2.6 bare delvis er ivaretatt.

6.2.7 ESG standard 2.7: Klager

Standard:

Complaints and appeals processes should be clearly defined as part of the design of external quality assurance processes and communicated to the institutions.

Standard 2.7 innebærer at det skal foreligge tydelig definerte retningslinjer for klage på formelle feil og klage på vedtak, at disse retningslinjene er en del av prosessen for ekstern kvalitetssikring, og at de skal kommuniseres til institusjonene.

Retningslinjene til standard 2.7 fremhever at ekstern kvalitetssikring skal gjennomføres åpent og transparent for å ivareta institusjonenes rettigheter og sikre rettferdige beslutninger. Samtidig kan det oppstå uenighet eller misnøye knyttet til både gjennomføringen og resultatene av kvalitetssikringen.

Det er derfor behov for prosesser som gir institusjonene mulighet til å ta opp slike forhold med kvalitetssikringsorganet, og kvalitetssikringsorganet må håndtere slike problemstillinger profesjonelt. Dette skal ivaretas ved at kvalitetssikringsorganet skal benytte tydelig definerte retningslinjer for klagebehandling på en konsekvent måte. Tydelig definerte retningslinjer for klagebehandling bidrar til dette.

Ved en klage stiller institusjonen spørsmål ved resultatet av den eksterne kvalitetssikringen i tilfeller der den kan vise til at resultatet ikke er basert på fakta, at kriterier ikke har blitt konsekvent benyttet, eller at prosessen ikke har blitt fulgt.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Klageadgang på NOKUTs vedtak følger av forvaltningsloven § 28, som gir rett til å klage på enkeltvedtak til overordnet organ eller særskilt klagenemnd der dette er fastsatt i regelverk.
- Kunnskapsdepartementet har oppnevnt klagenemnd som skal behandler klager på vedtak gjort av NOKUT, fastsatt i forskrift om enkelte klagenemnder på Kunnskapsdepartementets område.
- Fagskoleforskriften § 55 fastsetter at NOKUTs faglige vurderinger i vedtakene ikke kan påklages.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 2.7

NOKUT vurderer at ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 2.7.

Det foreligger klare og lovfestede regler for klage på vedtak gjort av NOKUT. Som offentlig forvaltningsorgan er NOKUTs saksbehandling underlagt forvaltningslovens bestemmelser, og vedtak gjort av NOKUT er å anse som enkeltvedtak. Dette gir institusjonene rett til å klage på vedtak, og sikrer at klagesaker behandles etter faste og transparente prosedyrer.

Dersom NOKUT ikke tar klagen til følge, sendes saken videre til en uavhengig klagenemnd oppnevnt av Kunnskapsdepartementet. Klagenemnda kan prøve rettsanvendelse, faktum og saksbehandling, men ikke NOKUTs faglige vurderinger, jf. fagskoleforskriften § 55. Dette innebærer at institusjonene har adgang til å få vurdert om prosessen og beslutningsgrunlaget oppfyller kravene til forsvarlig saksbehandling.

Klageordningen er kjent og tilgjengelig for institusjonene, blant annet gjennom informasjon som gis i tilknytning til vedtak og gjennom offentlig tilgjengelig veiledning på NOKUTs nettsider. Etter NOKUTs vurdering er klageprosessene dermed tydelig definert og kommunisert som en del av den eksterne kvalitetssikringen.

Samlet sett innebærer dette at ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning oppfyller standardens krav til tydelige og forutsigbare klageordninger. Etter NOKUTs vurdering er formålet med ESG standard 2.7 derfor ivaretatt.

6.3 ESG del 3: Standarder og retningslinjer for kvalitetssikringsorganer

ESG del 3 stiller krav til kvalitetssikringsorganer som inngår i Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA). Kvalitetssikringsorganene skal være uavhengige, ha de nødvendige rammene og utføre kvalitetssikring av høyere utdanning og studietilbud i

henhold til ESG. For å inngå i EHEA må et kvalitetssikringsorgan både være medlem av *The European Association for Quality Assurance in Higher Education* (ENQA), og registrert i *The European Quality Assurance Register for Higher Education* (EQAR). Medlemskap i ENQA forutsetter at kvalitetssikringsorganene periodisk gjennomgår en ekstern evaluering. ENQAs evalueringsrapporter benyttes også som grunnlag for registrering og videreføring i EQAR. For å oppnå slikt medlemskap og registrering er det en grunnleggende forutsetning at den eksterne kvalitetssikringen er i samsvar med ESG.

Hvorvidt et kvalitetssikringsorgan opererer i samsvar med ESG vurderes gjennom en såkalt *ENQA Agency Review*. Evalueringen gjennomføres hvert femte år. NOKUT ble sist evaluert i 2022, og den sakkyndige komiteen konkluderte med at NOKUT oppfylte alle standardene i ESG. På denne bakgrunn fikk NOKUT i 2023 fornyet medlemskapet i ENQA og fikk fornyet registreringen i EQAR. NOKUT skal gjennomgå neste *Agency Review* i 2027. Det er kun NOKUTs eksterne kvalitetssikring av høyere utdanning som har vært vurdert.

6.3.1 ESG standard 3.1: Aktiviteter, retningslinjer og prosesser for kvalitetssikring

Standard:

Agencies should undertake external quality assurance activities as defined in Part 2 of the ESG on a regular basis. They should have clear and explicit goals and objectives that are part of their publicly available mission statement. These should translate into the daily work of the agency. Agencies should ensure the involvement of stakeholders in their governance and work.

Standard 3.1 innebærer at kvalitetssikringsorganer jevnlig skal gjennomføre ekstern kvalitetssikring i tråd med ESG del 2. Virksomheten skal ha klare og entydige mål, forankret i en offentlig tilgjengelig oppdragsbeskrivelse som danner grunnlaget for organets arbeid. Kvalitetssikringsorganet skal også sikre interessentinvolvering.

Retningslinjene til standarden fremhever at tillit fra institusjoner og samfunn er avgjørende for legitimiteten til ekstern kvalitetssikring. Dette forutsetter at mål, oppgaver og samspill med relevante aktører er tydelig beskrevet og offentlig tilgjengelig.

Kompetansen i kvalitetssikringsorganet kan styrkes ved å inkludere internasjonale sakkyndige i kvalitetssikringsorganets komiteer.

Kvalitetssikringsorganer gjennomfører ulike typer ekstern kvalitetssikring, som akkreditering, evaluering, revisjon og tilsyn, på program- eller institusjonsnivå. Det understrekes i ESG at det må være et klart skille mellom ekstern kvalitetssikring i tråd med ESG og eventuell annen virksomhet.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven §§ 5 og 5 a til c fastsetter at NOKUT skal akkreditere, samt føre tilsyn med akkreditering og fagskolers kvalitetsarbeid.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 3.1

NOKUT vurderer at kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 3.1.

NOKUTs eksterne kvalitetssikring av høyere utdanning er gjennom ENQA-evalueringene vurdert å være i samsvar med ESG. Kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning inngår imidlertid ikke i denne vurderingen.

Kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning er likevel utformet med utgangspunkt i flere av de samme prinsippene som gjelder for kvalitetssikring av høyere utdanning, og ligger på flere områder tett opp mot ESG. I lov og forskrift er det for eksempel gitt klare og tydelige mål for kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning i form av akkreditering og tilsyn med akkrediteringer og kvalitetsarbeid. Disse eksterne kvalitetssikringsaktivitetene gjennomføres delvis i samsvar med ESG del 2, som vist i vurderingen ovenfor.⁸¹

Videre er NOKUTs virksomhet forankret i overordnede styringsdokumenter, herunder tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet, strategiplan og årlige virksomhetsplaner. Disse dokumentene gir retning for det daglige arbeidet. I tillegg gir veiledere og retningslinjer nærmere føringer for hvordan ekstern kvalitetssikring skal gjennomføres.

Når det gjelder involvering av interessenter, er interessentene både for høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning representert i styret til NOKUT. Fagskolene og andre interessenter blir også involvert gjennom høringer når det gjelder endringer i lov og forskrifter. NOKUT har tidligere ikke hatt rutiner for systematisk involvering av interessenter i videreutvikling av metodikk for kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning, men dette har blitt endret noe i senere tid. Se for øvrig omtale av ESG standard 2.2.

Samlet sett innebærer dette at ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning i flere henseender er organisert i tråd med prinsippene i ESG standard 3.1. Samtidig medfører manglende formell tilknytning til ESG og begrenset systematikk i interessentinvolvering at formålet med standarden bare delvis er ivaretatt.

6.3.2 ESG standard 3.2: Offisiell status

Standard:

Agencies should have an established legal basis and should be formally recognised as quality assurance agencies by competent public authorities.

Standard 3.2 innebærer at kvalitetssikringsorganer skal ha et fastsatt rettslig grunnlag og være formelt anerkjent som kvalitetssikringsorgan av kompetente offentlige myndigheter.

⁸¹ Se ESG (2015) del 2: Standarder og retningslinjer for ekstern kvalitetssikring.

I retningslinjene til standarden er det videre presisert at «Særlig der ekstern kvalitetssikring gjennomføres som følge av regulatoriske krav, trenger institusjonene å være trygge på at prosessens resultater oppnår legitimitet og anerkjennelse innenfor **det nasjonale systemet for høyere utdanning** (vår utheving), herunder hos statlige myndigheter, relevante interessenter og offentligheten.»

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 4 a stadfester at formålet med virksomheten til NOKUT er å bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere yrkesfaglig utdanning. Videre skal NOKUT stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer fagskoleutdanning av høy kvalitet.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 3.2

NOKUT vurderer at kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 3.2.

NOKUTs offisielle status og rolle som kvalitetssikringsorgan er forankret både i fagskoleloven og universitets- og høyskoleloven. NOKUT er dermed etablert på et klart rettslig grunnlag og formelt anerkjent av kompetente offentlige myndigheter.

Dette innebærer at den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning oppfyller standardens krav til rettslig forankring og formell anerkjennelse, men fordi den ikke ivaretar formålet slik det står i retningslinjene knyttet til legitimitet og anerkjennelse innenfor det nasjonale systemet for høyere utdanning, er NOKUTs vurdering at formålet med ESG standard 3.2 bare delvis er ivaretatt.

6.3.3 ESG standard 3.3: Uavhengighet

Standard:

Agencies should be independent and act autonomously. They should have full responsibility for their operations and the outcomes of those operations without third party influence.

Standard 3.3 innebærer at kvalitetssikringsorganene skal være uavhengige og handle selvstendig. De skal ha fullt ansvar for sin virksomhet og sine avgjørelser, uten innblanding fra tredjeparter.

Retningslinjene til standarden presiserer at vurderingen av kvalitetssikringsorganets uavhengighet særlig omfatter tre dimensjoner: organisatorisk uavhengigheten, operasjonell uavhengighet og uavhengighet i kvalitetssikringsorganets formelle resultater. Organisatorisk uavhengighet innebærer at kvalitetssikringsorganets status og rolle er fastsatt i offisielle dokumenter, som lovgivning eller vedtekter, og at det fremgår at organet opererer uavhengig av tredjeparter, herunder høyere utdanningsinstitusjoner, myndigheter og interesseorganisasjoner. Operasjonell uavhengighet gjelder hvordan

kvalitetssikringsorganet utformer og gjennomfører sine prosesser og metoder, herunder oppnevning av sakkyndige, uten innblanding fra tredjeparter. Uavhengighet i formelle resultater gjelder de vedtak og andre beslutninger som tas av som resultat av ekstern kvalitetssikring. Selv om sakkyndige med bakgrunn fra ulike interessentgrupper deltar i prosessene, er det kvalitetssikringsorganet som har det endelige ansvaret for resultatene.

Videre understrekes det i retningslinjene til standarden at personer som bidrar i kvalitetssikringsarbeidet, skal opptre på selvstendig grunnlag og ikke som representanter for institusjonene eller organisasjonene de er nominert fra. Uavhengighet er viktig for å sikre at alle prosedyrer og beslutninger utelukkende er basert på faglig kompetanse.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 4 b tredje ledd fastsetter at NOKUT er faglig uavhengig i sitt arbeid med akkreditering, tilsyn og evaluering av kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning.
- Fagskoleforskriften § 46 a og b stiller krav om at sakkyndige skal oppnevnes for å gjennomføre vurderinger ved akkreditering av fagskoleutdanning og fagområde, og ved tilsyn med vilkårene for akkreditering.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 3.3

NOKUT vurderer at kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning delvis ivaretar formålet med ESG standard 3.3.

NOKUTs uavhengighet er tydelig forankret både i fagskoleloven⁸² og universitets- og høyskoleloven. Dette innebærer at den organisatoriske uavhengigheten er godt ivaretatt. Det samme gjelder uavhengigheten i formelle resultater, ettersom det er NOKUT som har det endelige ansvaret for avgjørelser og vedtak i den eksterne kvalitetssikringen.

Den operasjonelle uavhengigheten er i hovedsak ivaretatt i sentrale deler av den eksterne kvalitetssikringen. Ved akkreditering og tilsyn med fagskoleutdanninger oppnevnes eksterne sakkyndige som gjennomfører faglige vurderinger.

Samtidig er den operasjonelle uavhengigheten ikke fullt ut gjennomgående for alle typer ekstern kvalitetssikring. Fagskolenes interne kvalitetssikringssystem vurderes administrativt av NOKUT i forbindelse med første søknad om akkreditering av fagskoleutdanning. Ved tilsyn med kvalitetsarbeidet stilles det ikke krav om at dette skal utføres av eksterne sakkyndige. Dette innebærer at den operasjonelle uavhengigheten varierer mellom de ulike virkemidlene i den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning.

Samlet sett innebærer dette at ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar de sentrale kravene til organisatorisk uavhengighet og uavhengighet i resultater. Den operasjonelle uavhengigheten er imidlertid ikke fullt ut konsistent på tvers av alle

---

⁸² NOKUT gjør oppmerksom på at oversikten i fagskoleloven over oppgaver der NOKUT er faglige uavhengig ikke omfatter tilsyn med kvalitetsarbeid i høyere yrkesfaglig utdanning. Se fagskoleloven § 4 bokstav b andre ledd. Til sammenligning, se universitets- og høyskoleloven § 16-2.

kvalitetssikringsprosesser. Etter NOKUTs vurdering er formålet med ESG standard 3.3 derfor bare delvis ivaretatt.

6.3.4 ESG standard 3.4: Tematiske analyser

Standard:

Agencies should regularly publish reports that describe and analyse the general findings of their external quality assurance activities.

Standard 3.4 innebærer at kvalitetssikringsorganer jevnlig skal publisere rapporter som beskriver og analyserer overordnede funn fra den eksterne kvalitetssikringen.

Retningslinjene til standarden fremhever at kvalitetssikringsorganer gjennom sitt arbeid samler inn informasjon om institusjoner og utdanninger som kan være nyttig utover den enkelte kvalitetssikringsprosess. Denne informasjonen kan gi grunnlag for strukturerte analyser på tvers av det høyere utdanningssystemet.

Slike analyser kan bidra til å identifisere utviklingstrekk, trender og områder med god praksis eller vedvarende utfordringer, og kan benyttes i videreutviklingen av kvalitetssikringspolitikk og -prosesser på institusjonelt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

Det er ingen relevante bestemmelser i fagskoleregelverket.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 3.4

NOKUT vurderer at kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar formålet med ESG standard 3.4.

Det er per i dag ikke utviklet en praksis for tematiske analyser innenfor den eksterne kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning. Dermed foreligger det heller ikke publiserte analyser som kan bidra til å identifisere utviklingstrekk eller gi grunnlag for videreutvikling av kvalitetssikringssystemet på systemnivå.

Etter NOKUTs vurdering innebærer dette at formålet med ESG standard 3.4 ikke er ivaretatt.

6.3.5 ESG standard 3.5: Ressurser

Standard:

Agencies should have adequate and appropriate resources, both human and financial, to carry out their work.

Standard 3.5 innebærer at kvalitetssikringsorganer skal ha tilstrekkelige og hensiktsmessige ressurser, både menneskelige og økonomiske, til å gjennomføre arbeidet sitt.

Retningslinjene til standarden presiserer viktigheten av at kvalitetssikringsorganene har tilstrekkelig finansiering for å kunne utføre arbeidet. I EQAR's *Use and interpretation of the ESG for the European Register of Quality Assurance Agencies* står det at ressurser viser til både økonomiske og menneskelige ressurser. Kvalitetssikringsorganene skal ha tilstrekkelig ressurser for å kunne planlegge og gjennomføre sine eksterne kvalitetssikringsaktiviteter i samsvar med ESG. Ressursene skal forvaltes på en effektiv, selvstendig og bærekraftig måte i overskuelig fremtid.

Videre fremheves det at ressursene skal gi kvalitetssikringsorganene mulighet til å forbedre seg, reflektere over sin egen praksis og informere allmennheten om sine aktiviteter.

Videre fremheves det at ressursene skal gi kvalitetssikringsorganene mulighet til å forbedre seg, reflektere over sin egen praksis og informere allmennheten om sine aktiviteter.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

Det er ingen relevante bestemmelser i fagskoleregelverket.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 3.5

NOKUT vurderer at ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 3.5.

Som statlig forvaltningsorgan finansieres NOKUT gjennom bevilgninger over statsbudsjettet, og ressursbruken styres gjennom tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet. Tildelingsbrevet gir overordnede rammer for virksomheten, herunder prioriteringer og mål for ressursbruken.

NOKUTs ressurser benyttes samlet til å gjennomføre ekstern kvalitetssikring av både høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. Etter NOKUTs vurdering gir dette et tilstrekkelig grunnlag for å planlegge og gjennomføre kvalitetssikringsaktivitetene.

Standarden stiller ikke krav til spesifikke nivåer på ressursene, men til at de er tilstrekkelige og hensiktsmessige. Etter NOKUTs vurdering er formålet med ESG standard 3.5 dermed ivaretatt.

6.3.6 ESG standard 3.6: Intern kvalitetssikring og profesjonalitet

Standard:

Agencies should have in place processes for internal quality assurance related to defining, assuring and enhancing the quality and integrity of their activities.

Standard 3.6 innebærer at kvalitetssikringsorganer skal ha etablerte prosesser for intern kvalitetssikring som skal definere, sikre og videreutvikle kvaliteten i virksomheten.

Prosessene skal sikre at integriteten til alle aktiviteter knyttet til kvalitetssikringsvirksomheten blir ivaretatt.

Retningslinjene til standarden framhever at kvalitetssikringsorganer skal opptre profesjonelt og utføre arbeidet med høy faglig standard, og at arbeidet med kvalitetsutvikling skal være kontinuerlig. Kvalitetssikringsorganet skal ha prinsipper for den interne kvalitetssikringen som er tilgjengelig på deres nettside. Disse prinsippene skal

- sikre at alle som er involvert i kvalitetssikringsorganets aktiviteter er kompetente og opptrer profesjonelt og etisk
- omfatte interne og eksterne tilbakemeldingsmekanismer som fører til kontinuerlig forbedring innenfor kvalitetssikringsorganet
- forhindre intoleranse av enhver art eller diskriminering
- beskrive hvordan kommunikasjonen med relevante myndigheter i de jurisdiksjonene der de opererer skal foregå
- gjøre det mulig for akkrediteringsorganet å fastslå statusen og anerkjennelsen til institusjonene den skal kvalitetssikre

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

- Fagskoleloven § 4b gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om saksbehandlingsregler for NOKUTs virksomhet. Slike bestemmelser er gitt i fagskoleforskriften, blant annet i kapittel 8 om saksbehandling og oppnevning av sakkyndige.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 3.6

NOKUT vurderer at kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 3.6.

NOKUT har etablert interne kvalitetssikringsprosesser gjennom Kvalitetshåndboken, som omfatter rutiner for alle deler av virksomheten. I rutinene inngår evaluering av NOKUTs akkrediterings- og tilsynsprosesser, der målet er å identifisere forbedringspunkter. Dette understøtter kravet om kontinuerlig utvikling av virksomheten.

NOKUTs oppgaver og ansvar er fastsatt i lov og forskrift, og virksomheten er styrt gjennom definerte mål, en visjon og en strategi.⁸³ Dette gir et tydelig rammeverk for hvordan arbeidet skal utføres, og bidrar til profesjonell og konsistent gjennomføring.

Samlet sett innebærer dette at NOKUT har etablert interne prosesser for kvalitetssikring som bidrar til å sikre og videreutvikle kvaliteten i virksomheten. Etter NOKUTs vurdering er formålet med ESG standard 3.6 derfor ivaretatt.

---

⁸³ NOKUT (2023).

6.3.7 ESG standard 3.7: Periodisk ekstern evaluering

Standard:

Agencies should undergo an external review at least once every five years in order to demonstrate their compliance with the ESG.

Standard 3.7 innebærer at kvalitetssikringsorganer skal gjennomgå en periodisk ekstern evaluering minst hvert femte år. Den periodiske eksterne evalueringen skal dokumentere at kvalitetssikringsorganene opererer i samsvar med ESG.

Retningslinjene til standarden fremhever at slike evalueringer er en forutsetning for å sikre tillit til kvalitetssikringsorganene og til ekstern kvalitetssikring som system. De skal gi grunnlag for refleksjon over egen virksomhet, og skal bidra til videre utvikling av kvalitetssikringsarbeidet.

Relevante bestemmelser i fagskoleregelverket:

Det er ingen bestemmelse om periodisk ekstern evaluering i fagskoleregelverket.

Vurdering av hvordan kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning ivaretar formålet med ESG standard 3.7

NOKUT vurderer at ekstern kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ikke ivaretar formålet med ESG standard 3.7.

Standarden forutsetter at kvalitetssikringsorganet jevnlig gjennomgår en ekstern evaluering som omfatter alle relevante kvalitetssikringsaktiviteter og vurderer samsvar med ESG. NOKUT gjennomgår slike evalueringer gjennom ENQAs *Agency Review*.

Kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning inngår ikke i ENQAs periodiske eksterne evaluering. I oppdragsbeskrivelsen (*Terms of Reference*) for NOKUTs siste ENQA-evaluering fremgår det eksplisitt hvilke deler av NOKUTs virksomhet som omfattes av ESG, og hvilke som faller utenfor. Kvalitetssikringen av høyere yrkesfaglig utdanning er ikke inkludert som en del av NOKUTs ESG-aktiviteter.

Dette innebærer at den delen av NOKUTs virksomhet som gjelder kvalitetssikring av høyere yrkesfaglig utdanning ikke er gjenstand for periodisk ekstern evaluering i tråd med ESG og etter NOKUTs vurdering er formålet med ESG standard 3.7 derfor ikke ivarettatt.

DRAMMENSVEIEN 288 | POSTBOKS 578, 1327 LYSAKER | [NOKUT.NO](https://www.nokut.no)